

MIKÄ IHMEEN ISOISO?

Isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle

Viivi Karvanen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Karvanen, Viivi. Mikä ihmeen isoiso? Isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle. Diak Etelä, Helsinki, kevät 2017, 95 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakuntaan. Hyödynsaajana opinnäytetyössä ovat seurakunnan työntekijät, isoiset ja isokset, joiden ryhmänvetäjänä isoiso toimii rippikoulussa. Tarve koulutusmateriaalille nousi Hollolan seurakunnalta, jossa isoiset toimivat ensimmäisen kerran rippikouluissa kesällä 2016. Toimintamalli oli silloin uusi nuorille ja myös osalle seurakunnan työntekijöistä. Ennen tätä työtä ei ole julkaistu toista koulutusmateriaalia, joka olisi tarkoitettu juuri isoisoille.

Opinnäytetyö on produktio, joka sisältää raportin ja sen liitteenä olevan Mikä ihmeen isoiso? koulutusmateriaalipaketin. Raportti sisältää työn keskeisimpien teoreettisten lähtökohtien esittelyt. Nämä teoreettiset lähtökohdat ovat nuoruus, rippikoulu, isoskoulutus, sekä nuoren usko ja oppiminen.

Uutta koulutusmateriaalia käytettiin kevään 2017 aikana isoisokoulutuksessa. Koulutuksen jälkeen siitä kysyttiin myös palautetta seurakunnan työntekijöiltä. Palautteen avulla materiaali sai sen lopullisen muotonsa. Tämä opinnäytetyö on nuorilähtöinen ja hyödyntää erityisesti sosiaalisen ja toiminnallisen oppimisen menetelmiä.

Saamani palautteen mukaan työntekijät ovat tyytyväisiä koulutusmateriaaliin ja sen sisältöön. Työntekijät odottivat innoissaan, että saavat itselleen opinnäytetyön lopullisen version, sekä selkeyttä heidän kysymyksiinsä; mikä on isoiso ja mitä hän tekee rippikouluissa.

Avainsanat: produktio, isoskoulutus, isoisokoulutus, isonen, isoiso, isosten isonen, nuoruus, rippikoulu, kirkon nuorisotyö, usko ja oppiminen

ABSTRACT

Karvanen, Viivi. Training material for the old hand YCVs in Hollola Parish.

95 s., 1 appendice. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2017.
Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services,
Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was to create a training material for the old hand YCVs (young confirmed volunteers) in Hollola Parish. Beneficiaries of this thesis are the employees of the parish, the old hand YCVs and the young confirmed volunteers, whose group leader the old hand YCV will be working in the Confirmation classes. The need for a training material came from Hollola Parish where the old hand YCVs worked for the first time in Confirmation classes in summer 2016. This type of action was new at the time for the youth and even for a part of the employees of the Parish. Before this thesis there has not been published another training material targeted only for the old hand, more experienced and older YCVs.

The thesis is a production that includes the report and the training material as an attachment. The report includes introductions of the most essential theoretical basis. These theoretical bases are youth, Confirmation class, training for the young confirmed volunteers and the faith and learning of the young.

The new material was used during the spring of 2017 in training for the old hand YCVs. After the training feedback was asked from the employees of Parish. Based on the feedback the material shaped its final form. This thesis is young-oriented and utilizes especially methods of social and functional learning.

Based on the feedback that I received the employees were pleased with the training material and its contents. The employees were excited to get the finished version of the thesis to themselves and clarity on their questions; what is the old hand YCV and what is her or his role in the Confirmation classes.

Key words: production, training for the young confirmed volunteers, training for the old hand YCVs, young confirmed volunteers, old hand YCV, youth, Confirmation class, church youth work, the fate, learning

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 HOLLOLAN SEURAKUNTA	9
3 NUORET JA SEURAKUNTA	11
3.1 Nuoruus	11
3.2 Nuoren itsetunto	15
3.3 Nuoret seurakuntalaisina	16
3.4 Nuoret aikuiset seurakunnassa	19
4 RIPPIKOULU JA RIPPIKOULUN JÄLKEINEN NUORISOTYÖ	24
4.1 Kristillinen kasvatus	24
4.2 Rippikoulu	27
4.3 Rippikoulun jälkeinen työ seurakunnassa	32
4.4 Osallisuus seurakunnan nuorisotyössä	36
5 ISOSKOULUTUS SUOMESSA	39
5.1 Isoset	39
5.2 Isoskoulutus	43
5.3 Isoisot ja isoisokoulutus	47
5.4 Ryhmän ohjaaminen	50
6 NUOREN USKO	54
6.1 Nuoren hengellisyys	54
6.2 Hengellinen matkakumppanuus	57
6.3 Nuoren sielunhoito	59
7 NUOREN OPPIMINEN	61
7.1 Sosiaalinen oppiminen	62
7.2 Toiminnallinen oppiminen	65
8 TAVOITTEET	68
9 PROSESSIN KUVAUS	70
10 TEORIASTA KÄYTÄNNÖKSI	73
10.1 Mikä ihmeen isoiso?	75
10.2 Kuka minä olen?	76
10.3 Minä ryhmänvetäjänä?	78

10.4 Kuinka minä toimin?	79
10.5 Minun uskoni?	81
10.6 Minä isoiso?.....	83
11 POHDINTA	87
LÄHTEET	90
LIITE 1: Mikä ihmeen isoiso? Isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle	95

1 JOHDANTO

Rippikoulussa ollaan ihmeiden äärellä. Kristinusko on suuri ihme, joka kuvastaa Jumalan rakkautta ihmisiä kohtaan. Rippikoulu on ihme, joka toteutuu Jumalan työnä ja ihmisten välityksellä. Rippikouluista voimme kuulla uudelleen ja uudelleen kertomuksia siitä, miten usko Jumalaan on vahvistunut, uudistunut, syntynyt tai näkynyt niin nuorten kuin aikuistenkin elämässä. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 5.) Rippikoulun yleistavoitteena on, että nuori vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä. Tavoitteen lähtökohtina ovat kirkon kaste- ja opetustehtävä ja käsky lähimmäisenrakkauteen, jotka ilmenevät Jeesuksen antamissa kastekäskyssä ja rakkauden kaksoiskäskyssä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 18.)

Rippikouluissa työntekijöiden lisäksi toimii myös isosia. Isoskulttuuri vakiinnutti paikkansa seurakuntien nuorisotyön runkona 1990 –luvulla. Isonen -termi kuvaa osuvasti nuoren roolia ja tehtävää rippikoulussa. (Niemelä 2002, 20–21.) Isonen on jo rippikoulun käynyt nuori, joka on saanut koulutusta toimiakseen erityisesti leireillä ryhmänohjaajana. Isosena toimiminen luo luontevaa jatkoa rippikoululle. (Launonen 2008 b, 83.) Isonen on seurakunnan vapaaehtoinen, joka tehtävissään edustaa seurakuntaa. Isonen auttaa nuorempia ja vähemmän kokeneita rippikoululaisia omien rippikoulukokemustensa ja konfirmaationsa avulla. (Isoja ihmeitä 2016, 60–62.)

Yhä kasvava määrä yli 18 -vuotiaita jatkavat isosuransa jälkeen rippikoulutyössä eri nimekkeellä, esimerkiksi isoisona. Mitä enemmän vanhempia seurakuntanuoria on mukana isostoiminnassa, sitä enemmän isostoiminta muuttuu myös nuorten aikuisten toiminnaksi. Seurakuntien tulisi miettiä mitä toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä jo isosena toimineiden nuorten kanssa. Kokeneille isosille voi antaa vastuuta enemmän esimerkiksi nuorempien isosten ohjaa-

misessa ja valmentamisessa. Vastuun tarjoaminen kokeneelle isoselle lisää isostoiminnan yhteisöllisyyttä, sekä tarjoaa haastetta niille, jotka ovat toimineet isosena jo useampana vuotena. Isostoiminnassa pitkään toiminut nuori saa paljon kokemusta vapaaehtoisena toimimisesta. (Isoja ihmeitä 2016, 59.) Tässä opinnäytetyössä käytetään kokeneemmista, rippikouluissa toimivista isosten ryhmänvetäjistä termiä isoiso, Hollolan seurakunnan tavan mukaan.

Rippikoulu, isoskoulutus ja isoisokoulutus ovat ajankohtaisia aiheita vuonna 2017, sillä vuosina 2016–2018 on meneillään kirkon rippikoulu-uudistus. Uusi isostoiminnan linjaus Isoja ihmeitä ilmestyi vuonna 2016 ja lisäksi rippikoulu-suunnitelma 2017 Suuri ihme, tuo uusia näkökulmia rippikoulujen tekemiseen. Molemmissa uusissa linjauksissa käsitellään nuorten aikuisten roolia seurakunnassa ja vanhempien isosten hyödyntämistä rippikouluissa. Erityisesti Isoja ihmeitä –julkaisu on merkittävässä roolissa opinnäytetyön lähteenä ajankohtaisuutensa ja aiheensa vuoksi. Muita isoisokoulutukseen ja rippikouluun liittyviä aiheita, joita opinnäytetyössä käsitellään, ovat esimerkiksi nuoruus, kristillinen kasvatus, osallisuus, ryhmänohjaaminen, nuoren hengellisyys, sekä sosiaalinen ja toiminnallinen oppiminen. Lisäksi opinnäytetyön aihe ja vaikutus sivuaa nuoria aikuisia, joka on koettu haasteelliseksi ikäryhmäksi kirkossa viime vuosina.

Julkaistuja ja kirjoitettuja koulutusmateriaaleja tai vastaavia opinnäytetöitä, jotka olisivat suunnattu erityisesti isoisoille, ei löydy. On merkittävää tarttua aiheeseen, jota ei ole vielä käsitelty. Juuri tähän aiheeseen halusin perehtyä opinnäytetyössäni sen takia, että olen itsekin toiminut isoisona ja koen isoison tehtävän merkittävänä rippikoululeirin toimivuuden kannalta. On isosten kannalta hyvä ratkaisu, että isosilla on joku joka on leirillä juuri heitä varten. Isoisokoulutukseen panostaminen on tärkeää sen nuoren aikuisen kannalta, joka koulutukseen saapuu etsien uutta ja mielekästä tekemistä ja paikkaa seurakunnasta toimittuaan isosena ensin parin vuoden ajan. Juuri siksi yhä useamman seurakunnan tulisi ottaa vanhemmat seurakuntanuoret käyttöön isoisoina ja alkaa kouluttamaan heitä tehtäväänsä.

Opinnäytetyön idea ja tarve nousi esille seurakuntaharjoitteluni aikana Hollolassa keväällä 2016. Tuolloin Hollolassa aloitettiin ensimmäistä kertaa kouluttaa isoisoja kesän 2016 rippileireille. Tiukan aikataulun vuoksi koulutus oli kuitenkin hajanainen, tapahtui epäsäännöllisesti eikä kokonaisuus ollut kattava. Koulutuksella ei ollut selkeää runkoa, ja jokainen koulutuskerta oli suunniteltu erikseen, eikä osana kokonaisuutta. Työntekijöillä ei ollut silloin aikaa pohtia koulutuksen kokonaisuutta, eikä valmista isoisokoulutusmateriaalia löytynyt mistä voisi koulutukseen ottaa mallia. Niin osalle työntekijöistä kuin koulutettavista meni kauan aikaa pelkästään sen sisäistämiseen, että mikä isoiso oikein on ja miksi sellainen pitäisi leirillä olla. Jo tuolloin pääsin harjoittelujaksoni aikana pohtimaan ja itse toteuttamaan sitä, millainen Hollolan seurakunnan koulutus isoisoille voisi olla ja mitä asioita isoisokoulutuksen pitäisi ainakin sisältää.

2 HOLLOLAN SEURAKUNTA

Yhteistyötahona opinnäytetyölle toimii Hollolan seurakunta, jonne tavoitteenani on luoda isoisokoulutusmateriaali käytettäväksi rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä. Hankkeen kohderyhmänä ja hyödynsaajina toimivat kokeneet isokset, hieman vanhemmat seurakuntanuoret, joita koulutetaan toimimaan isosten isosena, ja Hollolan seurakunnan työntekijät jotka saavat käyttöönsä koulutusmateriaalin. Lisäksi hyödynsaajana voidaan nähdä isokset, joita tukemaan ja ohjaamaan isosten isonen leirille tulee.

Hollolan seurakunta sijaitsee Päijät-Hämeessä, Etelä-Suomessa. Vuoden 2017 alussa seurakuntaan kuuluu yli 26 000 jäsentä, joista noin 10 000 asuu myös Hämeenkosken, Kärkölän ja Kuhmoinen-Padasjoki -kappeliseurakuntien alueilla. Hollolan alueella pidetään yhteensä seitsemässä kirkossa jumalanpalveluksia viikoittain. Hollolan seurakunnan nuorisotyö järjestää nuorten viikonloppuleirejä, tapahtumia ja nuorteniltoja viikoittain. Erityisnuorisotyönkahvila Mesta palvelee viitenä iltana viikossa Hollolan Salpakankaalla sijaitsevassa tilassa. Mesta toimii yhteistyössä seurakunnan ja kunnan erityisnuorisotyöntekijöiden, ammattilisten yhteistyötahojen ja vapaaehtoisten avulla. (Hollolan seurakunta i.a.)

Vuonna 2017 järjestetään Hollolassa kahdeksan leirimuotoista rippikoulua. Vuodesta 2018 alkaen rippikoulujen lukumäärään lasketaan mukaan myös kappeliseurakuntien rippikoulut, jolloin määrä nousee kolmeentoista rippikoulu-leiriin vuodessa. Suurin osa nuorten ikäluokasta Hollolassa käy rippikoulun, esimerkiksi 87 prosenttia nuorista kävi rippikoulun vuonna 2016. Rippikoulut ja muut leirit järjestetään seurakunnan omassa leirikeskuksessa Parinpellossa ja Kärkölässä Kalliopirtillä, mutta vaihtoehtoina ovat myös Lapin ja Viron rippikoulut. Päivärippikoulua pidetään Sovituksen kirkossa talviloman aikaan. Vuonna 2017 päivärippikoulun osallistujamäärä oli 15 nuorta. Hollolan seurakunnan isoskoulutus on kaksivuotinen, vaikka isoseksi voi päästä jo ensimmäisen koulutusvuoden suoritettuaan. Ensimmäisen isoskoulutusvuoden käy vuosittain noin 40 nuorta ja toisen vuoden koulutettavia jatkaa loppuun asti noin 30 isos-

koulutettavaa. Isoskoulutuksen jälkeen vuodesta 2016 alkaen nuori on voinut lähteä mukaan myös isoisokoulutukseen. (Hanna-Leena Penttilä, henkilökohtainen tiedoksianto 15.2.2017)

3 NUORET JA SEURAKUNTA

2010 -luvun nuori miettii omaa arvoaan ja sitä, kelpaako hän omana itsenään. Kirkon vastaus kelpaamisestaan miettivälle on selvä: Hän, joka on Luojaasi, on tarkoittanut sinut juuri sinuksi ja kutsuu sinua seurakuntaan. Jokainen nuori on tärkeä ja arvokas. Seurakunnassa nuorelle on aina tilaa ja jokainen seurakunnan nuorisotoimintaan osallistuva nuori on osoitus Jumalan työstä maan päällä. (Isoja ihmeitä 2016, 4.) Terhi Paanasen (2008, 35.) mukaan 79 prosenttia 15–19 -vuotiaista nuorista uskoo vahvasti siihen, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko vastaa heidän hengellisiin tarpeisiinsa. Lisäksi kolmannes myös uskoo, että kirkko voisi vastata maamme nykyisiin sosiaalisiin ongelmiin, kuten yksinäisyyteen.

3.1 Nuoruus

Nuoruus ymmärretään yleensä siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoren kehityskulkuun liittyvät niin fyysisen kasvun, ajattelun kehittymisen kuin sosiaalistenkin odotusten muutokset. (Nurmi ym. 2006, 124.) Nuoruuden aikana ihmisen vastuu lisääntyy ja nuori alkaa itse tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Myös virheiden tekeminen ja epäonnistuminen sallitaan, mutta virheiden korjaaminen voi olla vaikeampaa kuin lapsuudessa. (Paananen 2008, 22–23.) Nuoruus on elämänvaiheena täynnä merkittäviä psykologisia ja sosiaalisia muutoksia. Nuoren fyysisten muutosten lisäksi nuori pyrkii itsenäistymään ja irtautumaan vähitellen vanhemmistaan. Nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, jotka ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Varhaisnuoruus voidaan nähdä myös murrosikänä, joka kattaa usein ikävuodet 11–14. Keskinuoruus tarkoittaa 14–18 vuotiaita ja myöhäisnuoruus 18 -vuodesta ylöspäin. (Pruuki 2010, 51–52.)

Nuorille tärkeitä ovat kaverit. Nuoruusiässä läheiset ihmissuhteet voivat säilyä parhaimmillaan koko loppuelämän. Kaverit auttavat myös kasvamaan antamalla toisilleen palautetta. (Paananen & Tuominen 2002, 19.) Nuorelle on tärkeää kuulua johonkin porukkaan. Tyttöillä porukat ovat usein pieniä ja tiiviitä, pojilla taas avoimempia ja vaihtuvat useammin. Porukkaan kuuluminen antaa nuorelle seuran lisäksi myös turvallisuuden tunnetta. Ystävien kanssa nuori löytää oman maailmansa ilman vanhempiaan, oppii tunnistamaan omat arvonsa, vahvuutensa ja ajatuksensa. Siksi nuoren ystävyysuhteet ovat hyvin tärkeitä ja vaativat aikaa ja siksi nuori myös pettyy helposti, jos ystävä pettää luottamuksensa. Kuitenkin useampi kuin joka kymmenes nuori sanoo, että hänellä ei ole yhtään läheistä ystävää. Nuoren yksinäisyys korostuu etenkin viikonloppuisin. (Paananen 2008, 25–27.)

Ikätovereiden lisäksi nuori tarvitsee myös aikuisen läsnäoloa. Vain aikuisen kanssa nuoren on mahdollista kehittyä aikuiseksi. Lähellä olevan aikuisen on tärkeä olla aidosti kiinnostunut nuoresta ja tämän ajatuksista. Aikuisen tulisi aina olla valmis kuuntelemaan, opettamaan ja ohjaamaan nuorta tarvittaessa. (Paananen & Tuominen 2002, 19.) Nuoren tärkeimmät ihmiset ovat hänen vanhempansa. Samaan aikaan nuori taistelee vanhempiaan vastaan, mutta pitää heitä myös suurella arvolla. Nuoruudessa myös sisarukset voivat olla tärkeässä roolissa. Sisarusten kanssa nuori voi pohtia itseään ja omaa kotiaan. Sisaruksille nuori puhuu myös helposti omista ongelmistaan. Sisaruksilta saatava palaute voi olla rehellistä ja rakentaa nuorelle vahvaa minäkuvaa. (Paananen 2008, 24–25.)

Nuori viettää suurimman osan ajastaan koulussa ja siksi sillä on merkitystä, kuinka nuori koulussa viihtyy. Moni kokee koulun jopa epäviihtyisäksi tai epämiellyttäväksi paikaksi. Tähän vaikuttaa vahvasti myös koulukiusaaminen, joka nuorille on arkipäivää. Jokainen nuori on kiusannut, ollut kiusattu tai ollut todistamassa jonkun kiusaamista koulussa. (Paananen 2008, 28–30.) Niina Junttilan (2015, 64–65, 67, 74–75, 81.) mukaan myös lasten ja nuorten yksinäisyys on surullisen yleistä. Joka viides peruskoulun 4.–9. luokkalaisista kokee itsensä ajoittain yksinäiseksi ja kaipaa kaveria, jonka kanssa viettää aikaa ja jutella.

Usein yksinäisyydestä ei puhuta siksi, että yksinäinen ei halua huolestuttaa läheisiään tai häpeää yksinäisyyttään. Yksinäisyydestä on vaikea päästä eroon ja sosiaalinen yksinäisyys, eli porukasta ulkopuolelle jääminen voi usein olla pysyvää. Yksinäinen voi ajatella, että yksin jääminen on hänen omaa syytään, kun hän on jollain tavalla erilainen, omituinen, kyvytön, huono tai tylsä.

Nuoruuden huolenaiheet voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Ensimmäinen on nuoren pelko siitä, että hän ei onnistu keskeisten kehitystehtävien ratkaisemisessa. Tällaisia kehitystehtäviä ovat esimerkiksi koulumenestys ja töiden saaminen. Toinen huoli kohdistuu nuoren läheisiin. Nuori esimerkiksi huolehtii vanhempiensa terveydestä ja kuolemasta. Kolmanneksi nuori huolehtii maailmanlaajuisista ja yhteiskunnallisista ongelmista, kuten sodan mahdollisuudesta. Nämä huolet vaihtuvat usein yhteiskunnallisen ja historiallisen tilanteen mukaan. Huolistaan huolimatta nuori näkee tulevaisuutensa usein optimistisena. Nuoruus on kuitenkin ikävaiheista haavoittuvaa aikaa ihmisen elämässä. Ongelmakäyttäytyminen on silloin yleisimmillään joidenkin nuorten keskuudessa. Nuorten ajatukset heijastavat keskeisiä historiallisia tapahtumia ja ideologioita, jotka vasta myöhemmin yleistyvät yhteiskuntaan laajemmin. Nuorten herkkyyks ajan tapahtumille näkyy usein myös ylilyönteinä nuoren käytöksessä, sekä valtakulttuurin suhtautumisessa nuoriin. (Nurmi ym. 2006, 124–125, 136, 138.)

Nuori tarvitsee tilaa, mutta myös rajoja kasvaakseen aikuiseksi. Rajat opettavat nuorelle mikä on oikein ja mikä väärin. Rajojen avulla nuori ottaa enemmän vastuuta omasta elämästään. (Paananen & Tuominen 2002, 19.) Samaan aikaan kun nuori haluaa itsenäistyä, hän tuntee itsensä myös avuttomaksi. Nuori ei välttämättä kuuntele aikuisen antamia neuvoja, mutta tarvitsee kuitenkin aikuisilta tukea. Nuori haluaa kokeilla, mutta toivoo että löytyisi aikuinen, joka auttaisi häntä tarvittaessa. Usein vanhemmat antavat nuorelle tilaa itsenäistyä, mutta nuori voi kokea tämän hylkäämiseinä. Vanhempien tulisi olla sopivasti läsnä nuoren elämässä ja aina nuoren tavoitettavissa. Kaikki nuoret kuitenkin eivät kokeile rajojaan tai tee kavereiden perässä väriä valintoja. Nuori kantaa usein yksin omia pelkojaan yksinjäämisestä tai kiusatuksi tulemisesta. Nuori

kaipaa lähelleen ihmisiä hyvin paljon, vaikka ei osaakaan sitä aina sanoa. (Paananen 2008, 23–24, 26.)

Nuoruus on suurten muutosten aikaa, mutta ei kuitenkaan ole olemassa selvää kaavaa jota lapsen ja nuoren kehityksen tulisi noudattaa. Nuoruuden aikana lapsi kypsyy omanlaisekseen mieheksi tai naiseksi. Tytöt ja pojat kehittyvät eri aikaan ja kohtaavat erilaisia ongelmia nuoruutensa aikana. Osa nuoruutta ja kehitystä on tuntea itsensä keskeneräiseksi ja epävarmaksi. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 8–9.) Nuori etsii itsenäisyyttään myös seksuaalisuutensa kautta. Seurustelusuhteen aloittaminen varhain vaatii kuitenkin nuorelta paljon uskallusta ja seksuaalista itsetuntoa, jotka lisääntyvät nuorilla yksilöllistä tahtia. Nuori on usein haavoittuvainen ja nuoruudessa koetaan usein syviä pettymyksiä. Nuori haluaa tulla ymmärretyksi ja pelkää yksinäisyyttä ja hylätyksi tulemistä. (Paananen 2008, 24–25.) Nuorelle on tärkeää, että hänestä pidetään, eikä nuoren kasvun tukeminen usein vaadi mitään erityisiä toimenpiteitä. (Paananen & Tuominen 2002, 19).

Nuoren omille kysymyksille on jätettävä tilaa. Nuoruus on aikaa, jolloin ihminen miettii tärkeitä elämänkysymyksiä. Kysymykset elämän tarkoituksesta, kuolemasta, yksinäisyydestä, vastuusta ja vapaudesta heräävät ja voivat aiheuttaa nuorella jopa ahdistusta. Nuori ei kaipaa aikuiselta kysymykseen suoria vastauksia, vaan enemmänkin mahdollisuutta kertoa ääneen jollekin mieltään painavista kysymyksistä ja ajatuksista. Valmiiden ratkaisujen antaminen voi aiheuttaa sen, ettei nuori uskalla kertoa keskeneräisiä ajatuksiaan kenellekään. Nuori tarvitsee lähelleen ikätovereita, mutta myös aikuisia joiden kanssa etsiä vastauksia elämän suuriin henkilökohtaisiin kysymyksiin. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 16.)

3.2 Nuoren itsetunto

Itsetunto tarkoittaa itsensä hyväksymistä ja kokemusta siitä, että on hyväksytty toisten silmissä. Hyvän itsetunnon omaava hyväksyy omat vahvuutensa ja heikkoutensa, sekä luottaa omiin kykyihinsä. Itsetunto auttaa kokemaan itsensä ja oman elämänsä arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi. Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta. Itsetunnossa on kyse siitä, millaiseksi ihminen kokee itsensä ja että hän uskaltaa olla oma itsensä. Hyvän itsetunnon ansiosta nuorella on realistinen kuva itsestään ja hän pitää itsestään sellaisena kuin on. (Kinnunen 2008, 46.)

Nuorelle on tärkeää olla toisten hyväksymä, mutta vaatii rohkeutta olla oma itsensä ja myöntää omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Hyvä itsetunto tarkoittaa sitä, että nuori kokee itsensä arvokkaaksi ja pitää omaa elämäänsä tärkeänä ja ainutlaatuisena. Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu sekä hyvien että huonojen kokemusten perusteella. Hyvän itsetunnon avulla ihminen kestää paremmin myös epäonnistumista ja pettymyksiä. Nuori asettaa itselleen tavoitteita itsetuntonsa mukaiselle tasolle kehittyäkseen, kasvaakseen ja haastaakseen itseään. Itsetuntoa voidaan pitää ihmisen henkisenä selkärankana. Itsetunto kehittyy läheisissä ihmissuhteissa, ja sen takia lapsi ja nuori tarvitsee erityisen paljon aikuiselta saatua palautetta, kuten kiitosta, kannustusta, halaamista, lohduttamista, kuuntelua ja keskustelua. Vanhemmilla on paljon vaikutusta nuoren itsetuntoon, mutta nuori tarvitsee lähelleen luotettavia aikuisia myös kodin ulkopuolelta. Esimerkiksi nuorisotyöntekijä voi olla nuorelle tärkeä henkilö, jolle voi puhua omista epävarmuuksistaan. (Kinnunen 2008, 46–48, 50.)

Kaikista ihmisen ikävaiheista eniten nuoruudessa ihminen keskittyy itsensä ja identiteettinsä etsimiseen. Jos nuori ei koe löytävänsä omaa identiteettiään, oman elämän valintojen tekeminen voi olla vaikeaa. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 8.) Nuorena tehdyillä valinnoilla on kuitenkin suuri merkitys. Nämä valinnat luovat pohjaa elämälle, jota nuori elää myöhemmin aikuisena. (Nurmi ym. 2006, 124.) Nuorelle myös oman historian tutkiminen voi olla tärkeää. Omien

taustojensa avulla voi tutustua myös paremmin itseensä ja ymmärtää toisia ihmisiä. (Kiilunen, Rantavuori & Salo 2002, 29.) Nuoruudessa myös ajattelu kehittyy merkittävästi. Rippikouluikäinen nuori kykenee konkreettisen ajattelun lisäksi jo käsitteelliseen ajatteluun. Nuori oppii ymmärtämään kielikuvia, vertauksia ja symboleita. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 13.) Itsetunto vahvistuu, kun nuori huomaa pärjäävänsä esimerkiksi isosena erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja ryhmänohjaajana. (Isoja ihmeitä 2016, 24).

Aikuiset voivat usein vähätellä nuorten ongelmia, vaikka monen aikuisenkin omasta kokemuksesta nuoruus voi olla raskasta aikaa ja haastavaa työskenteleä itsensä löytämiseksi. Nuorille tärkeintä on tulla nähdyksi, arvostetuksi ja rakastetuksi. On tärkeää, että aikuinen ottaa nuoren todesta ja näkee tämän ulkoisuuden alle piiloutuneen potentiaalin. Nuori jaksaa paremmin vaikeissakin tilanteissa, kun hän kokee että joku aikuinen uskoo häneen ja auttaa häntä tarvittaessa. (Pruuki 2008 a, 9–10.) Nuoren kunnioittaminen ja vakavasti ottaminen voivat olla nuorelle käännteentekeviä hetkiä. Ihminen voi luonnostaan katsoa alentaen nuorempaa ihmistä ja eikä nuoren kanssa samalle tasolle asettuminen ole lainkaan helppoa. Aikuisen tulee tunnistaa oma rajallisuutensa ja kunnioittaa aidosti nuorempaansa, sekä olla korostamatta omaa aikuisuuttaan. (Köykkä 2014, 86–87.) Jokainen nuori on erilainen ja nuoria parhaiten voi ymmärtää tutustumalla, keskustelemalla ja elämällä heidän kanssaan (Pruuki 2010, 51).

3.3 Nuoret seurakuntalaisina

Nuori odottaa seurakunnan olevan levähtämisen ja hiljentymisen paikka, jossa tarjotaan mahdollisuus kasvaa nuorena kristittyinä. Messu ja ehtoollisen viettäminen yhdessä muiden nuorten kanssa voivat olla tärkeitä seurakuntayhteyden muotoja nuorelle. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Yhteys omaan seurakuntaan on keskeisimpiä tavoitteita rippikoulussa ja isoskoulutuksessa. Oman paikan löytäminen seurakunnasta nuorena voi auttaa säilyttämään seurakuntayh-

teyden koko loppuelämän. (Kiilunen ym. 2002, 10.) Lapsissa ja nuorissa voidaan nähdä myös olevan kirkon tulevaisuus. Nuori ei ole pelkästään seurakunnassa työn kohde, vaikka niin voisikin luulla. Nuoret ovat subjekteja, kirkon täysvaltaisia jäseniä iästään huolimatta. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 234.)

Kirkossa arvostetaan vastuun jakamista, rohkaisemista ja kannustamista. Nuori tarvitsee yhteisöä, jossa toimia, olla ja pohtia elämänkysymyksiä. Nuorten toiminnassa nuori haluaa usein vaikuttaa ja suunnitella itse toimintaa. Vapaaehtoisuuden ja aktiivisen seurakuntalaisuuden avulla nuori pääsee itse toimimaan seurakunnassa. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 39.) Osallistumisen kautta nuori kokee vahvimmin olevansa seurakunnan jäsen. Osallistumisessa tärkeää nuoren kannalta on saada kohdata sopivia haasteita, saada riittävästi tietoa siitä, miksi toimitaan tietyllä tavalla ja mitkä ovat toiminnan tärkeimmät tavoitteet. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Nuorelle harrastukset ovat tärkeitä ja seurakunnan nuorisotyöstä voi nuorelle muodostua tärkeä harrastus, varsinkin jos muiden harrastusten vaatimukset nousevat liian korkealle. Nuorisotoiminnassa vaatimukset ovat matalammalla ja mukaan saa tulla kuka tahansa. (Paananen 2008, 31–32.)

On tärkeää antaa nuorille mahdollisuuksia olla mukana toteuttamassa esimerkiksi nuorten toimintaa tai jumalanpalveluksia. Vastuun antaminen voi herättää mielenkiintoa perinteistä jumalanpalvelusta kohtaan, jos nuori saa olla mukana esirukousten, synnintunnustuksen tai saarnan valmistamisessa. Vaikka nuorista on mukava olla avuksi ja toteuttaa, välillä on kuitenkin tärkeää tulla myös valmiiksi nuorelle järjestettyyn seurakunnan toimintaan. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) On tärkeää, että seurakunta koetaan turvalliseksi ympäristöksi. Henkisellä, emotionaalisisella ja sosiaalisella tasolla turvallinen seurakunta on yhteisö, jonne jokainen saa tulla luottaen siihen, että häntä kunnioitetaan, rakastetaan ja suojellaan juuri sellaisena kuin hän on. Kukaan ei saisi tulla tuomituksi ominaisuuksien, elämäntilanteensa, seksuaalisen suuntautumisensa, asemansa tai ulkonäkönsä vuoksi. Seurakunnan tulisi nuorelle olla myös hengellisesti ja sosiaalisesti turvallinen. Turvallinen seurakunta auttaa nuorta kasvamaan ja vahvistamaan nuoren hyvinvointia. (Isoja ihmeitä 2016, 19–20.)

Nuoren on tärkeä saada kyseenalaistaa erilaisia asioita, arvoja ja toimintatapoja. Kyseenalaistamisen kautta nuori etsii omia arvojaan, mielipiteitään ja maailmankuvaansa. (Paananen & Tuominen 2002, 19.) Seurakunnan tulisi olla salliva myös epäilylle ja rohkaista kyselemään, ettei kenenkään tarvitse esittää jotain muuta kuin oikeasti on. Tilaa on turvattava myös erilaiselle uskolle ja uskonkokemukselle, mikä merkitsee erilaisten uskonnollisten näkemysten sallimista. Seurakunnan olisi tärkeä myös tukea nuoren muita harrastuksia ja vastuita. Seurakunta-aktiivisuuden esteenä ei saisi olla aikaa vievä harrastus, vaan toimintaa tulisi olla myös pelkälle olemiselle ilman velvoitteita. (Isoja ihmeitä 2016, 25, 34.)

Seurakunnassa työn onnistumista voi harvoin mitata pelkästään kävijämäärän perusteella. Uskonasiat ovat nuorelle usein hyvin henkilökohtaisia kokemuksia ja nuori ei välttämättä koe seurakuntayhteyttään kuten seurakunnan työntekijät voisivat ajatella. Jos nuori ei jää pysyvästi mukaan seurakunnan toimintaan ei se tarkoita kristillisessä kasvatustehtävässä epäonnistumista. Nuori on varmasti saanut seurakunnasta uusia ystäviä, elämyksiä ja suuntaviivoja elämäänsä ja arvomaailmaansa. Seurakunnan toiminnassa käyminen on aina vapaaehtoista ja seurakunnan merkitystä nuoren elämään ei voida arvioida millään tavalla. Toiminnan kautta nuori oppii seurakunnasta, eikä unohda opittuja asioita vaikka jättäytyisikin pois toiminnasta ajan myötä. Useat seurakunnassa koetut asiat, kuten hiljentyminen ja yhteys toisiin ihmisiin, kantavat pidemmälle kuin osaamme kuvitellakaan. (Harjunpää, Paananen, Parviainen & Saarainen 1994, 176–177.)

3.4 Nuoret aikuiset seurakunnassa

Kirkossa tahdotaan ymmärtää ja ottaa huomioon ihmisen erilaiset elämänvaiheet, ominaisuudet ja ikäkauteen liittyvät tarpeet ja toiveet. Ihminen kuuluu samanaikaisesti moneen eri viiteryhmään. Yksi näistä viiteryhmistä ovat nuoret aikuiset. Nuoret aikuiset voidaan iältään määritellä 18–29 –vuotiaiksi. (Aikuiset seurakuntalaisina 2012, 40.) Nuoruuden ja aikuisuuden raja on muuttunut yhä liukuvammaksi. Seurakunnilla on harvoin tarjota selkeää linjaa siihen, miten yli 18 -vuotias nuori voisi jatkaa seurakuntayhteyttään. Ikäluokan tavoittaminen ei onnistu vain nuorisotyön kautta. Etsivän ja tavoittavan työn avulla voidaan kohdata ja palvella nuorten aikuisten ikäluokkaa, jotka katoavat usein seurakunnasta isosena toimimisen jälkeen. Rippikoulu ja isostoiminta ovat vieneet niin suuren osan seurakunnan toiminnasta, että nuoret aikuiset ovat jääneet väliinputoajiksi. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 8, 19, 48–49.)

Nuori aikuisuus on elämänvaiheena vapaata ja vahvan itsetunnon aikaa. Moni etsii elämäkumppaniaan, asuu yksin, on itsenäinen, eikä ole ketään kenelle omia menemisiä tulisi selitellä. Valitettavasti kirkko on kaukaisimmillaan ihmisen elämästä juuri silloin, kun nuori aikuinen luo pohjaa maailmankatsomukselleen. Nuoren aikuisen kirkkosuhde on usein ongelmallinen. (Köykkä 2014, 193–194, 197, 200.) Nuori aikuinen usein haluaa luokitella uskonnollisen identiteettinsä avoimemmin kuin pelkästään jonkin tietyn uskonnollisen järjestelmän seuraajaksi. Moni nuori aikuinen pitää itseään esimerkiksi kristittynä, mutta ei luterilaisena. Nuori aikuinen voi myös ajatella, ettei tarvitse kirkkoa vahvistamaan uskoaan ja usko voi olla hyvin henkilökohtaiseksi koettu aihe. Yhä useammin nuoremmat ihmiset ajattelevat, etteivät tarvitse uskonsa tueksi kirkkoa instituutiona. Jos nuori aikuinen kuuluu kirkkoon, sen syynä on usein mahdollisuus kirkolliseen vihkimiseen tai saada lapselle kristillinen kaste. Vaikka aktiivisesti kirkon toimintaan osallistuvia nuoria aikuisia on vähän, nuoret aikuiset suhtautuvat yleisesti kirkkoon myönteisesti. (Niemelä 2006, 54–55, 58, 60, 63.)

Nuoren aikuisen uskonnollisuus ei ole kadonnut vaan, se on erilaista, monipuolisempaa ja ilmenee avoimempana. Perinteisesti uskoaan ilmentävien nuorten aikuisten lisäksi on myös niitä, joille kristinuskon todellisuus avautuu omassa elämässä ilman seurakuntayhteyttä. Kirkosta eronneiden sijaan toiminta pitäisi kohdistaa niihin nuoriin aikuisiin, jotka vielä haluavat kuulua kirkkoon. Nuori aikuinen ajattelee yhä kriittisemmin ja on usein korkeasti koulutettu. Nuori aikuinen sitoutuu perinteen lisäksi myös ideologian takia. Nuori aikuinen on valmis sitoutumaan kirkkoon, jos kokee sen mielekkääksi. Nuorelle aikuiselle erityisen tärkeitä asioita ovat kasvava evankeliumin kaipuu ja yhteiskunnallinen aktiivisuus. Jumalanpalvelukseen nuoret aikuiset suhtautuvat usein kriittisesti ja toivoisivat siihen muutoksia. Nuori aikuinen usein kaipaa kirkkoa, mutta ei koe sitä omaksi paikakseen. Tämän muuttamiseksi kirkon tulisi kuulla nuorten aikuisten ajatuksia siitä mitä he kirkolta haluaisivat. (Hyvönen 2006, 84, 90, 103.)

Nuorten aikuisten etäännyminen kirkosta on seurausta siitä, että heidän vanhempansa ovat itse irtautuneet kristillisestä perinteestä ja perinne ei ole näin ollen siirtynyt sukupolvelta toiselle yhtä selkeästi kuin ennen. Nuoret ja nuoret aikuiset edustavat perinteisesti muutoksia, joita kirkko harvemmin tarjoaa. (Niemelä 2006, 65.) Monet seurakunnat kamppailevat eniten nuorten aikuisten seurakuntayhteyden säilyttämisestä. 2010-luvulla on havahduttu siihen, että aktiivisten isosvuosien jälkeen aikuistuvien nuorten on vaikea enää löytää paikkaansa ja tehtävänsä seurakunnasta. Nuoren aikuisen elämäntilanteeseen liittyy usein kotoa pois muuttaminen, uusien opintojen aloittaminen ja entistä itsenäisempi elämä. Kirkon jäsenenä pysyminen ei ole itsestäänselvyys edes entisille aktiivisille seurakuntanuorille. (Isoja ihmeitä 2016, 7.) Kirkon ensimmäiset vastuunkantajat olivat nuoria aikuisia, Jeesuksen opetuslapsia. Opetuslasten vastuulle jäi evankeliumin levittäminen. Kirkko kaipaa myös nykyään sanoman jakajia. Siksi kirkon olisi tärkeä huomioida nuoret aikuiset kirkon toiminta- ja taloussuunnitelmissa. (Helenius 2005, 351.)

Nuorten aikuisten jopa kokonaan puuttuvaa ikäluokkaa seurakunnassa voidaan selitellä vallitsevalla nuorten aikuisten elämäntilanteella. Nuori aikuinen opiskelee, matkustaa, tekee töitä ja perustaa perhettä, heillä ei ole aikaa tai kiinnos-

tusta kirkkoa kohtaan. Ei välttämättä ole niin, että nuoria aikuisia ei kiinnosta kirkko tai uskonasiat. Myös nuorelle aikuiselle kirkko voi olla tärkeä, kuitenkin usein seurakunta ei vastaa niihin tarpeisiin ja kysymyksiin joiden kanssa nuoret aikuiset kamppailevat. Silloin nuori aikuinen voi päätyä etsimään vastauksia ja saadakin niitä muilta tahoilta kuin kirkolta. Eniten seurakunnasta katoaa juuri 18–30 vuotiaita ja nuorten aikuisten mukana kirkolta katoaa kirkollisveron maksajia. Usein kirkosta eroava on nykyään nuori aikuinen, jolla voi olla takanaan jopa pitkä seurakuntanuoruus. (Helenius 2005, 339–341.)

Nuorta aikuista ei välttämättä enää kiinnosta samanlainen kokoontuvien ryhmien malli, kuin nuorisotyön puolella. Ikäryhmän suhtautuminen kirkkoon on usein väljä ja passiivinen. Passiivinen jäsen voi silti kaivata kirkon yhteyteen. Kirkon toiminnassa usein kuitenkin korostuu aktiivisuus ja tekeminen. (Launonen 2008 b, 84.) Nuorten aikuisten toimintaa voidaan kuvailla yli 20 -vuotiaille suunnitelluksi seurakunnan toiminnaksi. Moni nuori aikuinen hakee vielä paikkaansa ja miettii tulevaisuuden suunnitelmiaan. Nuorilla aikuisilla ei usein ole vielä omaa perhettä, tai jos on, perhettä ei tuoda mukaan toimintaan kuten seurakunnan perhetyössä on tapana. Nuorten aikuisten toiminta ei myöskään ole sinkku- tai parisuhdetyötä, sillä toiminta on suunnattu kaikenlaisille nuorille aikuisille tasapuolisesti. Nuorten aikuisten toiminnan voi myös erottaa oppilaitosten sisällä tapahtuvasta opiskelijatyöstä. Nuorten aikuisten toiminnan periaatteena on, että osallistujaa ei luokitella hänen työnsä, opiskelunsa tai näiden puuttumisen perusteella. Toiminnassa käyvä nuori aikuinen voi olla muuttanut paikkakunnalle pysyvästi tai tilapäisesti, tai kyseessä voi olla hänen kotipaikkakuntansa. Usein nuorten aikuisten toiminnan rajat mukautuvat tilanteen ja osallistujien mukaan. (Köykkä 2014, 199.)

Nuoret aikuiset toimivat seurakunnassa usein erilaisissa vapaaehtoistoiminnan tehtävissä. Nuoria aikuisia toimii esimerkiksi pyhäkoulunopettajina, rippikoulun ryhmänohjaajina, sekä varhaisnuoriso- ja nuorisoryhmien ohjaajina. Erityisesti Saapas-toiminnassa on mukana nuoria aikuisia, jotka kiertävät viikonloppuisin tarjoamassa apua päihtyneille nuorille. (Yeung 2002, 82.) Arto Köykkä (2014, 211–213, 220.) tarjoaa myös näkemyksen siitä, että nuoria aikuisia voitaisiin

hyödyntää rippikouluissa esimerkiksi aikuisina isosina tai maallikko rippikoulunopettajina. Tämä voisi tuoda vaihtelua ja rikkautta rippikouluihin, mutta myös nuori aikuinen saa mielekästä jatkoa seurakuntanuoruudelleen. Nuoren aikuisen opiskelutaustaa ja taitoja voitaisiin hyödyntää rippikoulussa työntekijöiden ja isosten rinnalla. Maallikoiden kautta myös arkinen kokemus tulee osaksi kirkon julistusta. Samalla isonen voi samaistua nuoreen aikuiseen ja nähdä aikuisena isosena toimimisen seuraavana välietappina isosuudessa.

Nuorilla aikuisilla on oikeus ja lupa elää kirkon yhteydessä. Tulevaisuuden kirkko tarvitsee nuoria aikuisia, vaikka vieläkään kirkossa ei ole selvää paikkaa minne nuori aikuinen voisi kokea kuuluvansa. Myös nuori aikuinen kaipaa tulla nähdyksi ja kuulluksi, sekä takaisin seurakuntayhteyteen. Nuori aikuinen muuttaa useammin kuin muun ikäinen väestö. Yhteisöllisyyden löytäminen uudesta seurakunnasta voi olla vaikeaa. Nuorten aikuisten seurakuntalaisuuden aktivoitumisen edistämiseksi tarvitaan pitkäjänteisyyttä. Tavoitettaessa nuoria aikuisia tarvitaan lisäksi ennakkoasenteiden murtamista. Olisi tärkeä saada ison ikäluokan, nuorten aikuisten, ääni kuuluviin myös kirkossa. (Helenius 2005, 346, 349–351.)

Seurakuntien nettisivut osoittavat, että monellakaan seurakunnalla ei ole tarjota toimintaa joka kohdistuisi juuri nuoriin aikuisiin tai toiminta on sellaista, että sinne löytää vain muutama ihminen. Nuoret aikuiset eivät välttämättä ole vaikeasti tavoitettava joukko, mutta moni etsii itselleen sopivaa seurakuntayhteyttä sitä löytämättä. Monen seurakuntayhteys pysyy vain omaan kotiseurakuntaan, eikä paikkakunnan vaihdoksen yhteydessä löydetä tai osata etsiä uudesta kaupungista seurakuntaa. Hyvinvoivan nuoren aikuisen maailmaan ei välttämättä mahdu ajatusta Jumalasta ja nuori uskoo tulevansa toimeen omillaan. Nuorelle aikuiselle sillä on merkitystä mitä rippikoulusta on jäänyt mieleen. Irtautuminen kirkon perinteistä ja ajattelumalleista on epätodennäköisempää, jos rippikoulusta on jäänyt nuorelle käsitys Raamatun tulkinnan vapaudesta ja haasteista. (Köykkä 2014, 187, 189, 191, 194–195.)

Hollolan seurakunnassa isokset ovat yleensä 15–17 -vuotiaita ja isosten isokset 17 –vuotiaasta ylöspäin. Eli isoisokoulutettavat Hollolassa sijoittuvat iältään nuoren ja nuoren aikuisen välimaastoon. Hollolassa järjestetään Wanhojen toimintaa, joka on tarkoitettu hieman vanhemmille seurakuntanuorille ja nuorille aikuisille. Toimintaa päivitetään ja kehitetään tällä hetkellä. Ajatus on tuoda toimintaa enemmän nuorilähtöiseksi ja sisällyttää mukaan myös erilaisia nuorten projekteja. Aiemmin Wanhojen ryhmä on ollut pelkästään projektikeskeinen. Nyt tavoitteena on tuoda mukaan enemmän keskusteluryhmän elementtejä. (Petri Ijäs, henkilökohtainen tiedoksianto 5.4.2017.) Huhtikuussa 2017 pidetty isoisokoulutuskerta sattui samaan aikaan Wanhojen toiminnan kanssa ja Wanhat tulivat mukaan koulutukseen tuoksi kerraksi. Osa kuitenkin innostui koulutuksesta ja aikoo lähteä isoisokoulutukseen mukaan seuraavillakin kerroilla. Näin yhdistyvät esimerkiksi isoisokoulutus ja Wanhojen, eli nuorten aikuisten toiminta.

4 RIPPIKOULU JA RIPPIKOULUN JÄLKEINEN NUORISOTYÖ

Rippikoulu sai Suomessa alkunsa uskonpuhdistusta seuranneen puhtasoppiisuuden ajalla osana kirkon kasvatusjärjestelmää. Ehtoolliselle, kummeiksi ja avioliittoon aikovilta oppilailta vaadittiin uskontunnustuksen, kymmenen käskyn, Isä meidän –rukouksen, sekä katekismuksen ja sen selitysten osaamista. Nimitystä rippikoulu alettiin käyttää ensimmäisen kerran 1730 –luvulla Pohjanmaalla. (Pruuki 2010, 39–40.) Ensimmäinen leirimuotoinen rippikoulu pidettiin Nurmijärvellä kesäkuussa 1937 oppikoulua käyneille tytöille (Porkka 2004, 7).

Rippikoulun yleistavoitteena on, että nuori vahvistuu sinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä. Tavoitteen lähtökohtina ovat kirkon kaste- ja opetustehtävä ja käsky lähimmäisenrakkauteen, jotka ilmenevät Jeesuksen antamissa kastekäskyssä ja rakkauden kaksoiskäskyssä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 18.) Rippikoululle tunnusomaista on Jumalan ja ihmisen välinen vuorovaikutus, joka erottaa rippikoulun esimerkiksi koulun uskonnonopetuksesta (Kiilunen ym. 2002, 14).

4.1 Kristillinen kasvatus

Uskontokasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta, joka ei ole sitoutunut mihinkään uskonnolliseen tunnustukseen. Uskonnollinen kasvatus taas on kasvatusta, jonka pohjalla on jokin tietty tunnustus tai perinne. Kristillinen kasvatus on siis yksi uskonnollisen kasvatuksen muoto. Kristillisen kasvatuksen sisälle mahtuu vielä useita erilaisia painotuseroja sen mukaan, mikä kirkkokunta on kyseessä. Luterilaisen kirkon näkökulmasta kristillinen kasvatus on kristillisen perinteen välittämistä sukupolvelta toiselle. Se voidaan nähdä myös kristilliseen uskoon kasvattavaksi uskontokasvatukseksi. Kasvatuksen tavoitteena on, että ihminen

kuulee Jumalan sanaa ja oppia, sekä kristillisiä tapoja, osallistuu kristilliseen elämään ja elää seurakuntayhteydessä. Kuitenkin kristillisen ajattelun mukaan usko on Jumalan lahja, eikä sitä voida kasvatuksen kautta synnyttää ihmiselle. (Muhonen & Tirri 2008, 66–67, 69.)

Seurakunnan kasvatustoimintana kristillinen kasvatus voidaan nähdä seurakuntalaisten saamana kasteopetuksena (Muhonen & Tirri 2008, 67). Kaste ja kasteopetus ovat alusta asti kuuluneet kirkon ydintehtäviin. Pieni lapsi saa kasteen ja kasvettuaan hän saa kasteopetusta. (Jolkkonen 2004, 10–11.) Kasteen edellytyksenä on se, että lapsi saa vähintään kaksi kummiä. Lapselle osoitettujen kummien tehtävä on tukea lasta kristittyinä kasvamisessa ja vanhempia kristillisessä kasvatuksessa. Viime vuosina rippikoulu on alettu ymmärtää yhä enemmän koko perhettä koskevana kasteopetustapahtumana. Rippikoulu voi tukea myös vanhempien omaa kristittyinä kasvamista. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 236–237.) Rippikoulun tarkoituksena on opettaa nuorelle kristillistä uskoa, eli rippikoulu on osa kirkon kristillistä kasvatusta. (Jolkkonen 2004, 19.)

Kirkon kasvatukseen kuuluu nähdä ihminen arvokkaana omana itsenään. Jokaiselle annetaan rauhassa aikaa kasvaa, kehittyä, kokea iloa oppimisesta ja saada tukea kasvuunsa. Hengellisyys ei ole ihmisestä erottuva osa, vaan ihmiskäsitys on kokonaisvaltainen sisältäen fyysisen, henkisen, sosiaalisen, emotionaalisen, hengellisen ja esteettisen olemuksemme. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.) Kristillisen kasvatuksen tarkoituksena on tukea ihmisen uskoon kasvamista ja siinä pysymistä tukemalla kristityn identiteettiä ja seurakuntayhteyttä. Edellytys kristilliselle kasvatukselle on, että kasvatettava on kasitettu seurakunnan jäseneksi. Kasvatus voi kuitenkin olla kristillistä myös silloin, kun kasvattajan arvot ja käsitykset maailmasta ja ihmisestä ovat samanlaisia kuin kristinuskolla. Siksi kirkon kasvatustoiminta ei ole kristillisen kasvatuksen ainoa muoto. (Muhonen & Tirri 2008, 67.)

Kristillisen kasvatuksen tarkoituksena ei ole, että ilman kritiikkiä hyväksytään kaikki, mitä kristillisyyden nimissä on tehty tai mitä perinteet pitävät sisällään.

Siksi kirkon kasvatustyön tulisi sisältää myös kriittistä näkökulmaa ja ymmärtää vuoropuhelu perinteen ja nykyajan välillä. Kristillisen kasvatuksen ei tulisi antaa elämästä liian helppoa kuvaa, vaan vaikeiden asioiden kanssa tulee olla rehellinen. Kasvatuksen sisällöllä, prosessilla, tavoitteilla ja päämäärällä on merkitystä. Kristillinen kasvatusta voidaan nähdä kontekstuaalisena ja siihen sisältyy kristityn identiteetin tukemista yksityisenä kristittyinä ja kristittyjen yhteisön jäseninä. Kristillisen kasvatuksen olisi hyvä mukautua ihmisen kehitysvaiheen mukaan, jotta lapsuudesta asti kristillisyydelle rakennetaan vahva perusta. Lapselle Raamattua on hyvä opettaa kirjaimellisesti totena lapsen ymmärtämistä helpottamaan. Lapsesta nuoreksi kehittyvän ihmisen kriittisyys taas haastaa kirkkoa uudistumaan. Nuoren kristillisessä kasvatuksessa tulee huomioida yksilön kunnioittamista autonomisena ihmisenä, joka käy vuoropuhelua kristinuskon perusteiden kanssa seurakunnan toiminnan puitteissa. Kristillisen uskon ei pitäisi saada olla nuorelle pelkästään mielipiteitä, vaikka nuoruus onkin omien ajatusten muodostamisen aikaa. (Halme 2008, 21, 190–192.)

Kristillisen kasvatuksen lähtökohtana on ajatus siitä, että ihminen on Jumalan kuva. Syntiinlankeemuksessa Jumalan kuva ihmisessä vääristyi ja kristillisen kasvatuksen avulla tämä kuva voitaisiin saada ennalleen. Vain Jumala voi auttaa ihmistä vapautumaan turmelevasta synnistä. Kristinuskon on perinteisesti korostanut Jumalan armollista rakkautta ihmistä kohtaan ja Jumalan työtä ihmisen pelastamiseksi. Kasvatuksessa on usein nähty kolme näkökulmaa, jotka ovat luominen, syntiinlankeemus ja lunastus. Luominen tarkoittaa ihmistä Jumalan ainutlaatuisena kuvana, ihmisen kehityksen rakenteellisena edellytyksenä ja kasvatusta ohjaavina ihanteina ja normeina nähdään luomakunnan järjestys. Syntiinlankeemuksen seurauksena ihmisen ainutlaatuisuus vääristyi ja luomisjärjestys hajosi aiheuttaen itsekeskeisen hajaannuksen. Lunastus taas korostaa anteeksiantamista, armoa ja asioiden takaisin paikalleen palaamista. Näiden näkökulmien takia kasvatuksessa tulee ottaa jatkuvasti huomioon ihmisen rajallisuus, ainutlaatuisuus, syntisyys ja lunastuksen antama uusi mahdollisuus. (Puolimatka 2008, 16–17.)

4.2 Rippikoulu

Rippikoulun tehtävä on opettaa kristillistä uskoa, eli kirkon uskoa ja ihmisen henkilökohtaista uskoa eli luottamusta Jumalaan. Oppi, etiikka ja rukous kuuluvat rippikoulun kokonaisuuteen. Ilman oppia Jumala jäisi tuntemattomaksi nuorelle, ilman etiikkaa ei olisi ajatusta lähimmäisenrakkaudesta ja ilman rukousta usko on pelkkää moraalioppia. (Jolkkonen 2004, 19.) Ennen rippikoulua vastuu lapsen ja nuoren hengellisestä elämästä on hänen vanhemmillaan, kummeillaan ja muilla läheisillään. Rippikoulun aikana ja sen jälkeen nuori päättää itse osallistuuko seurakunnan toimintaan vai ei. Nuoren mielessä rippikoulu on usein hengellisen elämän alkupiste. Rippikoululla ja sen laadukkuudella voidaan nähdä olevan pysyviä vaikutuksia siihen, mitä nuoret ajattelevat kristillisestä uskosta ja kirkosta. (Köykkä 2014, 16–17.)

Rippikoulun keskipisteessä ovat evankelis-luterilaisen kirkon sakramentit kaste ja ehtoollinen. Kasteessa lapsesta tulee Kristuksen opetuslapsi ja kirkon jäsen. Kerran saatu kaste kantaa ihmistä koko loppuelämän, silloinkin kun uskomme horjuu. Ehtoollinen on Jeesuksen itsensä asettama muistoateria, jossa muistamme Jeesuksen ristinkuolemaa ja syntiemme anteeksiantamista. Konfirmoitu nuori voi itsenäisesti osallistua ehtoolliselle, sillä rippikoulussa hän on saanut ehtoollisopetusta ja tunnustautunut uskoon. Kasteessa ja ehtoollisessa Jumalan nähdään olevan läsnä ja keskellämme. (Autio & Kiilunen 2005, 84, 86, 88, 92, 94.)

Rippikoulusuunnitelma elämä – usko – rukous julkaistiin vuonna 2001. Rippikoulusuunnitelma jatkoi ja vahvisti niitä linjauksia, joiden mukaan seurakunnat olivat jo rippikoulutyössä toimineet. Rippikoulusuunnitelma 2001 antaa suuntaa rippikoulujen paikalliselle suunnittelulle, toteutukselle ja arvioinnille, sekä jatkuvalla kehitykselle. Suunnitelman mukaan rippikoulu on osa kirkon jatkuvaa ja ihmisen eliniän kestävästä kasteopetuksesta. Suunnitelma on valmistettu siitä lähtökohdasta, että rippikouluun saapuva nuori on 14–15 –vuotias. Rippikoulussa on tärkeää on, että nuori oivaltaa mitä usko on, kuka tämä uskonkohde Jumala on ja mitä usko käytännössä merkitsee. Nuoren on hyvä herätä pohtimaan moraa-

lisiä kysymyksiä, sekä oppia Jumalan tuntemiseen ja lähimmäisenrakkauteen. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 5, 7, 9.)

Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelman nimen eri osat seuraavat läpi koko suunnitelman. Elämä, usko ja rukous muodostavat kolme katekismuksen pääosiin pohjautuvaa opetuksen osa-aluetta, jotka täydentävät toisiaan. Rippikoulun perusrunko sisältää aloitus-, perus- ja päätösjakson. Rippikoulun minimikesto on vähintään puoli vuotta ja rippikouluopetuksen tuntimäärä 80 tuntia. Suurin osa rippikouluista sisältää leirijakson, mutta rippikoulu voi toteuta myös päivärippikouluna. Rippikoulu tarjoaa seurakunnalle myös luontevan tavan olla yhteydessä nuorten koteihin. Rippikoulu voi tukea tarvittaessa vanhemmuutta, mutta samalla työntekijöiden on tarkoitus tutustua rippikoulua käyviin nuoriin paremmin heidän perheidensä kautta. Rippikoulua johtaa pappi tai lehtori, yhdessä kanttorin, nuorisotyönohjaajan ja muiden seurakunnan työntekijöiden kanssa. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 10, 21, 38 41–43.)

Opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan uusi rippikoulusuunnitelma 2017 on luettavissa kokonaisuudessaan verkossa ja on hyväksytty piispaikokouksessa. Rippikoulusuunnitelma 2017 on nimeltään Suuri ihme. Nimi kuvastaa kristinuskon ihmettä, joka on Jumalan rakkaus ihmisiä kohtaan. Suuri ihme jatkaa siitä mihin aikaisempi vuoden 2001 rippikoulusuunnitelma jäi, mutta on luotu enemmän ajan tarpeisiin vastaten. Rippikoulusuunnitelman 2017 tarkoitus on tehdä rippikoulusta yhä enemmän nuorisolähtöisempi. Uusi suunnitelma on koottu yhdessä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa eri puolilta Suomea. Rippikoulusuunnitelman tarkoitus ei ole olla pelkästään opetussuunnitelma vaan tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti nuorten kasvua. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 5.)

Rippikouluissa työntekijöiden lisäksi toimii myös isosia. Isoskulttuuri vakiinnutti paikkansa seurakuntien nuorisotyön runkona 1990 –luvulla. Isonen -termi kuvaa osuvasti nuoren roolia ja tehtävää rippikoulussa. (Niemelä 2002, 20–21.) Isonen voi toimia rippikoulujen lisäksi myös seurakunnan muiden työalojen vapaaeh-

toistehtävissä. Esimerkiksi perheleireillä ja varhaisnuorten leireillä tarvitaan isosia. Isostoiminta voi olla kytkeytynyt yhteen esimerkiksi pyhäkouluopettajakoulutukseen, kerhonoijaajakoulutukseen, diakonia-avustajien koulutukseen tai jumalanpalvelusavustajien koulutukseen. Isostoiminnan monipuolisuus motivoi isosta ja vahvistaa syntyynyttä seurakuntayhteyttä. (Isoja ihmeitä 2016, 34.)

Raamattu on rippikoulun tärkein kirja ja sitä pyritään tekemään nuorille tutuksi rippikoulutaipaleen aikana (Pruuki 2010, 48). Raamattuopetuksessa sana pyritään tuomaan nuorelle ymmärrettäväksi. Rippikoulussa on hyvä käyttää nuoren omaan elämään kytkeytyviä opetusmenetelmiä ja työskentelytapoja. Jumala voi puhutella nuorta esimerkiksi rukouksen, jumalanpalveluksen, Raamatun, puheen, opetuksen, mietiskelyn, keskustelun ja sielunhoidon välityksellä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 8.) Katekismuksesta löytyy kuitenkin rippikoulun opetuksellinen sisältö tiivistettynä. Kymmenen käskyä, uskontunnustus ja Isä meidän –rukous ovat rippikoulun perustat, joissa yhdistyvät elämä, usko ja rukous. Nuorten elämänkysymyksiin antaa pohjaa kymmenen käskyä. Uskontunnustus vastaa käskyistä nousseisiin kysymyksiin. Isä meidän –rukous opettaa hengellisen elämän harjoittamiseen ja vahvistaa käskyjen sanomaa. (Kiilunen ym. 2002, 24.)

Rukous on tärkeä osa rippikoulua ja seurakuntayhteyttä. Rukouksen kautta nuori hiljentyä ja Jumala koskettaa nuorta. Jumala auttaa nuorta kasvamaan uskossa. Rukouksella on merkittävä rooli siinä, kuinka nuoren jumalakuva muotoutuu ja syvenee. Rippikoulussa nuori oppii hengellisen elämän hoitamisen muotoja, kuten hartautta ja hiljaisuutta. Jumalanpalvelus taas on rippikoulun rukouselämän keskus. Jumalanpalvelukseen osallistuminen ja valmistaminen yhdessä muiden kanssa avaa nuorelle jumalanpalveluksen sisällön ja merkityksen, mutta tekee jumalanpalveluksesta nuorelle myös tutun ja turvallisen. Rippikoululeirillä päivittäin tapahtuva jumalanpalvelus auttaa nuorta kohtaamaan pyhyttä. Jumalanpalvelus on turvallinen paikka kohtaamiselle ja siellä Jumala voi puhua nuorelle. Jumalanpalvelus ohjaa lähimmäisenrakkauteen, sillä Kristus itse palvelee jumalanpalveluksessa seurakuntaansa. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 29–31.)

Rippikouluissa suuressa roolissa ovat iltaohjelmat. Iltaohjelmien aikana luodaan hyvää yhteishenkeä, rentoudutaan ja tutustutaan toisiin. Iltaohjelman tarkoituksena on, että isokset eivät ole kokoajan valokeilassa. Ryhmän luottamuksen vahvistuessa leikkeihin voidaan ottaa vapaaehtoisia. Iltaohjelmat eivät koskaan saisi sisältää vahingoniloa ja rippikoululaisten pilkkaamista. (Kiilunen ym. 2002, 56.) Myös musiikki on tärkeä osa rippikoulua. Raamattuun ja kirkon perinteesseen perustuu musiikin merkittävä asema kirkossamme. Musiikki voi vaikuttaa myös uskon syntymiseen ja ihmisten välisten yhteyksien luojana. Musiikki rippikoulussa luo turvallista ilmapiiriä ja auttaa kohtaamaan toisia. Nuori voi kokea pyhyttä, iloa ja Jumalan läsnäoloa helposti musiikin avulla. Musiikin välityksellä voidaan käsitellä myös vaikeita asioita ja aikuinen voi paremmin oppia ymmärtämään nuorta. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 32–34.)

Rippikouluun tuleva nuori on oppimisen subjekti, jota opettajat ja isokset pyrkivät tukemaan (Pruuki 2010, 51). Rippikoulu voi palvella nuoren kasvua kohti aikuisuutta. Rippikoulussa nuori saa mahdollisuuden peilata itseään toisiin, oppia vuorovaikutustaitoja ja saada ryhmältä palautetta. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 13.) Rippikoulussa on merkittävää opetella antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Palautteen saamisen ja antamisen tulisi seurata koko rippikoulujakson ajan mukana. Tarkoituksena ei ole, että palautteen antaminen perustuu vain leikkeihin ja yksittäisiin harjoituksiin. Myönteinen palaute esimerkiksi rippikoululaisen käytöksestä, uskaltamisesta, osallistumisesta ja onnistumisesta on tärkeää. Rakentavan kriittisen palautteen antaminen on yksi haastavimmista taidoista. Tarkoitus ei ole loukata, vaan parantaa yhteistyötä ja lisätä luottamusta ryhmässä. Kriittistä palautetta ei tulisi antaa kenenkään ominaisuuksista, luonteesta tai persoonallisuudesta vaan teoista. Palaute tulee voida perustella hyvin ja kertoa hienotunteisesti. Myös kriittisen palautteen vastaanottamista on hyvä harjoitella ja kuunnella mitä palautteen antajalla on sanottavaa. (Kiilunen ym. 2002, 69–71.)

Rippikoulu päättyy pyhään toimitukseen, konfirmaatioon, jossa nuoret tunnustavat uskonsa, seurakunta rukoilee heidän puolestaan ja siunaa heitä. Rippikoulu voidaan nähdä konfirmoivana toimintana, koska se muistuttaa kasteessa saata- vasta armosta sekä vahvistaa rippikoululaisen uskoa ja rakkautta Jumalan sanan, sakramenttien, rukouksen, jumalanpalveluksen ja opetuksen avulla. Konfirmaatioon kuuluu kolme osaa, jotka ovat kuulustelu, uskontunnustus ja esirukous. Rippikoulussa tapahtuva oppimisen arviointi toimii kuulusteluna. Uskontunnustuksessa nuori tunnustaa itse sen uskon, johon hänet on kastettu ja jonka kummit ja vanhemmat ovat lausuneet kastetilaisuudessa. Kummien osallistuminen konfirmaation vahvistaa kasteen yhteyttä ripille pääsemiseen, sekä korostaa kummin tehtävän merkitystä kristillisen kasvatuksen kannalta. Konfirmaatio on nuoren oma juhla, jolla on arvokas hengellinen ja yhteisöllinen sisältö. (Pruuki 2010, 50–51.)

Kati Niemelän pitkittäistutkimuksessa Rippikoulusta aikuisuuteen (2007, 162–163), tutkittiin rippikoulun merkitystä ja vaikuttavuutta. Tutkimuksessaan Niemelä tarkasteli nuorten suhtautumista rippikouluun viisi vuotta sen jälkeen. Suurin osa tutkimukseen vastanneista suosittelisi rippikoulun käymistä ystävilleen ja haluaisi omien lastensa käyvän rippikoulun. Joka toinen vastanneista nuorista piti rippikoulua merkittävänä kokemuksena nuoruudessa ja päällimmäiset asiat joita rippikoulusta jäivät mieleen olivat ystävät ja rippikoulun yhteishenki. Reilu kolmannes koki rippikoulun vielä viiden vuoden jälkeen hengellisesti antoisana ja reilu neljännes koki saaneensa vastauksia elämänkysymyksiin rippikoulutai- paleen aikana. Lähes puolet vastaajista kokivat rippikoulun vaikuttaneen myönteiseen seurakuntaan suhtautumiseen. Usealle rippikoulu on portti seurakuntaan ja sen toimintaan, mutta vastauksissa oli mainintaa myös rippikoulun sosi- aalisesta merkityksestä ja väylästä aikuistumiseen.

4.3 Rippikoulun jälkeinen työ seurakunnassa

Seurakunnan nuorisotyön juuret ulottuvat 1800 -luvulle. Alun vastustuksesta huolimatta nuorille pystyttiin tarjota paikka yhteiseen kokoontumiseen ja uskonelämän hoitamiseen. Toisen maailmansodan jälkeen nuorisotyö seurakunnissa laajeni ja seurakunnallistui. 1960 -luvulla kristillinen nuorisotoiminta muotoutui yhdessä hengellisen musiikin kanssa. Myös nuoren omaa aktiivisuutta alettiin korostaa nuorisotyössä. 1980 -luvulla monimuotoiseksi kasvanutta nuorisotyötä alettiin suunnittelemaan kattavammin. 1990 -luvun laman aika toi paineita myös seurakunnan nuorisotyölle kunnallisten nuorisotyöpisteiden leikkausten takia. Kuitenkin seurakunnan nuorisotyö on kasvanut merkittäväksi osaksi suomalaista seurakuntatoimintaa. Yksi suurimmista seurakuntien budjetin mennoeristä onkin juuri lapsi- ja nuorisotyö. (Yeung 2002, 78–79.)

Seurakunnan nuorisotyöllä tarkoitetaan usein rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä, joka järjestää toimintaa 15-17 -vuotiaille (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 18). Kirkon nuorisotyö voidaan määritellä kristilliseksi kasvatukseksi ja kirkon nuorisotyönohjaajia kutsutaan yleisesti kasvatuksen työntekijöiksi. Kirkon toiminta nuorten parissa on siis kasvatustoimintaa. (Launonen 2008 a, 221.) Kristillinen nuorisotyö on hengellistä toimintaa, eli siinä toteutetaan kirkon perustehtävää. Lapsi- ja nuorisotyön strategiassa kerrotaan, että kasvatustyötä tekemällä kirkko välittää uskon traditiota sukupolvelta toiselle ja auttaa ihmisiä elämään mielekkäästi. (Launonen 2008 b, 78.) Seurakunnan nuorisotyön tavoitteena on tukea nuoren kasvua. Seurakunnan nuorisotyössä mukana oleva nuori tarvitsee sopivan kokoista vastuuta ja aktiivisen toimijan roolin, sekä tukea kasvuunsa. (Isoja ihmeitä 2016, 31.) Nuorisotyö antaa nuorelle tukea elämänhallintaan sekä mielekästä toimintaa, vertaisuutta ja sosiaalisia kontakteja. Yhteiskunnan tasolla nuorisotyö tukee nuoren kansalaisvalmiuksia ja hyvinvoinnin kehitystä sekä lisää toimintaedellytyksiä ja –mahdollisuuksia. (Yeung 2002, 76.)

Rippikoulu on selkeä osa kirkon nuorisotyötä (Köykkä 2014, 19). Rippikoulun päätösajaksolla pyritään siihen, että nuoren hengellinen elämä jatkuisi vielä rippikoulun jälkeen kotiseurakunnan toimintaan ja jumalanpalveluselämään osallistumisella. Tavoitteena on, että nuori tuntee oman seurakuntansa rippikoulun jälkeen ja elää seurakuntayhteydessä. Rippikoulun aikana omaa seurakuntaa ja sen toimintaa tehdään nuorelle tutuksi osallistumisen kautta. Tutustuminen esimerkiksi seurakunnan työntekijöihin antaa nuorelle uusia näkökulmia seurakuntaelämästä. On tärkeää, että rippikoulutaipaleen aikana nuori saa myönteisiä kokemuksia seurakunnan toiminnasta, erityisesti rippikoulun jälkeisestä nuorisotyöstä ja jumalanpalveluksista, jotta nuori löytäisi oman paikkansa seurakunnasta. (Pruuki 2010, 103–105.)

Rippikoulun jälkeen nuori on kiinnostunut Raamatusta, mutta Raamatun lukeminen voi silti unohtua arkielämän kiireisiin. Monet seurakunnat kamppailevat raamattupiirien pitämisen kanssa ja niiden suosio on selvästi matalaa nuorten keskuudessa. Seurakunnan raamattupiirissä voi käydä 5-8 osallistujaa vaihtelevasti. Raamattupiirin valmisteluun käyttävät työntekijät kuitenkin paljon aikaa, jolloin monissa seurakunnissa raamattupiireistä on jo luovuttu. (Paananen & Tuominen 2002, 31.) Yksi tavallisimmista syistä miksi nuori ei osallistu seurakunnan nuorisotoimintaan on usein se, että seurakunnan tarjoamat toimintamuodot tai hengellisyys eivät kiinnosta nuoria. Muita syitä ovat esimerkiksi ajanpuute tai se, ettei toiminnassa ole mukana nuoren kavereita. (Yeung 2002, 80.)

Arto Köykan mukaan (2014, 30–32) rippikoulun jälkeisen nuorisotyön onnistumisessa voidaan nähdä olevan kiinni asenteesta. Rippikoulussa syntynyt energia on käytettävä voimavarana rippikoulutaipaleen päätyttyä, jotta mahdollisimman moni nuori löytäisi paikkansa nuoresta seurakunnasta. Nuori oppii käymään seurakunnassa, jos paikka on tehty tutuksi ja helposti lähestyttäväksi rippikoulun aikana positiivisen innostuksen avulla. Nuoren on tärkeää kokea itsensä seurakunnan täysvaltaiseksi jäseneksi. Seurakunnan tulisi näyttää, että toiminnasta nuori voi löytää itselleen mielekästä tekemistä ja yhteiseloja rennossa ilmapiirissä. Leirin jälkeen seurakunta voi tarjota tapahtumia, joiden kautta nuori

löytää tiensä seurakuntaan. Erittäin tärkeää on muistaa edes suurimman osa nuorten nimistä, sillä silloin nuori kokee olevansa erityinen ja tervetullut.

Kirkon erityisnuorisotyö on usein määritelty etsiväksi, lähimmäiseskeiseksi nuorisotyöksi. Se kohdistuu nuoriin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tai ovat jo syrjäytyneet. (Launonen 2008 b, 84.) Kristillinen ajattelu hyväksyy ihmisen erilaisuuden, vajavaisuuden ja riippuvaisuuden toisista ihmisistä. Kaikkien kirkon jäsenten tulisi olla samanarvoisia ja arvokkaita. Esimerkiksi rippikoulussa ja sen jälkeisessä nuorisotyössä erilaiset oppijat voidaan ottaa huomioon esimerkiksi lisäämällä työntekijöitä ja isosia. Työntekijän tulee muistaa, että nuori ei ole pelkästään diagnoosinsa. Erilaisella oppijalla tarkoitetaan ihmistä, jolla on oppimista hankaloittavia kehityksellisiä tai neurologisia häiriöitä, tai ihmistä jolla on oppimisvaikeuksia, joiden kanssa hän tarvitsee yksilöllistä tukea. (Heino & Kuusi 2006, 11, 13, 15, 18.)

Isoskoulutus voi jäädä nuoren ainoaksi tarttumapinnaksi seurakuntaan rippikoulun jälkeen. Siksi on tärkeää, ettei isoskoulutus jää erilliseksi toiminnaksi muusta seurakunnan toiminnasta, vaan ne ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Seurakunnat yrittävät madaltaa kynnystä isostoiminnasta seurakunnan muuhun toimintaan. Tämä onnistuu esimerkiksi tutustumalla seurakunnan muihin työntekijöihin ja vastuunkantajiin sekä eri työaloihin. Joissakin seurakunnissa tosin isostoiminnan suosio on kuitenkin vähentänyt muuta rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä. Osa seurakunnista ei järjestä enää muuta toimintaa rippikoulun jälkeen kuin isoskoulutuksen. Voidaan nähdä, että isoskoulutukseen nuoria on helpompi saada osallistumaan kuin muuhun nuorille tarkoitettuun toimintaan. Myös seurakuntien tilat voivat soveltua paremmin kouluskäyttöön kuin muuhun nuorisotyöhön. Tärkeää on kuitenkin ajatella myös niitä nuoria, joita isosena toiminen ei kiinnosta tai jotka jättäytyvät isoskoulutuksesta pois esimerkiksi paljon aikaa vievien harrastusten vuoksi. (Isoja ihmeitä 2016, 33–34.)

Kun nuori ei löydä mukaan seurakunnan toimintaan, voi seurakunnan työntekijä mennä sinne missä nuori jo on. Koulutyön avulla seurakunta voi jatkaa rippikouluissa ja nuorisotyössä syntyneen yhteyden ylläpitämistä. Kouluissa tehtävän työn kautta seurakunnan työntekijät pääsevät tutustumaan kaikkiin nuoriin sekä tukemaan heidän kristillistä kasvuaan ja identiteettiään sen jälkeen, kun seurakunnassa käyminen on nuorille jäänyt vähäisemmäksi tai nuori ei alunperinkään ole löytänyt paikkaansa seurakunnasta. (Harjunpää ym. 1994, 176.) Koulun uskonnollisten tilaisuuksien, koulun juhlien ja uskonnon opetuksen lisäksi yhteistyötä seurakunnan kanssa voidaan tehdä esimerkiksi muiden oppiaineiden puitteissa tai oppilaiden hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Koulun ja seurakunnan välisen yhteistyön tulisi lähteä koululähtöisestä ajattelutavasta. On tärkeää ajatella mikä palvelee yhteistyötahoja parhaiten missäkin tilanteessa. (Hakkainen & Pihkala 2012, 5, 47.)

Myös sosiaalisen median avulla voidaan olla yhteydessä nuoriin, jotka eivät ole mukana seurakunnan toiminnassa (Köykkä 2014, 30-31). Myös sosiaalisen median avulla voidaan olla yhteydessä nuoriin, jotka eivät ole mukana seurakunnan toiminnassa (Köykkä 2014, 30-31). Seurakunnissa suosituin ja käytetyin sosiaalisen median kanava on Facebook. Facebookin lisäksi kuvapalvelu Instagram ja Snapchat ovat käytössä etenkin seurakuntien nuorille suunnatussa sosiaalisen mediassa. Yhä enenevässä määrin myös viestipalvelu WhatsApp toimii nuorten tiedottamisen ja keskustelun apuvälineenä. Useimmissa seurakunnissa sosiaalisen median kautta pyritään selvästi vuorovaikutukseen ihmisten kanssa. Sosiaalisen median tavoitteena on toimia toiminnallisena ympäristönä, jossa työtä sosiaalisessa mediassa tiedottamisen lisäksi tavoitteena on ihmisten kohtaaminen ja palveleminen. (Kormilainen, Ahonen & Ijäs 2016, 49–52.)

4.4 Osallisuus seurakunnan nuorisotyössä

Osallisuus rippikoulussa tarkoittaa sitä, että nuori voi olla mukana suunnittelemassa ja arvioimassa rippikoulua. Ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta on tärkeää, että hän saa olla mukana asioiden käsittelyssä ja osallisena. Osallisuuden kokemiseen kuuluu myös yhteenkuuluvuuden ja yhteyden tunne, sekä kokemus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Nuoren on hyvä pohtia omia toiveitaan ja osallisuutta voi lisätä kysymällä juuri näitä nuoren toiveita, sekä ottamalla ne huomioon. Rippikoulua tehdään nuorille ja nuoria varten. Jokaisen nuoren tulisi olla tervetullut rippikouluun ja saada mahdollisuus osallisuuden kokemukseen rippikoulun aikana. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 17–18.) Rippikoulussa on tärkeää, että jokaisessa rippikoululaisessa nähdään Jumalan kuva ja se tehdään näkyväksi niin rippikoululaiselle itselleen kuin kaikille muillekin. Tämän avulla rippikoulu toteuttaa osallisuutta ja jakamista. (Heino & Kuusi 2006, 10.)

Isosena toimiminen lisää tietoisesti nuorten osallisuutta ja kasvamista aktiivisiksi ja omaehtoisiksi toimijoiksi seurakuntaan. Seurakunnan työntekijöiden tulisi jatkuvasti miettiä toteutuuko osallisuus seurakunnassa. Osallisuus on kokemusta siitä, että nuori saa itse määrittää oman roolinsa, toiveensa ja tarpeensa. Nuoria tulee kannustaa omien toiveiden, tarpeiden ja tavoitteiden pohdintaan ja ilmaistamiseen. Aktiiviset nuoret voivat näkyvällä tavalla olla osallisia ja ottaa paikkansa seurakunnassa. Nuorella pitää kuitenkin olla myös oikeus osallistua toimintaan ilman erityisiä tavoitteita, sillä osallisuus voi tekemisen lisäksi olla myös olemista ja vastaan ottamista. (Isoja ihmeitä 2016, 21–22.)

Osallisuus on toimimista, vaikuttamista ja joukkoon kuulumista. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, kuinka nuori voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Osallisuus on tärkeää myös identiteetin kehittymisen kannalta. Osallistumisen kautta nuori voi oppia olemaan ja elämään yhdessä toisten kanssa. Osallisuudessa tärkeää on myös yhteenkuuluvuuden tunne. Nuoren oman toimijuuden ja osallisuuden vahvistamista on hänen mukaansa ottaminen esimerkiksi toiminnan suunnitteluun, hä-

nen osaamisensa tukeminen ja vahvistaminen, sekä sopivan kokoisten haasteiden antaminen. (Isoja ihmeitä 2016, 22.) Nuoret ovat nuoruuden asiantuntijoita. Siksi on nuorten toimintaa on hyvä suunnitella yhdessä nuorten kanssa. (Nuoret seurakuntalaisina 2013, 54–55.)

Osallistumista suunnitteluun ja päätöksentekoon pidetään tarpeellisena ja suotavana monesta syystä. Osallistuminen on inhimillinen, moraalinen ja demokraattinen oikeus ja velvollisuus hyvinvointivaltiossa. Osallistuminen voidaan nähdä tarpeellisena voimavarana, joka voi ratkaista vaikeitakin ongelmia. Osallistumisen syitä voivat olla esimerkiksi henkilökohtaisen, sosiaalisen tai poliittisen muutoksen tarve tai tavoite muokata ympäristöä enemmän omia tarpeita vastaavaksi. Osallistumalla suunnitteluun nuori voi varmistaa epäkohtien korjaamisen ja tarpeidensa täyttymisen. Osallistamisella pyritään antamaan käyttäjille mahdollisuuksia vaikuttaa suunnittelun lisäksi myös tulosten toteutumiseen. Osallistumista voi olla neljällä eri tasolla. Täysivaltaisessa osallistumisessa ja vaikuttamisessa nuori pääsee itse nimeään toiminnan tavoitteita ja toteuttamiskeinoja. Kumppanuudessa nuori pääsee mukaan analysoimaan ja suunnittelemaan, mutta ei pääse päättämään asioista. Kuulemisessa viranomaiset kuulevat nuoren mielipiteitä asiasta, mutta eivät takaa nuoren vaikutusta päätöksentekoon. Tiedottamisessa viranomaiset kertovat nuorelle suunnitelmistaan, jossa nuori mahdollisesti on vain tutkimuksen kohteena. Nuorelle tärkeää on, että osallistuminen on hyvin järjestettyä ja nuori tietää mihin sitoutuu osallistumaan ja kuinka paljon. (Horelli, Kytä & Kaaja 2002, 32, 36, 42–43.)

Nuorisotyö on yksi keskeisimmistä ympäristöistä, joissa nuorten osallisuus voi toteutua. Osallisuus voidaan nähdä vallan uudelleen jakamisena, jossa kansalainen otetaan mukaan vaikuttamaan. Osallistuminen voidaan määritellä myös kuulumisena tiettyyn yhteisöön ja yhteiskuntaan tietoisesti siihen vaikuttaen. Nuoren osallisuuteen vaikuttaa myös sosiaalinen verkosto. Usein nuori lähtee toimintaan mukaan etsimään uusia kavereita. Yksi osallisuuden muoto on vapaaehtoistoiminta, joka nähdään ruohonjuuritason osallistumisena. Nuorisotyö tarjoaa nuorelle mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan, josta nuori haluaa oppia uutta ja saada uusia sosiaalisia kontakteja. Suuren osan seura-

kunnan vapaaehtoistoiminnasta muodostaa isostoiminta. (Yeung 2002, 77, 80–81.)

Osallisuus on vahvasti yhteydessä ihmisen omaan minuuteen ja sen kehittymiseen, sekä siihen että ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa maailmaan ja kuulua johonkin joukkoon. Osallisuus edistää ihmisen mielenterveyttä, sekä hänen kehittymistään ehyeksi yksilöksi. Esimerkiksi nuoren ainutlaatuinen persoona tulee esiin osallistuvan vuorovaikutuksen tilanteissa, joissa hän saa kokea itsensä merkittäväksi ja tärkeäksi. Osallisuus kehittää myös lapsen ja nuoren luovuutta. Osallisuuden tai vastaavasti ulkopuolisuuden kokemus jättää aina jäljen ihmiseen. Aikuisen tulisi tarjota lapselle tai nuorelle mahdollisimman paljon osallisuuden kokemuksia, jotta tämä uskoisi enemmän itseensä ja omiin kykyihinsä. ”Sallikaa lasten tulla minun tyköni”, Raamatussa osoittaa kuinka Jeesus halusi tarjota lapsille osallisuuden kokemusta aikana, jolloin se oli vielä erittäin harvinaista. (Mäkelä 2011, 14, 16–18.)

5 ISOSKOULUTUS SUOMESSA

Isostoiminnalla on jo pitkät perinteet Suomessa. Isoskulttuuri syntyi yhdessä leirimuotoisen rippikoulun kanssa. Jo ensimmäisessä leirimuotoisessa rippikouluksessa vuonna 1937 oli mukana isoja siskoja ja veljiä. Jo tuolloin isojen siskojen ja veljien tehtäviin kuului kurinpidolliset asiat, erilaiset käytännön työtehtävät, opetukseen liittyvät tehtävät ja iltaohjelmien valmistaminen. Irja Kilpeläistä voidaan pitää isoskäytännön keksijänä. Kilpeläisen ajatuksen taustalla isosta siskosta ja veljestä oli 1930 –luvulla Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton koulun tytöille syntynyt isosiskoperinnettä. Näitä isosiskoja voidaan pitää nykyisten isosten edeltäjinä. (Porkka 2004, 7–8.)

Isosen esikuvana voidaan pitää eri Raamatunhenkilöitä. Esimerkiksi Paavali edustaa uskoon sitoutumista ja Ruut valintojen tekemistä. Pietari voidaan nähdä epätäydellisen isosen esikuvana ja rohkeuden edustajana. (Paananen & Tuominen 2002, 32, 43.) Jeesuksen opetuslapset, eli tavalliset Galilean miehet, saivat lähes mahdottomalta tuntuvan tehtävän. Heidän piti kantaa vastuu siitä, että sanomaa Jeesuksesta vietiin kaikkialle maailmaan. Opetuslasten kutsumisessa näkyi kuitenkin Jumalan armo. He olivat ja saivat olla syntisiä ja kesken-eräisiä, mutta silti oivallisia osoitettuun tehtäväänsä, kuten isoksetkin. (Isoja ihmeitä 2016, 8.)

5.1 Isoiset

Isonen on jo rippikoulun käynyt nuori, joka on saanut koulutusta toimiakseen erityisesti leireillä ryhmänohjaajana. Isosena toimiminen luo luontevaa jatkoa rippikoululle. (Launonen 2008 b, 83.) Isonen on seurakunnan vapaaehtoinen, joka tehtävissään edustaa seurakuntaa. Isonen auttaa nuorempia ja vähemmän kokeneita rippikoululaisia omien rippikoulukokemustensa ja konfirmaationsa

avulla. Isonen on seurakunnan jäsenyyteen vahvasti sitoutunut nuori, joka usein näkee seurakunnan läheisenä paikkana ja omana hengellisenä kotinaan. (Isoja ihmeitä 2016, 60–62.)

Isonen osallistuu kokonaisvaltaisesti rippikouluun. Isonen ei ole tullut rippikouluun uudestaan elääkseen sen vielä kerran, vaan töihin. Isoselle kuuluu paljon vastuuta, velvollisuuksia ja erilaisia tehtäviä. (Kiilunen ym. 2002, 7.) Isonen on leirillä rippikoululaisten ryhmänvetäjänä. Isosen tehtäviin kuuluu myös toimiminen rippikoululaisen sielunhoitajana, innostajana, seurakuntanuoren mallina, ohjelmanjärjestäjänä ja yhteishengen luojana. Isonen osallistuu myös rippikoululeirien suunnitteluun ja tarpeen vaatiessa myös on mukana rippikoulun oppitunneilla, joissa isosia voidaan käyttää apuna ja esimerkkinä. Isoselta vaaditaan keskustelutaitoja, keskittymistä, joustavuutta ja jaksamista. Kristillisen uskon laajempi ymmärrys auttaa myös oman pienryhmän kanssa. (Paananen & Tuominen 2002, 13.) Rippikoululeirin aikana isonen jakaa työtä työntekijöiden kanssa, ottaen vastuuta opetuksesta, ohjelmasta ja turvallisuudesta. Isosen tehtävä on myös näyttää rippikoululaiselle mallia leirielämästä ja innostaa rippikoululaisia mukaan yhteiseen toimintaan. Rippikoululaiselle isonen on myös kaveri ja tarpeen vaatiessa isonen toimii myös rippikoululaisten luottohenkilönä kuunnellen nuorten murheita tai muuten vaan juttukaverina. (Porkka 2004, 14.)

Myös isoskulttuuri muuttuu maailman muuttuessa. Viime vuosina isosten tehtävät ovat myös monipuolistuneet. Osa seurakunnista on ottanut käyttöönsä esimerkiksi mediaisosia. Mediaisosen tehtäviin voi kuulua esimerkiksi valokuvien ottamista, videokuvausta, tekstiblogin tai videoblogin pitämistä, lehtiartikkelin kirjoittamista ja seurakunnan sosiaalisen median tilien päivittämistä esimerkiksi rippikoulussa. Mediaisostoimintaa ja sen tavoitteita on hyvä suunnitella yhdessä nuorten kanssa. Työntekijä huolehtii kuvaus- ja tekijänoikeusluvista. (Isosten mediateekki i.a.) Seurakuntien sosiaalisen median käytöstä toteutetun kyselyn mukaan suurin kohderyhmä, jolle sosiaalinen media on tärkeä väline tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen, ovat juuri rippikoululaiset ja nuori seurakunta. (Kormilainen ym. 2016, 49–50.)

Isonen on rippikoulussa oppijan roolissa siinä missä rippikoululainenkin. Isonen hakee vahvistusta uskollen ja hiljentymistä. Kristittyinä kasvaminen alkaa rippikoulussa, mutta jatkuu koko loppuelämän. (Kiilunen ym. 2002, 9.) Isosena toimiessaan nuori oppii kohtaamaan erilaisuutta ja moninaisuutta ja kunnioittamaan sitä. Lähimmäisenrakkauden kysymyksiä pohtiessaan ja toisten nuorten ja aikuisten kanssa toimiessaan nuori kehittää myötätuntotaitojaan ja kykyään empatiaan. Isosena nuori saa myös välineitä eettisempään ajatteluun. Isostoinnassa mukana oleva nuori saa monia aikuisuutta kohti kantavia aineksia kuten tietoja, taitoja, arvoja, asenteita ja tahtoa. Isostoimintaan osallistuminen myös lisää nuoren itseluottamusta ja näkemystä omasta pystyvyydestään. (Isoja ihmeitä 2016, 24, 65.)

Isostoiminta on osassa seurakuntia niin suosittua, että kaikki halukkaat ja koulutetut isokset eivät välttämättä pääse leireille. Pienissä seurakunnissa isosista taas on pulaa. (Launonen 2008 b, 83.) Nykyään rippikouluja on kuitenkin mahdollonta kuvitella ilman pitkään vallinnutta isoskulttuuria. Osittain isosten ansiota on, että Suomessa rippikoulujen suosio on edelleen suuri. Isosten läsnäolo vahvistaa ryhmähenkeä ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta leiriläisten kesken. Isonen toimii tiimin jäsenenä yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa. (Kiilunen ym. 2002, 5, 7.) Isokset on hyvä ottaa rippikoulun suunnitteluun mukaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Omalla panostuksellaan isokset vaikuttavat rippikoulujen onnistumiseen. Isokset haluavat työntekijöiden tavoin kantaa vastuuta seurakunnan kasvatus- ja lähetystehtävästä. Isonen on työntekijän työkalu ja ansaitsee siksi työntekijöiltä kunnioitusta ja arvotusta. (Harjunpää ym. 1994, 169.)

Rippikoululeirin hälinän keskellä isonen kohtaa rippikoululaisia. Aina ei tarvita innostajia tai puhujia, välillä myös kuuntelemisen taito on tärkeää rippikoulussa. Kuuntelemalla isonen voi vahvistaa rippikoululaisen tunnetta siitä, että hän on tärkeä ja hän tulee kuulluksi. Isoselta ei vaadita valmiita vastauksia rippikoululaisen ongelmiin. Usein rippikoululainen kaipaa ihmistä, joka kuuntelee ja kohtaa hänet. Isosen tulisi malittaa antaa aikaa myös hiljentymiselle ja pysähtymiselle. Rippikoulun vapaa-ajalla isosella on tärkeä työ toimia porukkaan kutsuja-

na ja yksinäisten kaverina. Jotta kaikille jäisi rippikoululeiristä, ei kukaan saisi jäädä yksin. Vapaa-aika on merkittävä osa rippikoulua ja siksi on tärkeää, että isonen on aidosti läsnä ja huomioi tasapuolisesti kaikkia. Myös isonen tarvitsee lepoa, rentoutumista ja yksityisyyttä jaksakseen leirijakson loppuun saakka. On tärkeä varmistaa, että isoset nukkuvat tarpeeksi ja huolehtivat leiriläisten lisäksi myös itsestään. (Kiilunen ym. 2002, 38–39, 58–60.)

Rippikoulun alusta asti isoset ovat mukana rippikoulun tekemisessä ja pääsevät useimmiten lähemmäs rippikoululaisia kuin työntekijät. On hyvä muistaa, että isoset ovat kellon ympäri töissä leirillä kuten työntekijätkin. Isosista huolta pitäminen tarkoittaa esimerkiksi riittävän unen ja levon varmistamista. Isosen on hyvä tietää omat oikeutensa ja velvollisuutensa leirillä. Isoselle on mielekästä saada sopivasti tehtäviä ja vastuuta, mutta nuori isosena toimiva henkilö tarvitsee paljon myös kannustusta ja tukea siinä missä kuka tahansa kasvava nuori. Leirielämän ei tulisi olla pelkkää suorittamista ja isosen liikaa kuormittamista, sillä isosella on oikeus saada itselleen isostoiminnasta itselleen hyviä kokemuksia. Isonen arvostaa sitä, että häntä tarvitaan ja hänen mukana olonsa on itsessään tärkeää ja arvokasta. Leirin jatkuvassa menossa ja meiningissä voi kuitenkin väsyä. Hyvä käytäntö on nimetä isosten isonen, jonka erityinen tehtävä on kuunnella, tukea ja pitää huolta isosena toimivien nuorien hyvinvoinnista. (Isoja ihmeitä 2016, 50–53.)

Rippikoululeirin aikana isoselle on tärkeää jakaa yhteisesti omia kokemuksiaan ja arvioida omaa työtään. Isosella on oikeus päivittäisiin ja säännöllisiin palaverihin muiden isosten ja työntekijöiden kanssa. Rippikoulun läpi jatkuva arviointi ja palaute auttaa niin isosta kuin työntekijääkin. Yhteisten kokemusten jakaminen lisää jaksamista ja luo tiiviimpää ryhmähenkeä. On tärkeää tietää, mitä isosille kuuluu ja kuinka he jaksavat leireillä. Isosten ja työntekijöiden yhteispeli toimii parhaiten, kun isosella on yhteisten palaverien lisäksi mahdollisuus myös työnohjaukseen. Työnohjaustilanteissa keskusteleminen ja kuulluksi tuleminen ovat tärkeimpiä työkaluja. Ilmapiirin tulisi olla avoin, myös vaikeista aiheista on helppo puhua. Avoin keskustelu voi jo sinällään auttaa isosta. (Kiilunen ym. 2002, 65, 72.)

Nykyisin isostoimintaa voidaan kuvailla menestystarinaksi. Se tavoittaa vuosittain noin 24 000 nuorta. Isostoiminta on kasvanut rippikoulun jälkeisen nuorisotyön kattavimmaksi muodoksi ja osaksi nuorisokulttuuria. Rippikoulu houkuttelee kymmeniä tuhansia nuoria antamaan uusille rippikoululaisille hyvää rippikoulukokemusta. Suurin osa isosista on 16-17 –vuotiaita nuoria. (Isoja ihmeitä 2016, 6, 11.) Isosista neljäsosa on tyttöjä ja joka kuudes on poika. Kavereiden perässä usein moni lähtee isoseksi tai vastaavasti jättää koulutuksen kesken. (Porkka 2009, 311–312.) Yleisin syy isostoiminnan aloittamiseen on omien isosten kannustus ja kutsu. Jopa yhdeksän kymmenestä isosesta kertoo tämän mukaan lähtemisen syyksi. Lisäksi halu päästä leirille ja saada uusia ystäviä ovat monen motiivit lähteä isoskoulutukseen. Myös se, että rippikoululainen arvelee isosena olemisen olevan hauskaa, on tärkeä sosiaalinen motivaatio. (Isoja ihmeitä 2016, 31.)

Isosen vastuu jatkuu myös rippikoulun leirijakson jälkeen. Nuorisotyön ja isoskulttuurin jatkuvuuden kannalta on tärkeää saada uusia rippikoululaisia mukaan toimintaan. Isonen toimii esimerkkinä seurakuntanuoresta rippikoululaisille ja kannustaa nuoria mukaan isoskoulutukseen sekä nuorten toimintaan. Isosten kanssa on hyvä miettiä jo isoskoulutuksen aikana isosen vastuusta. Nuoren on tärkeä tietää, onko isonen seurakunnan edustaja, onko isosen pakko osallistua seurakunnan toimintaan rippikoulun jälkeen ja milloin isosen vastuu alkaa ja päättyy. Kesän lopussa isosilta on hyvä kerätä myös palautetta rippikouluista, ohjaajista ja isoskoulutuksesta. Samalla nuori voi arvioida myös omaa työtään isosena, onnistumisia ja kehittämiskohteita. (Harjunpää ym. 1994, 173–175.)

5.2 Isoskoulutus

Isoskoulutuksella tarkoitetaan isostoiminnan osaa, joka valmentaa ja antaa nuorille tarvittavia tietoja ja taitoja toimia isoselle tarkoitetuista tehtävistä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi erilaisten ryhmätilanteiden ohjaaminen, rippikoulun

käytännön askareet tai kyky kyetä toimimaan ikäänsä nähden sopivalla tavalla rippikoulun ihmissuhdeasioissa. Isostoiminnalla tarkoitetaan isosia kokoavia ja osallistavia aktiviteetteja. Aktiviteetit voivat olla kaikkea yhteistä tekemistä ja olemista, leikkiä, musiikkia, koulutusta, keskustelua tai hartautta. Isostoiminnassa nuori saa tilaa kasvaa ja oppia olemaan ryhmässä ja kuulua seurakuntaan. Isostoiminnan teologia pohjautuu alkukirkolliseen kummiuskäytäntöön, jossa kasteelle tulevalle aikuiselle osoitettiin seurakunnasta eräänlainen tukihenkilö. (Isoja ihmeitä 2016, 8.)

Rippikoulun ja isostoiminnan nähdään liittyvän yhteen ja vaikuttavan toisiinsa. Vuonna 2016 ilmestynyt Isoja ihmeitä –niminen isostoiminnanlinjaus on osa vuosina 2016–2018 tapahtuvaa kirkon rippikoulu-uudistusta. Isoja ihmeitä 2016 jatkaa vuonna 2004 ilmestyneen Sopivan kokoinen iso –isostoiminnanlinjausta, mutta tarkastelee isosuutta laajemmalla näkökulmalta. Hengellisyyden merkityksen vähentyminen nuorten ja heidän perheiden elämässä vaikuttaa myös isoskoulutukseen. Isoskoulutuksen tulisi entistä enemmän vahvistaa nuoren seurakuntayhteyttä ja kirkon asemaa hengellisenä yhteisönä sekä uskon merkitystä nuorelle. Isoja ihmeitä 2016 on kiteyttänyt isostoiminnan kuuteen teesiin ja yhdessä korostetaankin isostoiminnan turvallisuuden, yhteyden, ilon ja nähdäksi tulemisen tärkeyttä. (Isoja ihmeitä 2016, 6–7, 9.)

Isoskoulutus on osa seurakunnan nuorisotyötä ja kasteopetusta, siksi se voidaan siksi nähdä myös rippikoulun jatkokoulutuksena. Isoskoulutus eroaa rippikoulusta siten, että sillä ei ole yhtenäistä suunnitelmaa tai runkoa. Jokaisen seurakunnan isoskoulutus on omanlaisensa ja seurakunnan työntekijöiden itsensä suunnittelema. Isoskoulutuksen sisällöt kuitenkin ovat hyvin samankaltaisia joka puolella Suomea, vaikka koulutuksen kesto ja muoto voikin vaihdella. Isoskoulutuksen kaksi päätavoitetta ovat valmistaa nuoria tehtävänsä isosena rippikoulussa ja nuoren persoonallisen kasvun tukeminen ja ohjaaminen kristittyinä. Isoleksi kasvaminen voidaan nähdä yhteisenä matkana, johon nuori tarvitsee ohjausta. Isonen tarvitsee tietoa tehtävistään ja harjoitusta näitä tehtäviä varten. Rinnalla kulkeva aikuinen antaa apua myös persoonalliseen kasvuun ja sen tukemiseen. (Paananen & Tuominen 2002, 11.)

Isoskoulutuksen kautta nuori sitoutuu itsenäisesti seurakuntaan. Isoskoulutuksen lähtökohtana voi olla koulutukseen saapuvan nuoren elämäntilanne. Isoskoulutettava on yleensä 15 –vuotias, juuri rippikoulun käynyt ja konfirmoitu yhdeksäsluokkalainen nuori. Yhdeksännellä luokalla nuori päättää ensimmäistä kertaa elämänsä suunnasta miettimällä minne lähtisi peruskoulun jälkeen. Nuori saattaa olla väsynyt koulunkäynnistä, kun usealla tavoitteena on korottaa kouluarvosanojaan vielä viimeisen peruskouluvuoden aikana. Isoskoulutus voisikin silloin parhaimmillaan toimia nuorelle latautumisen paikkana, jonne nuori voi tulla hankkimaan energiaa. Siksi on tärkeä miettiä, paljonko isoskoulutus kuormittaa nuorta ja kuinka paljon isoselta vaaditaan. Mielekkääksi ja innostavaksi tehty koulutus huomioi nuoren muuta elämää ja sisältö, työskentelytavat ja arviointi on järjestetty eri tavoin kuin koulussa. Isoskoulutus voi valmistaa myös tulevaisuuden haasteisiin ja auttaa näyttämään, että muutkin nuoret kamppailevat samanlaisten ongelmien kanssa. (Paananen & Tuominen 2002, 13–14, 16.)

Myös isoskoulutuksen aikana seurakunnan jäsenen identiteetti vahvistuu. Toimimalla isosena ja ottamalla vastuuta nuori ymmärtää seurakunnan sanomaa ja tavoitteita. Isoskoulutus voi toimia sillanrakentajana muuhun seurakunnan toimintaan. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Monissa Suomen seurakunnissa isostoiminta nähdään koko seurakunnan ja kirkon tulevaisuuden turvaajana. Isostoiminta elävöittää seurakuntaa, tarjoaa työvoimaa ja tarjoaa nuorelle mielekästä työtä, kokemusta ja tilaa löytää oma paikkansa seurakunnasta. Isostoiminnan avulla nuori saadaan sitoutumaan seurakunnan toimintaan. Isostoiminta auttaa rippikoulussa alkaneen nuoren hengellisen kasvun kehittymisessä. Isokset toimivat toisille nuorille arvokkaana mallina nuoresta kristitystä. Isostoiminta on mielekästä seurakuntatoimintaa myös kodin näkökulmasta. Isostoiminnalla on Suomessa hyvä maine, niin nuorten kuin aikuistenkin silmissä. (Porkka 2004, 37–38.)

Isosista enemmistö seurakunnissa on yleensä edellisvuoden rippikoululaisia. Vanhempia isosia toimii erityisesti kooltaan pienissä seurakunnissa. Seurakun-

nissa nähdään, että isoskoulutus palvelee ensisijaisesti rippikoulutyön tarpeita. (Porkka 2004, 39, 95.) On tärkeää kuitenkin muistaa, että kaikki isoskoulutukseen osallistuvat eivät välttämättä tahdo toimia isosina. Osalle koulutettavista voi olla tärkeää esimerkiksi kasvaa ihmisenä, kristittyinä ja seurakunnan jäsenenä. Siksi isoskoulutuksessa pitää korostaa myös nuoren oman kasvun tarkastelua. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Isoskoulutuksessa on hyvä varata aikaa nuoren omalle pohdinnalle liittyen omaan kasvuun ja itsensä hyväksymiseen. Tarkoitus olisi, että nuori saisi apuvälineitä kasvaakseen itsenäiseksi, tasapainoiseksi ja rohkeaksi persoonaksi, joka pystyy toimimaan vahvuuksiaan hyödyntäen. Nuori tarvitsee erityisen paljon positiivista palautetta onnistuakseen. (Harjunpää ym. 1994, 60.)

Rippikouluun verrattaessa isoskoulutuksessa opetellaan vähemmän tietopainotteisesti ja tähdätään erityisesti vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Isosen tehtäviin tarjoutuu paljon harjoittelumahdollisuuksia myös isoskoulutuksen ulkopuolella, koulussa, kotona ja harrastuksen parissa. Parempien vuorovaikutussuhteiden myötä nuori voi oppia myös hoitamaan omia ihmissuhteitaan paremmin. Isoskoulutuksessa opiskeltavat vuorovaikutustaidot, eli toisten kuuntelu, auttaminen ja esiintyminen, voivat tuoda nuorelle tärkeitä taitoja tulevaisuudessa koulussa, kotona ja työelämässä. Hyvät vuorovaikutustaidot voivat auttaa nuorta pääsemään haluamiinsa tavoitteisiin. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 20.)

Isoskoulutuksessa tärkein kirja on Raamattu ja tavoitteena olisi, että nuori innostuisi lukemaan itsenäisesti Raamattua. Koulutuksen aikana nuoren tulisi ymmärtää Raamatun synty tiettyinä historiallisena aikana, ja se, kuinka tekstistä heijastuu tuo tietty aika, maailmankuva ja kulttuuri. Tämä auttaa tulevaisuudessa nuorta tulkitsemaan Raamattua oikein ja välttämään asioiden irrottamista isommasta asiayhteydestä. Raamatun lukemista voi myös harjoitella. Erilaisia tekniikoita ovat esimerkiksi kohdan lukeminen hitaasti useaan kertaan tai erilaisien kysymysten kautta kohdan pohdiskelu ja liittäminen omaan elämään. Isoskoulutuksen aikana on mahdollista keksiä Raamatun tutkimiseen luovia ja erilaisia tapoja. Olennaista tutkimisen keskellä on kuitenkin se, että Raamatun sa-

noma jää nuoren mieleen työskentelyn jälkeen. (Paananen & Tuominen 2002, 31, 33.)

Isoskoulutuksen aikana nuori kasvaa ja kehittyy merkittävästi. Kaksivuotisen isoskoulutuksen aikana nuorella on kaksi tärkeää psyykkistä kehitystehtävää, jotka ovat itsenäistyminen ja oman seksuaalisen identiteetin etsintä. Isoskoulutusta suunniteltaessa nämä kehitystehtävät tulisi ottaa huomioon ja tukea nuorta tarvittaessa tämän kasvaessa kohti aikuisuutta. Tässä tehtävässä nuorisotyönohjaaja voi olla tärkeässä asemassa. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 19.) Isostoiminta rakentaa polkua kohti aikuista hengellistä elämää. Seurakuntayhteyden löytäminen ja säilyminen voivat auttaa uskon säilyttämisessä ja vahvistamisessa. (Isoja ihmeitä 2016, 25.)

Nuoret kuvaavat Rippikoulusta aikuisuuteen –tutkimuksessa isostoimintaan osallistumista rippikoulua merkittävämmäksi kokemukseksi. Kiinnostus isoskoulutusta kohtaan kertoo rippikoulutytytyväisyydestä. Etenkin erityisen onnistuneissa rippikouluissa isosena toimineet olivat saaneet myönteisen kuvan kirkon työstä ja heistä osa myös suuntautui tai oli suuntautumassa töihin kirkon alalle. Isoiset kertoivat uskonsa vahvistuneen isosena toimimisen aikana ja kokivat seurakunnan sekä uskon tärkeinä asioina elämässään. (Niemelä 2007, 168–169.)

5.3 Isoiset ja isoiskoulutus

Porkan tutkimuksessa teoksessa ”On kunnia olla isonen” (2004, 108–109) selvisi, että joka toisessa seurakunnassa 18 vuotta täyttäneille isosille tarjolla oli isosen lisäksi myös oma tehtävänkuvansa ja nimensä. Yleisimmät nimet vanhemmalle isoselle oli apuohjaaja, apuopettaja, apari, avustaja, isoiso ja isosten isonen, mutta nimityksiä on yhtä paljon kuin seurakuntiakin. Nimikkeet kertovat myös isoisojen paikasta ja tehtävistä leirillä. Usein isoisojen tehtäviin kuuluu

isosryhmän ohjaajana toimiminen, oppituntien pitäminen ja koko leirin kokonaisuuksien toteuttaminen. Muita tehtäviä ovat esimerkiksi iltaohjelmien ja isosten ohjaaminen raamatturyhmien pitämisessä, sekä iltahartauden ja leirikirkkojen pitäminen omalla vuorollaan. Isoiso voidaan lukea leirin johtoryhmään, sillä he osallistuvat usein myös ohjaajien palavereihin. (Porkka 2004, 108–109.)

Yhä kasvava määrä yli 18 -vuotiaita jatkavat isosuransa jälkeen rippikoulutyössä eri nimekkeellä, esimerkiksi isoisona. Täysi-ikäisiä tai entisiä isosia on mukana kolmasosassa rippikouluista, osa on mukana myös koko puolen vuoden rippikoulutaipaleen ajan. Mitä enemmän vanhempia seurakuntanuoria on mukana isostoiminnassa, sitä enemmän isostoiminta muuttuu myös nuorten aikuisten toiminnaksi. Seurakuntien tulisi miettiä mitä toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä jo isosena toimineiden nuorten kanssa. Kokeneille isosille voi antaa vastuuta enemmän esimerkiksi nuorempien isosten ohjaamisessa ja valmentamisessa. Lisäksi vastuuta voi antaa seurakuntatapahtumien, jumalanpalvelusten ja nuorten aikuisten toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vastuun tarjoaminen kokeneelle isoselle lisää isostoiminnan yhteisöllisyyttä, sekä tarjoaa haastetta niille, jotka ovat toimineet isosena jo useampana vuotena. Isostoiminnassa pitkään toiminut nuori saa paljon kokemusta vapaaehtoisena toimimisesta. (Isoja ihmeitä 2016, 59.)

Yli puolet isosena toimineista haluaisi jatkaa mukana seurakunnan toiminnassa isosuran jälkeen. Kirkossa ei kuitenkaan aina nähdä suurta potentiaalia, joka isosena toimineissa nuorissa aikuisissa on esimerkiksi eri työmuotojen vapaaehtoistoimijoina. Suureksi harmiksi osa seurakunnista ei kuitenkaan koe tarvitsevansa isosia enää isostoiminnan jälkeen. Aktiivisen nuorisotoiminnan ja tiiviin nuorten yhteisön sekä isosaikojen jälkeen nuoren aikuisen on vaikea nähdä omaa paikkaansa seurakunnassa. Siksi jo isostoiminta ja isoskoulutus tulisi rakentaa suuntaamaan tulevaisuuteen, ei pelkästään rippikouluun. Nuorten tulisi päästä tutustumaan aikuisten seurakuntatoimintaan ja muihinkin kuin nuorisotyön työntekijöihin. Yhteisöllisyyden ja seurakuntayhteyden vahvistaminen alkaa siitä, että nuori näkee seurakunnan kokonaisuutena, eikä pelkästään nuorisotoiminnan osaa. Polku nuorisotyöstä muuhun seurakuntaan rakentuu helpom-

min, kun nuori kiinnittyy laajemmin koko seurakuntaan. Nuori aikuinen tarvitsee seurakuntayhteyden löytämiseksi saattelua ja kutsua. Uuden paikan löytäminen seurakunnasta on haaste, jossa vanhempien isosten huomiointi auttaa ongelman ratkeamiseksi. (Isoja ihmeitä 2016, 59, 62, 66.)

Jouko Porkka (2004, 109) korostaa, että osassa seurakuntia isoisoja pidetään isosten lähiesimiehenä tai pomona. Tällöin isoison rooli ja paikka sijoittuu isosten ja ohjaajien väliin. Yleensä isoisolla on enemmän kokemusta rippikoulusta kuin isosilla, vaikka isoiso ei olekaan ammattiin koulutettu ja omaa samanlaista vastuuta kuin työntekijä. Isoisolla ei ole omaa leiriläisistä koostuvaa pienryhmää, vaan isokset ovat isoison oma ryhmä. Isoiso vastaa isosten toiminnasta ja varmistaa asioiden sujumisen leirillä. Isoiso voi toimia isosille tuutorina, ohjaajana ja sielunhoitajana. Isoiso auttaa esimerkiksi silloin, kun isonen tarvitsee apua oman ryhmänsä kanssa. Isoiso toimii myös tarvittaessa isosen sijaisena isosen esimerkiksi sairastuttua. Lisäksi isoiso vastasi joissain seurakunnissa uusien isosten perehdyttämisestä ja toimi esimerkkinä monessa asiassa niin isosille kuin leiriläisillekin.

Isoisoille tarkoitettuja materiaaleja on kehitetty monin paikoin seurakuntien tarpeeseen. Esimerkiksi Janne Kärkinen, nastolalainen silloinen teologian opiskelija loi vuonna 2012 alunperin pikkusiskolleen avuksi tämän ensimmäiseen rippikouluun isoisona vihkon nimeltä ”Ohjeet isosten isoselle”. Ohjeet pohjasivat Kärkisen omiin kokemuksiin ja Nastolan seurakunnan tehtäviin isoisoille. Tämä vihko otettiin lopulta laajempaan käyttöön Nastolan seurakunnassa. Vihkon ohjeiden mukaan ovat toimineet myös muut isoiset Kärkisten jälkeen Nastolassa. (Janne Kärkinen, henkilökohtainen tiedoksianto 7.3.2017.) Tuo vihko on ollut tiiviisti käytössä ja tärkeässä osassa myös tämän opinnäytetyön luomisessa, sekä mallina kouluttaessa isoisoja Hollolan seurakuntaan.

Opinnäytetyössäni tahdoin luoda jotain uutta ja ajatonta materiaalia, jota jokaisen työntekijän on helppo käyttää. Tarkoituksena oli myös herättää suurempaa kiinnostusta ja huomiota isoisojen tärkeää työtä kohtaan, jonka myös itse olen

saanut kokea. Isoskoulutusmateriaaleja voi ehkä olla olemassa jo useita satoja erilaisia versioita, mutta pelkästään isoisoille tarkoitettua ei ole julkaistu yhtään kappaletta. Onko kyse siitä, etteivät seurakunnat koe tarvitsevänsä isosten isoisoille tarkoitettuun koulutukseen saatavilla olevaa materiaalia vai käyttävätkö seurakunnat omia materiaalejaan tai pelkästään ohjeistavat isoiset tehtävänsä juuri ennen leiriä? Esimerkiksi Roihuvuoren seurakunnassa Helsingissä isoiskoulutus on sulautunut osaksi useamman vuoden kestävästä isoskoulutuksesta. Roihuvuoressa isoisoista käytetään termejä Raider tai Raiders, jotka nuoret itse ovat kehittäneet. Ensimmäisen ja toisen vuoden isoskoulutuksen jälkeen 18 - vuotta täyttänyt nuori voi käydä lyhyen perehdytyskoulutuksen tehtävänsä varten. Nuori aikuinen saa uudesta tehtävästään, joka sijoittuu isosen ja työntekijän välille, enemmän vastuuta ja toimii hyvänä esimerkkinä isoisoille. (Marko Anttila, henkilökohtainen tiedoksianto 1.4.2017.) Myös tämä vastaa kysymykseen siitä, miksi erillisiä isoiskoulutusmateriaaleja ei ole saatavilla.

5.4 Ryhmän ohjaaminen

Ryhmätyötaidot ovat elämän perustaitoja. Ihminen kuuluu moniin eri ryhmiin elämänsä aikana ja työskentelee yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Rippikoulu voidaan nähdä yhtenä isona ryhmänä. Isosen yksi tärkeimmistä taidoista on toimia ryhmässä isosten, rippikoululaisten ja työntekijöiden kanssa. Lisäksi isosella on oma ryhmä vedettävä. (Harjunpää ym. 1994, 122.) Isoskoulutuksessa nuori oppii tärkeitä taitoja ryhmänohjaamisesta. Jouko Porkan tutkimuksessa (2004, 94) vastaukset osoittivat, että isoskoulutus nähdään ensisijaisesti ryhmänohjaajakoulutuksena, joka valmentaa toimimaan ryhmänohjaajana rippikoulussa mutta myös muilla leireillä.

Ryhmä on ihmiselle luonnollinen ympäristö, mutta vaatii aikaa kehittyäkseen. Ryhmä ei ole vain joukko ihmisiä, vaan ryhmäksi joukko yksilöitä kasvaa yhdessä ajan kuluessa. Ryhmiä tarvitaan töiden tekemiseen, jäsenten keskinäiseen viihtymiseen ja hyvän edistämiseen. (Niemistö 2004, 86–87.) Ryhmässä lapsi ja

nuori oppii sukupuolelle tyypillisiä käyttäytymismalleja ja toiminnallisia taitoja, jotka liittyvät itsenäisyyteen, fyysisiin suorituksiin, kielelliseen kehitykseen ja sosiaalisiin taitoihin. Ryhmässä toimiminen opettaa myös moraalisen käyttäytymisen sääntöjä, kuten tasapuolisuutta. (Niemi ym. 2006, 109.) Ryhmän tunnuspiirteinä voidaan nähdä yhteinen projekti tai tavoite, ryhmän toimintaan sitoutuminen, sekä ryhmässä syntyvät yhteiset käsitteet ja tarinat, kuten ryhmän tunnukset, merkit, ideat ja mallit (Pruuki 2010, 60). Ryhmäyttäminen on toiminnallisia menetelmiä hyödyntävä prosessi, jolla pyritään lisäämään ryhmän turvallisuutta. Ryhmään vaikuttavat esimerkiksi ryhmän koko, sukupuolijakauma, ryhmäläisten ikä ja se, kuinka hyvin ryhmäläiset tuntevat ennestään toisensa. (Aalto 2000, 69, 83–84.)

Turvallisessa ryhmässä ihminen ei koe läsnä olevan uhkaavia tekijöitä, jotka voisivat synnyttää pelkoa, häpeää, syyllisyyttä tai arvottomuuden tunnetta. Turvallisessa ryhmässä jokainen ryhmän jäsen tulee hyväksytyksi ja toimiva ryhmä voi nostaa esiin ihmisen parhaita puolia. Ryhmän turvallisuus syntyy luottamuksesta, avoimuudesta, tuen antamisesta ja sitoutumisesta ryhmään. Huonon ryhmän tuntomerkkejä ovat pelko, hiljaisuus, välinpitämättömyys, aggressiivisuus, valheellisuus ja itsensä ilmaiseminen rajallisesti tai vastenmielisin tunteilmaisuin. Ihminen voi loukkaantua helposti, jos hänen mielipiteilleen nauretaan, niitä vähätellään, mitätöidään tai pilkataan. Nuorelle pelkästään asioiden kertominen hänestä itsestään toisten kuunnellessa voi olla haastavaa tämän torjunnan pelon vuoksi. Mitä turvallisempi ryhmä on kyseessä, sitä paremmin ja useammalla tavalla ihminen ilmaisee itseään. (Aalto 2000, 15–17.)

Ryhmänohjaajan tulisi olla tasapuolinen kaikkia kohtaan ja puuttua tarvittaessa erimielisyyksiin. Ohjaaja kannustaa ryhmäläisiä auttamaan toisiaan ja tekemään yhteistyötä. Ryhmänohjaajan tehtävänä on pitää huolta ryhmän sujuvuudesta ja olla aina tilanteen tasalla. Ohjaaja vastaa kysymyksiin, sekä neuvoa ja auttaa parhaansa mukaan. Kritiikin ohjaajalta ryhmän jäsenelle tulisi olla rakentavaa ja kehittävää. Ohjaajalta saadun palautteen ja kannustuksen avulla ryhmä oppii toimimaan yhdessä ja käyttämään taitojaan monipuolisesti. Jokaisella ryhmän jäsenellä tulee olla oikeus kertoa omista ajatuksistaan ja kaikki ryhmäläiset tulisi

ottaa huomioon tasapuolisesti. Alussa ryhmän tutustumiseen ja ryhmäytymiseen auttavat ryhmäytymisharjoitukset. Ryhmän toimintaa auttavat myös yhdessä luodut tavoitteet, jotta ryhmän jäsenet ymmärtävät mihin ryhmä pyrkii ja vähentää epätietoisuutta. Tämä helpottaa myös ryhmään sitoutumista ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmän sisällä. (Leskinen 2009, 17–18.)

Toiminnan ohjaamisessa ryhmälle on asioita, jotka ryhmänohjaajan tulee ottaa huomioon. Ryhmänohjaajan tulisi olla mahdollisimman joustava ja valmis muuttamaan aina tilanteen vaatimalla tavalla. Ryhmän sisäisestä työnjaosta on hyvä sopia etukäteen, vaikka ryhmässä ohjaaja toimiikin ryhmän pomona ja tilanteen organisoinaja. Ryhmässä tilanteisiin vaikuttavat ryhmän koostumus, aikaisemmat tapahtumat sekä ryhmäläisten iät ja vireystaso. Harjoitukset toimivat erilailla erilaisten ryhmien kanssa ja harjoitusten sujuminen voi kertoa ohjaajalle paljon ryhmän senhetkisestä taitotasosta. Ryhmän ohjaamisessa suunnittelu on tärkeää ja auttaa tilanteissa, joissa kaikki ei mene suunnitelmien mukaan. Myös tilanteiden harjoittelu ja testaaminen etukäteen auttavat ryhmänohjaajaa ohjaamaan osallistujia paremmin ryhmänohjaustilanteissa. Vaikka ryhmänohjaustilanne menisikin erilailla kuin oli suunniteltu, voi ryhmäläisissä silti tapahtua oppimista. Ohjaajan ei kannata lannistua, vaan yrittää uudelleen. Ohjeiden selittäminen selkeästi ja ymmärrettävästi on yksi tärkeimmistä ryhmänohjaajan taidoista. (Leskinen 2009, 17–18.)

Hyväksytyksi tuleminen ja ryhmään kuulumisen jäävät rippikoulusta nuorille eniten mieleen. Isonen ohjaa ryhmänsä työskentelyä, jossa tavoitteena on usein ratkaista ulkopuolelta saatu tehtävä. Ryhmätyöskentelyissä nuori oppii toimimaan yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Tilanteessa isosen ryhmänohjaustilanteissa asennot, ilmeet, eleet, etäisyys ja paikanvalinnat kertovat paljon. Tällainen sanaton viestintä voi kertoa ryhmän sisäisestä dynamiikasta. Usein ei kuitenkaan ole isosen vika, jos ryhmä ei puhu. Isosella on kuitenkin suuri vaikutus oman ryhmänsä toimintaan. Ryhmän omien pelisääntöjen laatimisille voidaan luoda turvallisuuden ja viihtyvyyden tunnetta. Turvallisessa ryhmässä jokainen uskaltaa sanoa oman mielipiteensä ja yhteistyö toimii. Ilmapiiiri on kannustava ja myönteinen, eikä tarvitse pelätä. Turvallisessa ryhmässä arvoste-

taan erilaisuutta ja kunnioitetaan toisia. (Kiilunen ym. 2002, 47–48, 50, 52.) Rippikoululaiselle isosen vetämä oma pienryhmä tuo turvaa ja ryhmän kautta on helpompi tutustua toisiin. Ryhmässä jokainen rippikoululainen tulee varmasti huomatuksi ja ryhmän jäsenenä olo kasvattaa yhteisvastuuta. (Harjunpää ym. 1994, 122.)

6 NUOREN USKO

Rippikoulussa nuori saa kristillisestä uskosta valtavasti tietoa lyhyessä ajassa. Nuori tarvitsee tilaa omille kysymyksilleen avoimessa ilmapiirissä. Usein nuoruudessa herää kysymyksiä, joihin ihminen pohtii vastauksia vielä aikuisenakin. Nuo kysymykset käsittelevät useimmiten kuolemaa, yksinäisyyttä, vastuuta, vapautta ja elämän tarkoitusta. Oleellista ei ole antaa nuorelle valmiita vastauksia näihin kysymyksiin, vaan yhdessä kysellä ja keskustella aiheista. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 16.)

Nuoren oma tausta seuraa häntä minne hän meneekään. Toisille nuorille seurakuntayhteys ja kristillinen kotikasvatus ovat tuttuja jo ennen rippikoulua. Yhä useammalle perheelle kirkko voi kuitenkin olla etäinen ja tuntematon. Nuoren seurakunnassa käymisen aloittaminen voi aiheuttaa myös hämmennystä kotona. (Porkka 2004, 105.)

6.1 Nuoren hengellisyys

Kristillisessä kirkossa termi spiritualiteetti kuvaa yleensä hengellistä ja elämää ja sen hoitamista. Spiritualiteetti voidaan nähdä ihmisen ytimenä, joka liittyy myös ihmisen henkiseen kasvamiseen. Spiritualiteettitutkija David Hayn mukaan lapsi ja nuori ihmettelee elämän eri ilmiöitä ja vaikeitakin asioita paremmin kuin aikuinen. Uskontokasvatuksen tarkoituksena on pitää lapsen ja nuoren mieli avoimena, sekä vahvistaa synnynnäistä spiritualiteettia. Tämän avulla ihminen muodostaa omat käsityksensä kysellen ja ihmetellen. Nuoren kanssa työskentelevän tulee arvostaa nuoren hengellisyyttä ja nähdä hänessä Jumalan kuva. (Tuominen 2005, 35, 37–38.)

Hengellinen ja uskonnollinen kasvu ovat osa ihmisen kehityskaarta, jotka kulkevat rinnakkain nuoren muun kasvun kanssa. Nuoren uskonnollinen kehitys tapahtuu parhaiten eri ikäisten ihmisten keskellä. Kehitys perustuu tasa-arvoisiin suhteisiin, joissa jokainen voi antaa ja vastaanottaa. Nuoren on tärkeä saada mahdollisuus jakaa omia ajatuksiaan uskosta. (Isoja ihmeitä 2016, 24–25.) Keskeinen nuoruusiän kehityshaaste on uskonnollisen ja muun ajattelun yhdistäminen. Vaarana voi olla, että nuori voi tukeutua lapsenomaiseen uskonnolliseen ajatteluun. Rippikoulun tavoitteena on auttaa suhteuttamaan uskonnollista ja muuta ajattelua toisiinsa. Rippikouluikäisen nuoren tiedot ja käsitykset uskosta, kirkosta ja seurakunnasta voivat vaihdella kielteisistä mielikuvista myönteisiin. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 14.)

Isoskoulutuksen tarkoituksena on tukea nuoren hengellistä kasvua. Seurakuntien isoskoulutuksessa on erilaisia keinoja tukea nuoren kasvamista uskossa. Näitä keinoja ovat esimerkiksi isoskoulutuksen hartauselämä, nuorten omat jumalanpalvelukset, kristilliset tapahtumat, sekä mahdollisuudet retriittiin, sielunhoitoon ja hengelliseen ohjaukseen. Lisäksi Raamatun lukemiseen ja yksityiseen rukouselämään opastaminen, sekä Raamatun opetus ja ehtoollinen koetaan hengellisen elämän hoitamisen välineiksi. (Porkka 2004, 106–107.) Isoskoulutus voi myös syventää ja paikata rippikoulussa syntyneitä käsityksiä kristillisestä uskosta. Opit voivat jäädä kaukaiseksi, jos nuori ei löydä niiden yhteyttä ja merkitystä omaan elämäänsä. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 16.)

Hiljentyminen ja rukous ovat tärkeitä hengellisyyden elementtejä. Hartauden ja rukoilun kautta nuori voi opetella puhumaan uskonasioista, joista puhuminen ei aikuisellekaan ole helppoa. Esimerkiksi isoskoulutuksen aikana hartaus- ja rukouselämän harjoittelu auttavat kasvattamaan ja tarkastelemaan omaa uskoa. Välillä nuoren voi olla vaikea pukea rukousta sanoiksi. Siinä auttavat erilaiset rukouksen apuvälineet, kuten ristinmerkin tekeminen, rukoushelmet ja rukousalttari. Nuorelle on seurakunnassa annettava mahdollisuus toteuttaa erilaisia rukouksia. Rukous voi olla valmiiksi valmistettu, vapaa, yhteinen, henkilökohtainen, hiljainen tai ääneen lausuttu. (Paananen & Tuominen 2002, 16.)

Jatkuvien toistojen kautta nuori tutustuu pyhiin riitteihin. Ristinmerkin tekeminen, Isä meidän –rukouksen lukeminen ja uskontunnustuksen lausuminen ovat tärkeitä elementtejä ehtoollisen ja kirkkovuoden pyhien viettämisen lisäksi. (Jokela 2004, 59.) Uskonnollisista kysymyksistä nuori keskustelee eniten kavereiden ja äidin kanssa. Keskustelut toisten kanssa auttavat nuorta ymmärtämään ettei hän ole ainoa, vaan muut miettivät samoja asioita kuin hän. Nuoruuden voidaan nähdä olevan uskonnollisen herkkyyden aikaa. Nuori pohtii samoja asioita kuin aikuinenkin, mutta vaatii vaikeisiin kysymyksiin helppoja vastauksia. (Paananen 2008, 32, 34.)

Nuorelle myös ripittäytyminen voi olla tärkeää. Elämän vaikeuksissa nuori voi kaivata aikuista jolle puhua, mutta keskustelun lisäksi myös ripittäytymistä. Rippi voi poistaa syyllisyyden tunnetta, joka nuorta vaivaa. (Paananen & Tuominen 2002, 16.) Nuori voi kaivata hengellistä ohjausta, jossa opetellaan elämäntapaa jossa usko, rakkaus ja rukous ohjaavat nuoren elämänvalintoja. Nuoren hengellisessä ohjauksessa on kyse sisäisen pyhyiden uudelleen löytämisestä, ymmärtämisestä ja jokaisessa näkyvässä Jumalan kuvan näkemisessä. Jokaisessa nuoressa asuu kaipaus Jumalaa kohtaan. Joskus nuori voi kuitenkin tämän ymmärtämisessä tarvita apua ja ohjausta. (Jokela 2004, 57–58.) Ihminen on pohjimmiltaan yhteyttä etsivä olento. Ihminen etsii yhteyttä toiseen ihmiseen ja Jumalaan. Uskonto, rukous ja spiritualiteetti kuuluvat ihmisyyteen. (Virtanen 2008, 441.)

Nuorille mieleenpainuvimmat hetket rippikoulusta ovat usein hartaudet. Harvoin nuorelle tarjotaan tilaisuutta hiljentyä yhdessä toisten kanssa, kuunnella omia ajatuksia ja Jumalaa. Jokainen kaipaa hiljaisuutta joskus ja hiljaisuudessa voimme kuulla Jumalan puhuvan. Rukous on mahdollisuus puhua Jumalan kanssa. (Kiilunen ym. 2002, 13–14.) Hyvä ympäristö nuoren hengelliselle kasvulle on sellainen, josta löytyy toimintaa, luovuutta, myönteisiä ystävyys-suhteita, välittäviä aikuisia, vastuuta, turvaa ja eettistä opetusta. (Isoja ihmeitä 2016, 25.)

6.2 Hengellinen matkakumppanuus

Kristityn hengellinen elämä voidaan nähdä matkana. Hengellinen matka ei ole jotain elämästä irrotettua ja pelkästään pyhää, vaan siinä ovat läsnä ihmisen biologinen, sosiaalinen ja kehityspsykologinen matka. Ihmisen hengellinen matka alkaa kasteesta ja jatkuu sanan ja sakramenttien kanssa seurakunnassa. Käsitteet hengellinen matka ja hengellinen matkakumppanuus ovat tulleet käyttöön luterilaisessa perinteessä vasta vähitellen. Hengellinen ohjaus voidaan taas nähdä kokeneen ohjaajan ja ohjausta etsivän ihmisen välisenä suhteena. Luterilaisuudessa hengellisen ohjauksen sijaan on alettu puhumaan enemmän hengellisestä matkakumppanuudesta, jossa ohjaaja ja ohjattava ovat tasavertaisempia toisiinsa nähden ja tekevät yhdessä hengellistä matkaansa. (Holopainen 2008, 355, 359–360, 368.)

Hengellisessä matkakumppanuudessa on kyse tilanteesta, joka voi toteutua huomaamattomasti tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Siinä matkakumppani on usein tuttu tai ystävä, jonka kanssa voi jakaa omaa elämäänsä ja rohkaistua yhteisestä uskosta. Näin matkakumppanuus perustuu siis kasteeseen ja koskee jokaista kristittyä. Hengellinen matkakumppani on rinnalla kulkija ja on henkisesti kyllin lähellä kyetäkseen samaistumaan toiseen ihmiseen. Hengellisen matkakumppanuuden molemmat osapuolet ovat kristityn matkalla etsimässä, kyselemässä ja löytämässä. Hengellisessä matkakumppanuudessa on mukana aina ystävyyttä. Ilman ystävyyttä, luottamusta ja tasavertaista kohtaamista hengellinen matkakumppanuus ei toimisi. (Holopainen 2004 a, 118–119.)

Pyhä Henki on todellinen hengellinen ohjaaja ihmisille. Hengellisen matkakumppanin voidaan nähdä auttavan ihmistä Pyhän Hengen ohjaukseen ja matkakumppanin toimivan näin Pyhän Hengen apurina. Saattaessaan hengelliselle matkalle matkakumppani rukoilee ohjattavan kanssa ja tämän puolesta. Hengellisen matkakumppanuus tarkoittaa siis apua, jonka avulla ohjattava osapuoli syventää uskoaan kolmiyhteiseen Jumalaan. Uskon tavoitteena on saavuttaa

luottamus Jeesukseen Kristukseen, hänen vaatimuksiinsa ja lupauksiinsa ja elää niiden mukaisesti. Jos hengellistä matkakumppania ei ole tarjolla ihminen voi löytää kyselevän lukemisen avulla Raamatun tutkimisesta itselleen syvällistä ohjausta elämäänsä. (Häyrynen 2004, 85–86.)

Ihmisten keskinäinen jakaminen on noussut merkittäväksi arvoksi elämässä. Toiselle tasavertaisesti ja kunnioitettavasti puhuminen voi auttaa molempia keskustelun osapuolia eteenpäin elämässä. Muita tärkeitä osia hengellisessä matkakumppanuudessa jakamisen lisäksi ovat yhteinen hengellinen elämä ja niiden kautta syntynyt yhteys. (Tuomisto 2004, 35.) Hengellinen matkakumppani voi auttaa toista huomaamaan Jumalan puhuttelun omassa elämässään, vastaamaan tuohon puhutteluun ja syventymään uskossaan (Holopainen 2008, 369). Jumala kutsuu ihmistä jatkuvasti vuoropuheluun kanssaan. Hengellisessä matkakumppanuudessa tarkoituksena on tehdä tilaa ihmisen ja Jumalan kohtaamiselle. Tärkeintä ei ole se, mitä hengellinen matkakumppani sanoo, vaan että Jumala puhuu. (Holopainen 2004 b, 79–80.)

Hengellisessä matkakumppanuudessa opetellaan Jumalan, mutta myös ohjattavan ihmisen tuntemisesta. Itsensä ja Jumalan tuntemisen voidaan nähdä kulkevan rinnakkain. Jumala ei puhuttele pelkästään hengellisistä asioista, vaan Jumalan nähdään olevan läsnä elämämme jokaisella osa-alueella. Siksi hengellisessä matkakumppanuudessa ihmisen elämänhistorian ja ympäristön havainnoiminen auttaa huomaamaan myös Jumalan puhuttelun. Hyvä matkakumppani ei koskaan kiirehdi, vaan auttaa ohjattavaa osapuolta kuuntelemaan myös tunteita. Tunteiden alta voi löytyä ihmisen elämän osa-alue, jonka kanssa hän tarvitsee erityisesti Jumalan ja matkakumppanin läsnäoloa. Hengellisessä matkakumppanuudessa tulee ottaa huomioon ihmisen lisäksi myös ympäröivä maailma ja kulttuurit. Kirkosta vieraantunut ei usein ymmärrä kirkon käyttämää kieltä ja kokee hengellisyyden vaikeaksi ymmärtää. Usein samalla tasolla oleva toinen ihminen voi auttaa ihmistä ymmärtämään hengellisyyttä ja hengellistä kieltä omien kokemustensa kautta paremmin, konkreettisemmin ja maanläheisemmin kuin ihminen joka koetaan olevan toisen ihmisen yläpuolella. Erityisen tärkeää matkakumppanuudessa on, että ohjattava alkaisi luottamaan entistä

enemmän uskon ja Jumalan kannatteluun elämässään. (Holopainen 2004 b, 80–82.)

6.3 Nuoren sielunhoito

Sielunhoito tarkoittaa kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen piirissä tapahtuvaa ihmisten auttamista, mikä kohdistuu erityisesti ihmisen mieleen ja psyykkiseen kokemistodellisuuteen. Sielunhoito on vakiintunut kristillisen kirkon työmuodoksi. Sielunhoito ei ole teologiaa vaan kirkon käytännön auttamis- ja huolenpityötä. Sielunhoidollisessa keskustelussa käsitellään joko uskonnollisia kysymyksiä, psyykkiseen tilaan liittyviä asioita tai näitä molempia. Monesti yhteiskunnalliset olosuhteet tai ihmisen tarvitsema psyykkinen ja henkinen tuki luovat tarpeen sielunhoidolle. Sielunhoidolla on kaksi eri muotoa, yleinen ja erityinen sielunhoito. Yleinen sielunhoito tarkoittaa kaikkea kirkon sielunhoidollista työtä, jonka tarkoituksena on huolehtia toisesta ihmisestä. Erityinen sielunhoito tarkoittaa sielunhoidon erityisyyden muotoja, kuten sairaalasielunhoitoa, perheneuvontaa ja vankilasielunhoitoa. (Kettunen 2013, 16–18.)

Nuorten sielunhoidon perustana on luottamus ja luottamuksellisuus. Luottamus syntyy siten, että nuori kokee sielunhoitajan olevan aito ja kunnioittaa nuorta ja hänen rajojaan. Sielunhoitaja ei koskaan tuomitse, kauhistele, päivittele tai moralisoi, vaikka olisikin oikeasti järkyttynyt tai sielunhoidettavan kanssa eri mieltä. Sielunhoitajan ei ole tarkoitus antaa valmiita vastauksia tai kertoa toisista, joilla asiat ovat vielä huonommin. Sielunhoitaja toimii välikappaleena siinä, että nuori itse löytäisi omat voimavaransa, saisi apua ja pääsisi takaisin omille jaloilleen. Ennen kaikkea sielunhoitaja kuitenkin on läsnä, kuuntelee ja pyrkii ymmärtämään parhaansa mukaan, mitä nuori yrittää sanoa ja miltä hänestä tuntuu. Joskus sielunhoitaja ei voi auttaa muuten kuin kuuntelemalla mitä toinen tuntee ja kokee. Kuitenkin jo pelkkä kuunteleminen voi auttaa sielunhoitoon hakeutuvaa nuorta. (Pruuki 2008 a, 10–11.)

Usein mietitään terapian ja sielunhoidon eroa. Kuitenkin sielunhoidon muotoja on yhtä runsas määrä kuin terapiasuuntauksiakin. Sielunhoidon terapiasta erottaa kuitenkin taustalla vallitseva kristillinen ihmiskäsitys ja usko Jumalan vaikutukseen maailmassa, eli jatkuvasti läsnä oleva hengellinen näkökulma. Myös sielunhoitajan oma spiritualiteetti, hengellinen tausta ja käsitykset voivat tulla ilmi sielunhoitotilanteessa. Erityisesti hengellisistä asioista keskusteltaessa sielunhoitajan spiritualiteetilla on merkitystä. Sielunhoitajan on kuitenkin aina muistettava oma rajallisuutensa. Vahvistamalla omaa hengellisyyttään sielunhoitaja parantaa työtään ja terve spiritualiteetti voi kasvattaa myös häntä ihmisenä, josta on hyötyä ihmisiä kohdatessa. (Kiiski 2009, 248–249.)

Isonen toimii jossain määrin myös sielunhoitajana rippikoululaiselle. Hän rukoulee nuoremman puolesta, kuuntelee huolia, antaa uusia näkökulmia nuoren elämään ja auttaa nuorempaa mukaan uusiin sosiaalisiin kontakteihin. (Isoja ihmeitä 2016, 61.) Sielunhoitoa voidaan kuvailla myös vierellä kulkemisena. Tämä tarkoittaa että kaksi ihmistä kulkee yhdessä ja auttajan roolissa oleva auttaa avun tarpeessa olevaa elämässä jollain tavalla eteenpäin. Vierellä kulkemisessa mennään apua tarvitsevan ehdoilla ja hänen elämäntilanteensa mukaan. Auttaa voi esimerkiksi kuunnellen, myötäeläen, ymmärtäen ja olemalla lähellä. Tällaisessa sielunhoitosuhteessa läheisyys, luottamus ja yhteys ovat erityisen tärkeitä. Kohtaamisen avulla sielunhoitaja voi saada itselleen auttamiseen tarvittavan ammatillisen aseman. Vierellä kulkeminen on toista kunnioittavaa huolenpitoa ja kumppanuutta, mutta myös sen hyväksymistä, että joitain asioita ei voi muuttaa. (Kettunen 2013, 120–121.)

7 NUOREN OPPIMINEN

Ihminen on perusluonteeltaan aktiivinen, tavoitteisiin suuntautuva ja palautehaikainen olento, joka etsii tietoa omasta minästään ja ulkomaailmasta. Ihminen on luonnostaan utelias. Selviytyäkseen ihminen hakee tietoa ympäristöstään ja suhteestaan siihen, sekä miettii asioiden syy- ja seuraussuhteita. Lapsesta saakka ihminen taltioi ja tulkitsee uutta tietoa. Niiden avulla lapsi rakentaa kuvaa siitä millaisessa maailmassa hän elää ja ymmärtää olevansa osa tätä maailmaa. Tätä prosessia kutsumme oppimiseksi. (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 50.)

Oppimisstrategialla ilmentetään tapaa tai keinoa, jolla ihminen suorittaa tietyn oppimistehtävän tai kokonaisuuden. Oppimistyyli taas tarkoittaa pysyvämpää tapaa käyttää tiettyjä oppimisstrategioita. (Paananen 2008, 25.) Nuoren oppiminen ja opiskelu helpottuu, kun nuori löytää oman tapansa oppia ja hyväksyy vahvat ja heikot puolensa. Oppimistilanteet on hyvä rakentaa niin, että nuori pystyy hyödyntämään oppiessaan vahvoja puoliaan. Ihmiset oppivat asioita eri tavoin. Jokaisella on omat oppimis- ja työskentelytapansa. Oppia voi esimerkiksi katselemalla, kuuntelemalla, liikkumalla, kirjoittamalla tai keskustelemalla. Myös uuden omaksumiseen vaadittava aika voi olla hyvin yksilöllistä. Nuorten erilaisuuden ymmärtäminen ja kunnioittaminen auttaa saavuttamaan myönteisiä oppimistuloksia ja tuomaan nuorille mielihyvän tunnetta ja lisää motivaatiota. (Paananen & Tuominen 2002, 20.) Ihminen sopeutuu erilaisiin ympäristöihin ja pyrkii hallitsemaan niitä oppimisen avulla. Oppiessa ajattelu rakentuu ja muokautuu uudestaan. (Pruuki 1998, 257.)

Opinnäytetyöhön valikoitui erityisesti kaksi oppimistyyliä: sosiaalinen oppiminen ja toiminnallinen oppiminen. Nämä kaksi oppimistyyliä ovat tärkeimmät isoiskoulutuksessa hyödynnettävät oppimisen menetelmät.

7.1 Sosiaalinen oppiminen

Oppiminen on sosiaalinen ja dialoginen prosessi, jossa ihminen muodostaa yhteisiä oppimisyhteisöjä ja rakentaa uutta tietoa yhdessä muiden kanssa hyödyntäen toisten näkemyksiä ja ajatusten vaihtoa. Oppimisympäristössä oppijan on tärkeä päästä keskustelemaan toisten opiskelijoiden ja opettajan kanssa mahdollisimman paljon. (Pruuki & Tirri 2004, 51.) Oppimistilanteen kaikki eri osapuolet voivat hyötyä kuulemalla toisten erilaisia näkemyksiä ja vaihtamalla keskenään ajatuksia. Opetustilanteessa opettaja ja opiskelijat tekevät keskenään yhteistyötä. Toisten kokemuksia, tietoja ja taitoja hyödyntämällä yksilö saa ryhmältä tukea ja kannustavaa palautetta. Yhteistyön edellytys on, että opiskelijat tuntevat toisensa riittävän hyvin ja ilmapiiri on keskusteluille avointa. Yhdessä työskentely mahdollistaa toisten ihmisten havainnoinnin ja mallista oppimisen. (Paananen 2008, 28.) Kirkossa sosiaalisen oppimisen hyödyntäminen olisi erityisen tärkeää, sillä uskonnollisen kielen ymmärtäminen voi välillä olla vaikeaa. Uskonnollisessa kielessä usein yritetään ilmaista asioita, joita on vaikea ilmaista ja ymmärtää ilman symboleja ja vertauskuvia. Sosiaalisessa oppimisessä kokemusta ja yhteyttä korostetaan enemmän kuin selittämistä ja ymmärtämistä. (Pruuki 1998, 263.)

Sosiaalinen oppiminen on kuin mallioppimista, jossa oppija omaksuu tietyn käyttäytymismallin jäljittelemällä saatavilla olevaa esikuvaa. Se edellyttää, että oppija voi samaistua tähän esikuvaan. Samaistuminen taas edellyttää oppijan ja esikuvan välistä lämmintä perussuhdetta. Oppija voi omaksua esikuvan tietoja ja uskomuksia, samalla pyrkien jäljittelemään tämän käyttäytymistä. Muutokset eivät välttämättä ole syvälle persoonallisuuteen juurtuneita, vaan väliaikaisia. Mallioppiminen voi silti olla vahvaa ja oppija ei välttämättä tiedosta oppivansa tai samaistuvansa. Joskus mallioppimiseen vaikuttaa myös ryhmän paine. Nuorilla tämä paine voi olla paljon vahvempaa kuin aikuisilla. Se voi määritellä esimerkiksi mistä puhutaan, miten suhtaudutaan tai pukeudutaan. (Pruuki 1998, 261–262.)

Sosiaalisen oppimisen teoriassa tarkastellaan erityisesti ympäristössä vaikuttavien esimerkkien ja mallien merkitystä oppimiselle. Myös oppijan oma aktiivisuus vaikuttaa oppimiseen. (Pruuki 2010, 59.) Motivaation säilyttämiseksi ja lisäämiseksi opettajan tulisi suosia opetuksessaan työtapoja, jotka lisäävät opiskelijan itsenäisyyttä ja oma-aloitteisuutta pelkästään sen sijaan, että opettaja vain kertoo kuinka asiat ovat. Opiskelijoilla on usein kokemuksia, ajatuksia ja näkemyksiä asioista. Keskustelun kautta opettaja havainnoi myös opiskelijoiden hahmotuskykyä. (Paananen 2008, 21–22.) Sosiaalisen oppimisen teorian keskeisimmän teoreetikon Albert Banduran mukaan sosiaaliseen oppimiseen vaikuttaa paljon myös yksilön ja yhteisön välinen vuorovaikutus. Yksilö tarkkailee toisten tai ryhmän käytöstä rakentaen sillä itselleen mallin, jota jäljitellä. (Pruuki 2010, 59.)

Rippikoululainen näkee isosessa kristityn nuoren mallin ja siten tarkkailee mil-laista on elämää kristittyinä nuorena. (Pruuki 1998, 262). Rippikoululaisten voidaan nähdä jäljittelevän isosten käyttäytymistä rippikoulussa. Yksilö voi kuitenkin suhtautua myös kriittisesti muiden antamaan malliin. Siksi ei ole niin yksiselitteistä toimiiko teoria kuitenkaan aina näin. Sosiaalisessa oppimisessä ja jäljittelemisessä tulee ottaa huomioon ihmisen omaehtoisten ajatusprosessien, tunteiden ja tarpeiden osuutta toimintaan. Etienne Wengerin mukaan yhdessä toimivien yhteisöjen kautta saa joko positiivista yhteisöllisyyttä tai negatiivista karsimystä ja riitoja. Merkittävää oppimista voi tapahtua myös yhteisöllisyyden kautta rippikoulussa, varsinkin jos yhteisö on pitkäaikainen, kun nuori rippikoulun jälkeen lähtee mukaan seurakunnan toimintaan. (Pruuki 2010, 59–60.)

Yhteisöllisen oppimisen soveltaminen on vaikeaa, sillä oppija ei tiedosta oppivansa tilanteessa. Sosiaalisen oppimisen täydentämiseksi tarvitaan tiedollista oppimista, jossa pyritään ymmärtämään mitä yhteisöllisen oppimisen aikana on tapahtunut. (Pruuki 1998, 262–263.) Sosiaalisen oppimisen teoria ei ota myöskään huomioon ihmisen omaehtoisten ajatusprosessien, tunteiden ja tarpeiden osuutta toimintansa määräytymisessä. Ihminen voi suhtautua ympäristöönsä myös kielteisesti. Silloin ihminen ei omaksu käytösmalleja ryhmältä, johon hän kuuluu. Tässä tilanteessa ihminen ei välitä mallin käytöksestä. Edes tiedossa

oleva palkkio, rangaistus tai rangaistuksen pelko, saa yksilön käytöstä muuttumaan. (Pruuki 2008 b, 12.)

Oppimiseen vaikuttaa paljon myös vallitseva ryhmähenki. Ryhmään kuulumisen tunne on nuorelle erityisen tärkeä, ja kertoo hyväksynnästä ja siitä missä hänellä on oikeus olla. Vuorovaikutuksen on tärkeää olla tasavertaista ryhmän sisällä. Ryhmän toiminnan alussa rakennetaan yhteistä oppimiskulttuuria. Ryhmän omat toimintatavat saavat lopullisen muotonsa yleensä 3-5 kokoontumiskerran jälkeen, jona aikana nuoret oppivat miten tässä tietyssä ryhmässä opiskellaan. Siksi esimerkiksi ensimmäisillä isoskoulutuskerroilla on tärkeä käyttää erilaisia menetelmiä. (Paananen & Tuominen 2002, 14, 24.) Jokaisella ryhmäläisellä on omat taustansa ja historiansa, jotka heijastuvat myös ryhmään. Ryhmän jäsenet muodostavat jonkinlaisen suhteen toisiin ryhmäläisiin ja syntyy alaryhmiä, jotka luovat suhteen toisiinsa. Ryhmä muodostaa kokonaisuutena myös suhteen ryhmän ulkopuoliseen maailmaan. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 14.)

Keskimäärin ihminen tarvitsee noin 500 harjoituskertaa oppiakseen uuden taidon, mutta vaikeampia taitoja tulee harjoitella vielä sitäkin enemmän. Parhaat oppimistulokset saavutetaan usein kun oppiminen on prosessiluontoista. Prosessin edetessä ryhmä vaikuttaa itse siihen mitä tapahtuu, mitä opitaan ja miten opittua hyödynnetään. Prosessin aikana nuoret voivat oppia toisiltaan, eikä vuorovaikutus ole pelkästään ohjaajalta nuoreen kohdistuvaa. Prosessiluonteiseen oppimiseen kuuluu olennaisena lähtökohtana myös ryhmäläisten sen hetkinen elämäntilanne, elämänkysymykset ja asia jonka vuoksi ollaan koolla. Jotta nuoret oppivat toisilta nuorilta, pitää ilmapiirin olla avoin omille ajatuksille, tunteille ja pohdiskelulle ilman pelkoa toisten arvostelusta. Oppiminen vaatii uskallusta ja uskaltamiseen vaikuttaa paljon ryhmän sisällä vaikuttava vuorovaikutus. (Paananen & Tuominen 2002, 20, 24.)

Opetuskeskustelussa opiskelijat ottavat kantaa myös toistensa puheenvuoroihin. Opetuskeskustelun syntymiseen tarvitaan aikaa ja pohjustusta esimerkiksi aikaisemmista kokemuksista. Lisäksi tiedon jakaminen, tiedollisten ristiriitojen

esittäminen, ongelmanratkaisutehtävät tai persoonalliset kannanotot auttavat opetuskeskustelutilanteen syntymistä. Opettaja jakaa opetuskeskustelussa puheenvuoroja ryhmäläisille tasaisesti ja niin, että jokainen tulee kuulluksi. Opiskelija ei välttämättä halua keskustella, jos hän kokee, ettei opettaja kuuntele aktiivisesti. Opettajan tulisi rohkaista opiskelijoita kysymään ja ottamaan kantaa. Usein liika itsekritiikki tai ujous aiheuttavat sitä, ettei opiskelija halua tuoda esille omaa näkemystään. Opettajan tulisi madaltaa kynnystä sanavalinnoillaan ja kysymällä ensin nuorten reaktioita ja vasta sitten perusteltuja mielipiteitä. Myös mielipiteiden arvostelun kanssa tulisi opettajan olla varovainen. Parhaimmillaan opiskelija ja opettaja oppivat molemmat uutta opetuskeskustelussa ja keskustelu etenee dialogiksi. Dialogi on luova prosessi, jossa etsitään yhteistä ymmärrystä asioille ja ajatellaan yhdessä. Tärkeää ei ole kuka on oikeassa, vaan asiat pyritään näkemään myös toisen näkökulmasta. Keskustelun aikana opiskelija oppii perustelemaan, kuuntelemaan ja kysymään. (Pruuki 2008 b, 88–91.)

7.2 Toiminnallinen oppiminen

Opiskelijan motivaatioon liittyy läheisesti oppimistilanteen aktiivisuus. Aktiivisuuden edistämiseksi tulisi olla tarjolla työskentelytapoja, joissa opiskelija saa olla itse aktiivinen subjekti. Toiminnallisessa oppimistilanteessa opettaja ohjaa oppimista. Silloin opettaja antaa oman asiantuntemuksensa opiskelijan käyttöön, sillä tavalla että opetuksen painopiste kohdistuu opiskelijan omaan työskentelyyn. (Pruuki 2008 b, 24, 27.) Rippikoulussa nuori oppii kristinuskon perusteet parhaiten, kun opettaja hyödyntää opetuksessaan toiminnallisuutta, havainnollisuutta ja oppijan omaa aktiivisuutta. Monipuoliset työskentelytavat ottavat huomioon myös erilaiset oppijat rippikoulussa. (Heino & Kuusi 2006, 18.)

Toiminnallisella ilmaisulla tarkoitetaan työtapoja, joissa toiminta on keskeisessä asemassa, eikä sitä voida lukea sanallisen, kuvallisen, musiikillisen tai draamallisen ilmaisun piiriin. Toiminnallisen ilmaisun määrittely voi olla vaikeaa, sillä toiminta liittyy useaan eri työmuotoon. Toiminnallisen ilmaisun perusmuotoja

ovat esimerkiksi leikit ja kilpailut. (Pruuki 1998, 296.) Oppimisen kannalta on tärkeää, että teoria ja käytäntö ovat yhtä aikaa läsnä. Yksittäisten asioiden muistaminen ei ole niin tärkeää verrattuna tiedon ymmärtämiseen ja kykyyn soveltaa tietoa uusiin asiayhteyksiin. Todellisten tilanteiden ratkominen vaatii enemmän ajattelua, kuin pelkkää tiedon prosessointia. Oppiminen on erityisen hyödyllistä silloin, kun juuri opittua on oppimistilanteessa mahdollisuus päästä hyödyntämään ja käyttämään jollain konkreettisella tavalla. (Pruuki 2008 b, 20, 25, 29.)

Leikki kuuluu lapsen lisäksi myös nuoren ja aikuisen hyvinvointiin. Leikissä ihminen saa ottaa roolia, käyttää luovuuttaan ja kokeilla uusia mahdollisuuksia. Olennaista leikissä on hauskuus ja leikin on tarkoitus käyttää ihmisen luovia voimavaroja, purkaa jännitystä sekä edistää sosiaalista vuorovaikutusta. Leikkiä voi käyttää työvälineenä esimerkiksi tutustumistilanteissa, ryhmän lähentämisessä ja spontaanin vuorovaikutuksen luomisessa. Nämä ovat tärkeitä elementtejä, joita ihminen tarvitsee oppimiselle, joka rakentuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Leikin johtajalta vaaditaan innokkuutta, säännöistä huolehtimasta ja oikeidenmukaisuutta. Leikki pitää valita kyseessä olevan ryhmän mukaan, eikä leikki saa kestää liian pitkään tai muuten leikin kiinnostus lopahtaa. Leikit eivät koskaan saisi sisältää ryhmän jäsenten nolaamista. (Pruuki 1998, 297.)

Opiskelijoiden mielestä pelit voivat olla motivoivia työskentelytapoja. Useista seurapeleistä voidaan tehdä pedagoginen sovellus, jota voidaan käyttää työskentelyjen virittäjänä tai yhteenvetona. (Pruuki 2008 b, 144.) Pelien lisäksi leikkimieliset kilpailut voivat edistää ryhmän myönteistä vuorovaikutusta. Kilpailuhenkisyys voi kuitenkin nousta kilpailun edetessä liiankin korkealle. Leikeillä ja kilpailuilla on siksi tärkeää olla jokin selkeä tavoite, johon yhdessä pyritään. Tavoitteiden miettiminen on tärkeää etenkin uusien ryhmien kanssa. (Pruuki 1998, 297.)

Draaman avulla ihminen voi eläytyä johonkin toiseen rooliin ja tutkia asioiden ja ilmiöiden luonnetta. Draaman perusmuoto on näytelmä, joka etenee käsikirjoi-

tuksen mukaan ja jossa esittäjien vuorosanat on sovittu etukäteen. Rooli tarkoittaa käyttäytymismallia, jonka aikana aktivoituu ihmisen oma persoonallisuus ja tapa tulkita erilaisia ilmiöitä. Draaman eri keinoja ovat esimerkiksi toisen rooliin eläytyminen, roolihaastattelu, kuvitteellisen tilanteen improvisointi, pantomiimi, roolihaahmon rakentaminen, tilannekuvat tai dramatisointi. (Pruuki 2008 b, 132–136.)

8 TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda selkeä ja kattava koulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle, joka antaa valmiuksia, tukee ja mahdollistaa toimimisen isosten isosen tehtävässä. Koulutuksen tulisi erityisesti rohkaista tulevia isosten isosia toimimaan tehtävässään, joka Hollolan seurakunnassa on vielä hyvin uusi toimintamalli. Hollolan seurakunnalle työ tarjoaa apuvälineeksi valmiin materiaalin käytettäväksi isoisokoulutuksessa. Nuorelle tai nuorelle aikuiselle, joka käy isoisokoulutuksen työn olisi tarkoitus sisäistää isosion tehtävät, rooli ja syventää jo opittua isosen roolia erilaisilla uusilla ja haastavammilla näkökulmilla. Koulutus haastaa pohtimaan enemmän itseä, omaa uskoa ja hengellistä matkakumppanuutta toisin kuin perinteinen isoskoulutus. Opiskelijan ammatillisen näkökulman osalta tavoitteena oli luoda Hollolan tarpeeseen sopiva koulutusmateriaali, johon työntekijät olisivat tyytyväisiä. Tavoitteena oli myös kehittyä koulutusten luomisessa tulevaisuuden työelämää ajatellen.

Koulutuksen tarkoituksena olisi keskittyä isoisokoulutukseen omana kokonaisuutenaan, ei jatkona isoskoulutukselle. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on, että koulutusmateriaalia voisi hyödyntää myös muissa seurakunnissa, jotka haluavat panostaa isosten isosten kouluttamiseen ja mahdollisesti sen hyödyntämiseen esimerkiksi osana nuorten aikuisten toimintaa seurakunnassa. Mainitut tavoitteet ovat tärkeitä sen takia, että ei ole olemassa vielä tämän kaltaista suunnitelmallisesti mietittyä, tai ainakaan julkaistua, koulutusmateriaalia joka olisi tarkoitettu juuri isosten isosille. Monissa seurakunnissa isoisot ovat toimineet leireillä jo vuosien ajan, yleensä ilman koulutusta työntekijöiden antamien ohjeiden mukaan. Myös esimerkiksi seurakunnan työntekijä tai kesätyöntekijä voi hoitaa isosion tehtäviä. Hollolan seurakunnassa isosten isosiin ei ole vielä totuttu ja siksi ensimmäiset isosten isokset tekevät töitä paikkansa lunastamiseksi niin isosten, leiriläisten kuin työntekijöidenkin silmissä. Tahdon siksi työssäni näkyvän rohkaisemisen ja mahdollisimman laajan selityksen sille, mikä isosten isonen oikein on ja mihin häntä oikein tarvitaan.

Selvä haaste opinnäytetyössäni oli se, että isosten isosien nimitykset, rooli ja tehtävät vaihtelevat Suomessa seurakunnittain todella paljon. Jo pelkästään kolme seurakuntaa, joissa itse olen toiminut sisältävät kaikki toisistaan hyvin erilaisen listan isosten isosen rooleista ja tehtävistä. Kirjoitettua materiaalia isosten isosista on olemassa hyvin vähän ja sitä vähäistäkin tietoa joutuu etsimään useilla erilaisilla hakutermeillä. Usein isosten isokset mainitaan isosista kertovissa teoksissa muutamilla lauseilla, eikä aiheesta ole tarkemmin kirjoitettu sen tarkemmin. Seurakunnilla näyttäisi olevan hyvin omat tapansa kouluttaa ja käyttää kokeneita ja vanhempia isosia leireillään.

Tavoitteenani olisi saattaa tietoon yksi malli siitä, millainen isoiso on ja kuinka heitä koulutetaan Hollolan seurakunnassa. Olisi hienoa, jos materiaaliani hyödyntäisiin myös muissa seurakunnissa. Isoisokoulutusmateriaali on helposti sovellettavissa myös toisiin seurakuntiin käytettäväksi, joissa isosten isosilla on erilaisia tehtäviä kuin Hollolassa. Kyseessä kun ei ole tavanomainen isoskoulutus, vaan astetta syvemmälle menevä ja kokeneille isosille suunnattu isoisokoulutus. Isosten isoseksä ryhtyvällä on takanaan jo kokemuksia rippikouluista, isosuudesta ja seurakuntayhteydestä, joten nyt olisi tarkoitus syventää seurakunnassa jo koettua ja opittua enemmän aikuistuvan nuoren näkökulmalle. Isoisena toimiminen voi nuorelle olla jatkoa seurakuntanuoruudelle, sekä antaa nuorelle itselleen uutta merkitystä, roolia ja mielekkäämpää vastuuta kuin tavallisena isosena toimiminen. Isoison tehtävä voi tuoda vanhemmalle nuorelle uuden luontevan paikan seurakunnasta ja siksi osia isoisokoulutuksesta voisi hyödyntää myös esimerkiksi osana nuorten aikuisten toimintaa.

9 PROSESSIN KUVAUS

Matkan varrella katsoin mallia koulutuksen kaavalle isokoulutusmateriaaleista, mutta kuuden kerran ja puolen vuoden koulutuksen kokonaisuus syntyi Hollolan seurakunnan työntekijöiden toiveista ja ajatuksista opinnäytetyöni ja isoiskoulutuksen suhteen. Olin tiiviissä yhteistyössä Hollolan seurakunnan työntekijöiden kanssa ja heiltä saatu tuki ja innostus tarttui myös työhöni. Kun sain työksäni jotain tehtyä, kävin Hollolassa keskustelemassa työni suunnasta ja kuulemassa mitä he ajattelevat ajatuksistani. Olimme samaa mieltä asiasta, että koulutus saisi teoriaa unohtamatta sisältää esimerkiksi käytännön harjoituksia sekä pohdintaa, yhdessä keskustelua ja kysymyksiä. Tällaisia kysymyksiä olivat esimerkiksi kuka minä olen, millainen on minun uskoni ja mitä seurakuntayhteys minulle merkitsee? Koulutus saisi sisältää pohdintoja, joita nuori aikuinen pohtii, mutta ajatuksia joita ei juuri rippikoulunsa käyneen isosen kanssa välttämättä ole luontevaa käydä läpi. Koulutus saisi kehittää samalla tulevia isosten isosia itseään ja vahvistaa heidän seurakuntayhteyttään, eikä pelkästään valmentaa tulevan kesän tehtävään.

Alkuperäinen ajatus opinnäytetyölle syntyi keväällä 2016. Nuorisotyön tiimi on hyväksynyt opinnäytteeni tarpeen ja aiheen viikkopalaverissaan syksyllä 2016. Opinnäytetyötä varten ei tarvittu resursseja. Tärkeimmät henkilöt opinnäytetyöni takana olivat Hollolan seurakunnan nuorisotyönohjaaja Petri Ijäs ja rippikoulu- ja nuorisotyön pappi Hanna-Leena Penttilä. Heiltä sain eniten suuntaa siihen, millaisen koulutusmateriaalin he haluaisivat Hollolan seurakuntaan ja millaisia menetelmiä he haluaisivat käyttää työskentelyissään järjestäessään koulutusta kokeneille isosille. Heidän kannustuksensa ja innostuksensa opinnäytetyötäni kohtaan kantoivat minua ja työni valmistumista alusta aina loppuun saakka. On hienoa tehdä opinnäytteenä jotain, joka tulee tarpeeseen ja jota työntekijät odottavat saavansa käyttää.

Opinnäytetyön ideapaperin ja suunnitelman esittely tapahtui marraskuun 2016 opinnäytetyönseminaarissa. Opinnäytetyön käsikirjoituksen esittely tapahtui

maaliskuun 2017 seminaarissa. Työn jättäminen esitarkastukseen oli 3.4.2017, valmiin opinnäytetyön luovuttaminen 2.5.2017 ja ammattiin valmistuminen 31.5.2017. Isoisokoulutus Hollolan seurakunnassa alkoi uuden koulutusmateriaalin kanssa keväällä 2017. Koulutus järjestettiin yhteensä kolme kertaa niin, että kaksi koulutusaihetta käytiin läpi yhden koulutuskerran aikana. Kouluttajana toimi nuorisopappi Hanna-Leena Penttilä yhdessä tämän opinnäytetyön kirjoittajan, Viivi Karvasen, kanssa. Penttilän mukaan toimin koulutustilanteissa asiantuntijana, sekä kouluttajan tukena ja turvana. Koulutustilanteissa se, että ihmiset tunsivat jo hyvin toisensa mahdollisti alusta asti hyvät keskustelut ja syvällisemmän otteen koulutukselle. Jokaisen koulutuskerran jälkeen koulutuksesta kerättiin palautetta nuorisotiimin jäseniltä koulutuksen kehittämistä varten.

Palaute valmiista koulutusmateriaalista ja teoriaosuudesta oli positiivista. Hollolan nuorisotiimin mukaan koulutusmateriaali valmistaa isoiset hyvin tehtävänsä ja mahdollistaa isoisojen toimimisen seurakunnassa yhä paremmin. Dialogisuudesta ja keskusteluista tykättiin erityisesti ja nämä elementit näkyivät hyvin jo kevään 2017 koulutuskerroilla. Isoisokoulutusmateriaali on heidän valmis paketti, eikä pelkkä koulutuksen runko. Isoisokoulutusmateriaalin ansiosta koulutusta on ollut helppo pitää ja materiaali on sisältänyt kaiken tarpeellisen dioista alkaen, ettei kouluttajan ole tarvinnut alkaa keksimään mitään lisää. Mikä ihmeen isoiso? –sisältää enemmän ja monipuolisemmin sisältöä ja siinä on otettu kokonaisvaltaisemmin isoison, eli nuoren tai nuoren aikuisen maailma huomioon kuin Hollolan seurakunnassa viime vuonna toteutetussa isoisokoulutuksessa. Koulutuksen avulla isoiso ottaa enemmän vastuu niin omasta kuin toistenkin toiminnasta rippikoulussa. Nuorisotiimiläisten mielestä isoisokoulutusmateriaalista ja koko isoisokoulutuksen olemassa olostä on ollut heille suuri apu ja hyöty.

Kaikista koulutuskerroista ei palautetta koulututettavilta ehditty kerätä, sillä viimeinen koulutuskerta sijoittui vasta opinnäytetyö palauttamisajankohdan jälkeen. Kun suurin osa koulutuskerroista kuitenkin oli takana, kerättiin lyhyet palautteet nuorilta, jotka olivat olleet mukana kaikilla isoisokoulutuskerroilla. Palaute oli positiivista. Koulutuskertoja pidettiin mukavina, energisinä ja ilmapiiri koulutuksessa oli ollut hyvä ja kannustava. Erilaisten leiritilanteiden pohtimisesta

pidettiin erityisesti ja ne koettiin hyödyllisiksi isoisena toimimisen kannalta. Koulutettavien mielestä koulutuksen ansiosta heille jäi todella selkeä kuva isoisesta roolista ja tehtävistä, eivätkä koulutettavat keksineet mitä koulutukselta olisivat kaivanneet lisää.

Kesäksi 2017 olen menossa kesätyöntekijäksi Hollolan seurakuntaan, jolloin saan itse nähdä koulutetut isosten isokset toimimassa rippikoululeireillä ja työntekijöiden mukaan siitä on myös suuri apua, että olen leireillä vastailemassa kysymyksiin isoisista. Ensi vuonna koulutuksessa tarkoituksena on käyttää enemmän aikaa kullekin koulutuskerralla ja jakaa koulutus mahdollisesti syys- ja kevätkaudelle. Tämän tarkoituksena olisi se, että isosten isokset olisivat koulutuksensa käyneet hyvissä ajoin ja pääsisivät mukaan rippikoulutapaamiseen ja tutustumaan isosporukkaansa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Isoisokoulutusmateriaali tullaan jakamaan ensin Hollolan seurakunnan papeille ja sitten muille Hollolan seurakunnan työntekijöille, myös kappeliseurakuntiin, jonne tavoitteena on luoda myös Hollolan kanssa yhtenäinen isoisokulttuuri.

10 TEORIASTA KÄYTÄNNÖKSI

Tässä luvussa konkretisoidaan sitä, miten teoria on ohjannut ja tukenut ajatteluni luodessani sisältöä isoisokoulutusmateriaalia varten Hollolan seurakunnalle. Luku selvittää myös sitä, miten opinnäytetyön teoriaosaan on valittu lopulta juuri nämä tietyt aiheet ja kuinka nämä aiheet kytkeytyvät isoisokoulutuksen sisältöön. Jokaisessa alaluvussa käydään erikseen läpi jokainen koulutuskerta, sen tärkeimmät sisällöt, oivallukset ja tavoitteet.

Osallisuuden näkökulma läpäisee kaikki koulutuskerrat siten, että koulutuskerrat sisältävät paljon osallistavia elementtejä kuten yhdessä keskustelemista ja toiminnallisuutta. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, kuinka nuori voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Osallisuus on tärkeää myös identiteetin kehittymisen kannalta. Osallistumisen kautta nuori voi oppia olemaan ja elämään yhdessä toisten kanssa. Osallisuudessa tärkeää on myös yhteenkuuluvuuden tunne. Nuoren oman toimijuuden ja osallisuuden vahvistamista on hänen mukaansa ottaminen esimerkiksi toiminnan suunnitteluun, hänen osaamisensa tukeminen ja vahvistaminen, sekä sopivan kokoisten haasteiden antaminen. (Isoja ihmeitä 2016, 22.) Osallistumisen kautta nuori kokee vahvimmin olevansa seurakunnan jäsen. Osallistumisessa tärkeää nuoren kannalta on saada kohdata sopivia haasteita, saada riittävästi tietoa siitä, miksi toimitaan tietyllä tavalla ja mitkä ovat toiminnan tärkeimmät tavoitteet. (Paananen & Tuominen 2002, 17.)

Kahdeksi tärkeimmäksi oppimisen menetelmäksi isoisokoulutuksessa muodostuivat sosiaalinen ja toiminnallinen oppiminen. Sosiaalinen oppiminen näkyy sillä, että koulutuskerrat sisältävät keskustelukysymyksiä ja ongelmanratkaisua vaativia tehtäviä, joissa koulutettavat pohtivat yhdessä tilanteisiin ratkaisuja. Sosiaalinen oppiminen valikoitui yhdeksi menetelmäksi ensimmäisen isoisokoulutuskerran jälkeen keväällä 2017, siksi että oppiminen on sosiaalinen ja dialoginen prosessi, oli luontevasti läsnä jo ensimmäisessä koulutuskerrassa. Sosi-

aalinen oppiminen on tilanne, jossa ihminen muodostaa yhteisiä oppimisyhteisöjä ja rakentaa uutta tietoa yhdessä muiden kanssa hyödyntäen toisten näkemyksiä ja ajatusten vaihtoa. Oppimisympäristössä oppijan on tärkeä päästä keskustelemaan toisten opiskelijoiden ja opettajan kanssa mahdollisimman paljon. (Pruuki & Tirri 2004, 51.) Oppimistilanteen kaikki eri osapuolet voivat hyötyä kuulemalla toisten erilaisia näkemyksiä ja vaihtamalla keskenään ajatuksia. Opetustilanteessa opettaja ja opiskelijat tekevät keskenään yhteistyötä. Toisten kokemuksia, tietoja ja taitoja hyödyntämällä yksilö saa ryhmältä tukea ja kannustavaa palautetta. Yhteistyön edellytys on, että opiskelijat tuntevat toisensa riittävän hyvin ja ilmapiiri on keskusteluille avointa. Yhdessä työskentely mahdollistaa toisten ihmisten havainnoinnin ja mallista oppimisen. (Pruuki 2008 b, 28.)

Toista oppimismenetelmää, toiminnallisuutta, Hollolan seurakunnan työntekijät toivoivat koulutuksen sisältävän. Toiminnallisuus ilmenee koulutuksessa erilaisissa toiminnallisissa tehtävissä ja leikeissä, joita koulutus sisältää. Koulutuksen on tarkoitus olla mahdollisimman paljon yhdessä oppimista ja keskustelua, eikä pelkästään kouluttajan puhumista yksinään ja opettamista. Toiminnallinen oppiminen on hyvä apuväline oppimiseen, koska opiskelijan motivaatioon liittyy läheisesti oppimistilanteen aktiivisuus. Aktiivisuuden edistämiseksi tulisi olla tarjolla työskentelytapoja, joissa opiskelija saa olla itse aktiivinen subjekti. Toiminnallisessa oppimistilanteessa opettaja ohjaa oppimista. Silloin opettaja antaa oman asiantuntemuksensa opiskelijan käyttöön, sillä tavalla että opetuksen painopiste kohdistuu opiskelijan omaan työskentelyyn. (Pruuki 2008 b, 24, 27.) Rippikoulussa nuori oppii kristinuskon perusteet parhaiten, kun opettaja hyödyntää opetuksessaan toiminnallisuutta, havainnollisuutta ja oppijan omaa aktiivisuutta. Monipuoliset työskentelytavat ottavat huomioon myös erilaiset oppijat rippikoulussa. (Heino & Kuusi 2006, 18.) Sama ajattelu pätee myös isoskoulutukseen ja isoisokoulutukseen. Koulutuskerrat on ajateltu siten, että erilaisia toiminnallisempia ja osallistavampia osioita olisi aina opetusosuuksien välissä.

10.1 Mikä ihmeen isoiso?

Ensimmäisen koulutuskerran tarkoituksena on tutustua toisiin koulutettaviin ja kouluttajaan, lievittää jännitystä sekä jakaa ajatuksia ja kokemuksia omasta isosten isosesta, jos sellainen on joskus leirillä toiminut. Ensimmäisen koulutuskeran tavoitteena on ymmärtää mikä isoiso oikein on ja tehdä ensisilmäys isoisolle kuuluviin tehtäviin. Porkan tutkimuksessa teoksessa ”On kunnia olla isonen” (2004, 108–109) selvisi, että joka toisessa seurakunnassa 18 vuotta täyttäneille isosille tarjolla oli isosen lisäksi myös oma tehtävänkuvansa ja nimensä. Yleisimmät nimet vanhemmalle isoselle oli apuohjaaja, apuopettaja, apari, avustaja, isoiso ja isosten isonen, mutta nimityksiä on yhtä paljon kuin seurakuntiakin. Nimekkeet kertovat myös isosten isosen paikasta ja tehtävistä leirillä. Hollolassa käytetään termejä isoiso tai isosten isonen.

Tätä koulutusmateriaalia varten luotiin uusi listaus isoison tehtävistä, jotka kuuluvat isoisolle juuri Hollolan seurakunnassa. Usein isoison tehtäviin kuuluu isosryhmän ohjaajana toimiminen, oppituntien pitäminen ja koko leirin kokonaisuuksien toteuttaminen. Muita tehtäviä ovat esimerkiksi iltahjelmien ja isosten ohjaaminen raamatturyhmien pitämisessä, sekä iltahartauden ja leirikirkkojen pitäminen omalla vuorollaan. Isoiso voidaan lukea leirin johtoryhmään, sillä he osallistuvat usein myös ohjaajien palavereihin. (Porkka 2004, 108–109.) Kokeneille isosille voi antaa vastuuta enemmän esimerkiksi nuorempien isosten ohjaamisessa ja valmentamisessa. Lisäksi vastuuta voi antaa seurakuntatapahtumien, jumalanpalvelusten ja nuorten aikuisten toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Isoja ihmeitä 2016, 59.)

Isonen osallistuu kokonaisvaltaisesti rippikouluun. Isonen ei ole tullut rippikouluun uudestaan elääkseen sen vielä kerran, vaan töihin. Isoselle kuuluu paljon vastuuta, velvollisuuksia ja erilaisia tehtäviä. (Kiilunen ym. 2002, 7.) Koulutuskerran tärkeä sanoma koulutettavalle on se, että isoison vastuu on suurempi kuin isosen ja isoisolla on yhtä tärkeä tehtävä rippikoulussa kuin isosellakin. Vastuun tarjoaminen kokeneelle isoselle lisää isostoiminnan yhteisöllisyyttä, sekä tarjoaa haastetta niille, jotka ovat toimineet isosena jo useampana vuote-

na. Isostoiminnassa pitkään toiminut nuori saa paljon kokemusta vapaaehtoisena toimimisesta. (Isoja ihmeitä 2016, 59.) Ensimmäisellä koulutuskerralla tulee paljon uutta asiaa koulutettavalle ja siksi on tärkeä kuulostella koulutettavien mielteitä tulevasta tehtävästä. Siksi myös ensimmäisellä kerralla vasta kerrotaan isoison tehtävistä ja seuraavilla kerroilla niihin vasta syvennyttään enemmän.

Rippikoululeirin aikana isonen jakaa työtä työntekijöiden kanssa, ottaen vastuuta opetuksesta, ohjelmasta ja turvallisuudesta. Isosen tehtävä on myös näyttää rippikoululaiselle mallia leirielämästä ja innostaa rippikoululaisia mukaan yhteiseen toimintaan. Rippikoululaiselle isonen on myös kaveri ja tarpeen vaatiessa isonen toimii myös rippikoululaisten luottohenkilönä kuunnellen nuorten murheita tai muuten vaan juttukaverina. (Porkka 2004, 14.) Isoiso omalla esimerkillään näyttää mallia isoselle toiminnassaan, kun taas isosen malli välittyy rippikoululaiselle. Sielunhoitoa ja hengellisestä matkakumppanuutta käsitellään tarkemmin viidennellä koulutuskerralla.

10.2 Kuka minä olen?

Toisessa koulutuskerrassa perehdytään isoison rooliin kolmesta eri näkökulmasta. Leiriläisen, isosen ja työntekijän näkökulmasta isoiso näyttäytyy kaikille hieman erilailla. Jouko Porkka (2004, 109) korostaa, että osassa seurakuntia isoisoja pidetään isosten lähiesimiehenä tai pomona. Tällöin isoison rooli ja paikka sijoittuu isosten ja ohjaajien väliin. Yleensä isoisolla on enemmän kokemusta rippikoulusta kuin isosilla, vaikka isoiso ei olekaan ammattiin koulutettu ja omaa samanlaista vastuuta kuin työntekijä. Isoisolla ei ole omaa leiriläisistä koostuvaa pienryhmää, vaan isoset ovat isoison oma ryhmä. Isoiso vastaa isosten toiminnasta ja varmistaa asioiden sujumisen leirillä. Isoiso voi toimia isosille tuutorina, ohjaajana ja sielunhoitajana. Isoiso auttaa esimerkiksi silloin, kun isonen tarvitsee apua oman ryhmänsä kanssa. Isoiso toimii myös tarvittaessa isosen sijaisena isosen esimerkiksi sairastuttua. Lisäksi isoiso vastasi joissain seurakunnissa uusien isosten perehdyttämisestä ja toimi esimerkkinä niin isosil-

le kuin leiriläisillekin. Nämä kaikki ovat elementtejä, jotka on pyritty ottamaan huomioon isoiskoulutusmateriaalissa ja tulevat ilmi esimerkiksi isoison tehtävissä ja ongelmantilanteiden ratkaisemistilanteiden ratkaisuisissa.

Toisen isoiskoulutuskerran tavoitteena on myös herätellä nuori ajattelemaan omaa itsetuntoaan ja -tuntemustaan. Itsetunto tarkoittaa itsensä hyväksymistä ja kokemus siitä, että on hyväksytty toisten silmissä. Hyvän itsetunnon omaava hyväksyy omat vahvuutensa ja heikkoutensa, sekä luottaa omiin kykyihinsä. Itsetunto auttaa kokemaan itsensä ja oman elämänsä arvokkaaksi ja ainutlaatuisiksi. Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta. Itsetunnossa on kyse siitä, millaiseksi ihminen kokee itsensä ja että hän uskaltaa olla oma itsensä. Hyvän itsetunnon ansiosta nuorella on realistinen kuva itsestään ja hän pitää itsestään sellaisena kuin on. (Kinnunen 2008, 46.) Itsetunto vahvistuu, kun nuori huomaa pärjäävänsä esimerkiksi isoisona erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja ryhmänohjaajana. (Isoja ihmeitä 2016, 24). Myös isoisona toimimisen tavoitteena on tuoda nuorelle aikuiselle uusia haasteita ryhmänohjaamistilanteissa ja uudessa roolissa rippikoulussa toimiessa. Oman itsensä pohtimista toivottiin myös seurakunnan työntekijöiden puolelta, sillä isoiskoulutuksessa on mahdollisuus mennä syvemmälle tasolle kuin isoskoulutuksessa on menty. Isoiskoulutusryhmät kun ovat yleensä pienempiä kuin isoskoulutusryhmät ja mahdollistavat myös siten henkilökohtaisemmat keskustelut. Lisäksi iältään isoiskoulutettava on jo vanhempi ja kykenevä tarkempaan itsensä pohdiskeluun.

Koulutuskerralla olisi tarkoitus antaa nuorelle rauhassa aikaa keskittyä itseensä ja miettiä sitä, millainen ihminen hän oikein on. Kiireettömyys on tärkeää tällä koulutuskerralla. Jokaiselle on hyvä pohdiskella omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan välillä, ja esimerkiksi hiljaiset työskentelyt sopivat myös ujommalle koulutettavalle. Isoskoulutuksessa on hyvä varata aikaa nuoren omalle pohdinnalle liittyen omaan kasvuun ja itsensä hyväksymiseen. Tarkoitus olisi, että nuori saisi apuvälineitä kasvaakseen itsenäiseksi, tasapainoiseksi ja rohkeaksi persoonaksi, joka pystyy toimimaan vahvuuksiaan hyödyntäen. Nuori tarvitsee erityisen paljon positiivista palautetta onnistuakseen. (Harjunpää ym. 1994, 60.)

Koulutuskerran tärkein oivallus nuorelle pitäisi kuitenkin olla se, että jokainen riittää ja pärjää isoisona sellaisena kuin on. Erilaisia isoisoja on niin paljon kuin on erilaisia isosiakin.

10.3 Minä ryhmänvetäjänä?

Kolmannella koulutuskerralla kerrataan isoison tehtäviä tarkemmin, sekä pohditaan yhdessä mitä ne tarkoittavat ja kuinka ne toteutuvat käytännössä. On tärkeää muistuttaa koulutettavaa, että usein vaikeista tilanteista selviää maalaisjärjellä ja tilannetaju auttaa monesti leiritilanteissa. Isoison on hyvä sisäistää paikkansa, tehtävänsä ja roolinsa rippikoulussa monestakin eri syystä. Isonen on rippikoulussa oppijan roolissa siinä missä rippikoululainenkin. Isonen hakee vahvistusta uskollen ja hiljentymistä. Kristittyinä kasvaminen alkaa rippikoulussa, mutta jatkuu koko loppuelämän. (Kiilunen ym. 2002, 9.) Isoisona nuoren on mahdollisuus kasvaa myös tehtävässä kasvaneen vastuun avulla.

Isosena toimiessaan nuori oppii kohtaamaan erilaisuutta ja moninaisuutta ja kunnioittamaan sitä. Lähimmäisenrakkauden kysymyksiä pohtiessaan ja toisten nuorten ja aikuisten kanssa toimiessaan nuori kehittää myötätuntotaitojaan ja kykyään empatiaan. Isosena nuori saa myös välineitä eettisempään ajatteluun. Isostoiminnassa mukana oleva nuori saa monia aikuisuutta kohti kantavia aineksia kuten tietoja, taitoja, arvoja, asenteita ja tahtoa. Isostoimintaan osallistuminen myös lisää nuoren itseluottamusta ja näkemystä omasta pystyvyydestään. (Isoja ihmeitä 2016, 24, 65.) Nämä kaikki asiat ovat yhtä tärkeitä niin isoselle kuin isoisollekin. Isoisokoulutuksessa pyritään tässäkin kohti astetta syvemmälle kuin isoskoulutuksessa. Esimerkiksi ongelmanratkaisuisissa koulutettavat pohtivat itse ensin ratkaisuja tilanteisiin ja tarvittaessa kouluttaja kertoo lisää vaihtoehtoja. On tärkeä korostaa, että isonen on ja saa olla keskeneräinen, ja on rippikoulussa oppimassa ja kokemassa uutta, samoin kuin isoiso.

Ryhmänohjaajan, tässä tapauksessa isoison, tulisi olla mahdollisimman joustava ja valmis mukautumaan aina tilanteen vaatimalla tavalla. Ryhmän sisäisestä työnjaosta on hyvä sopia etukäteen, vaikka ryhmässä ohjaaja toimiikin ryhmän pomona ja tilanteen organisoijana. Ryhmässä tilanteisiin vaikuttavat ryhmän koostumus, aikaisemmat tapahtumat sekä ryhmäläisten iät ja vireystaso. Harjoitukset toimivat erilailla erilaisten ryhmien kanssa ja harjoitusten sujuminen voi kertoa ohjaajalle paljon ryhmän senhetkisestä taitotasosta. Ryhmän ohjaamisessa suunnittelu on tärkeää ja auttaa tilanteissa, joissa kaikki ei mene suunnitelmien mukaan. Myös tilanteiden harjoittelu ja testaaminen etukäteen auttavat ryhmänohjaajaa ohjaamaan osallistujia paremmin ryhmänohjaustilanteissa. Vaikka ryhmänohjaustilanne menisikin erilailla kuin oli suunniteltu, silti ryhmäläisissä voi tapahtua oppimista. Ohjaajan ei kannata lannistua, vaan yrittää uudelleen. Ohjeiden selittäminen selkeästi ja ymmärrettävästi on yksi tärkeimmistä ryhmänohjaajan taidoista. (Leskinen 2009, 17–18.) Esimerkiksi leirin ongelmatilanteita pohdittaessa on hyvä ymmärtää, että isoisolla on jo kokemusta isosena toimimisesta. Isoison tulee kuitenkin muistaa myös, että myös hänen ryhmäläisillään, eli isosilla, on jo kokemusta isosuudesta. Kokemuksia voidaan nyt hyödyntää rippikoulussa uudestaan. Myös rippikoululeiriä edeltävässä suunnittelu-palaverissa isoiso pääsee ennen rippikoulua harjoittelemaan isosten ryhmänve-tämistä, sekä tutustumaan ryhmäläisiinsä.

10.4 Kuinka minä toimin?

Neljännän koulutuskerran tavoitteena on käydä läpi erilaisia mahdollisesti leirillä ilmeneviä ongelmatilanteita. Isosten isoselle saattaa leirillä tulla eteen monenlaisia pulmia ja ongelmatilanteita. Työntekijän olisi tässä koulutuskerrassa tarkoitus antaa koulutettavien ensin itse miettiä ratkaisuja ongelmiin yhdessä toisten kanssa keskustellen ja kertoa vasta sitten tarvittaessa lisää ratkaisuvaihtoehtoja.

Erilaisissa leirillä mahdollisesti ilmenevistä ongelmatilanteista isoiso toimii tilanteissa kuten moni muukin ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaajan tulisi olla tasapuolinen kaikkia kohtaan ja puuttua tarvittaessa erimielisyyksiin. Ohjaaja kannustaa ryhmäläisiä auttamaan toisiaan ja tekemään yhteistyötä. Ryhmänohjaajan tehtävänä on pitää huolta ryhmän sujuvuudesta ja olla aina tilanteen tasalla. Ohjaaja vastaa kysymyksiin, sekä neuvoo ja auttaa parhaansa mukaan. Kritiikin ohjaajalta ryhmän jäsenelle tulisi olla rakentavaa ja kehittävää. Ohjaajalta saadun palautteen ja kannustuksen avulla ryhmä oppii toimimaan yhdessä ja käyttämään taitojaan monipuolisesti. Jokaisella ryhmän jäsenellä tulee olla oikeus kertoa omista ajatuksistaan ja kaikki ryhmäläiset tulisi ottaa huomioon tasapuolisesti. Alussa ryhmän tutustumiseen ja ryhmäytymiseen auttavat ryhmäytymisharjoitukset. (Leskinen 2009, 17–18.) Isoison tarkoitus on olla tilanteissa reilu ja kaikkien puolella, sillä isoiso on nyt isosille esimerkki ja vastaa heidän toiminnastaan rippikoulussa.

Isosten isosen on hyvä harjoitella ryhmänohjausta, vaikka siitä onkin jo aiempaa kokemusta. Suuremman kokoisen ja kokeneitakin isosia sisältävän ryhmän vetäminen voi olla erilaista kuin ujojen rippikoululaisten ohjaaminen. Ryhmäytö- taidot ovat elämän perustaitoja. Ihminen kuuluu moniin eri ryhmiin elämänsä aikana ja työskentelee yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Rippikoulu voidaan nähdä yhtenä isona ryhmänä. Isosen yksi tärkeimmistä taidoista on toimia ryhmässä isosten, rippikoululaisten ja työntekijöiden kanssa. (Harjunpää ym. 1994, 122.) Isoskoulutuksessa nuori oppii tärkeitä taitoja ryhmänohjaamisesta. Jouko Porkan tutkimuksessa (2004, 94) vastaukset osoittivat, että isoskoulutus nähdään ensisijaisesti ryhmänjohtajakoulutuksena, joka valmentaa toimimaan ryhmänohjaajana rippikoulussa mutta myös muilla leireillä. Isoisokoulutus syventää ja opettaa lisää ryhmänohjaamisesta haastavimmassakin tilanteissa. Koulutuskerran tavoitteena on myös rohkaista isoisoa tarttumaan toimeen erilaisissa tilanteissa ja ottamaan vastuuta rippikoulussa tapahtuvista tilanteista.

10.5 Minun uskoni?

Viidennellä koulutuskerralla isoiskoulutuksessa pohditaan nuoren omaa uskoa ja millaiseksi koulutettava koee uskon tällä hetkellä elämässään. Spiritualiteettitutkija David Hayn mukaan lapsi ja nuori ihmettelee elämän eri ilmiöitä ja vaikeitakin asioita paremmin kuin aikuinen. Uskontokasvatuksen tarkoituksena on pitää lapsen ja nuoren mieli avoimena sekä vahvistaa synnynnäistä spiritualiteettia. Tämän avulla ihminen muodostaa omat käsityksensä kysellen ja ihmetellen. Nuoren kanssa työskentelevän tulee arvostaa nuoren hengellisyyttä ja nähdä hänessä Jumalan kuva. (Tuominen 2005, 35, 37–38.) Hengellinen ja uskonnollinen kasvu ovat osa ihmisen kehityskaarta, jotka kulkevat rinnakkain nuoren muun kasvun kanssa. Nuoren uskonnollinen kehitys tapahtuu parhaiten eri ikäisten ihmisten kesellä. Kehitys perustuu tasa-arvoisiin suhteisiin, joissa jokainen voi antaa ja vastaanottaa. Nuoren on tärkeä saada mahdollisuus jakaa omia ajatuksiaan uskosta. (Isoja ihmeitä 2016, 24–25.) Nuoren on hyvä pohtia omaa seurakuntayhteyttään ja uskoaan tulevan kesän tehtävää isoisona ajatellen. Isoisona usein pääsee pohtimaan uskonasioita aivan eri tavalla kuin isosena, kun toimii isoiso toimii isosten tukena, turvana ja kuuntelijana.

Koulutuskerran aikana nuoret pääsevät yhdessä toteuttamaan rukouksia ja hiljentymään. Hiljentymisen ja rukous ovat tärkeitä hengellisyyden elementtejä. Hartauden ja rukoilun kautta nuori voi opetella puhumaan uskonasioista, joista puhuminen ei aikuisellekaan ole helppoa. Esimerkiksi isoskoulutuksen aikana hartaus- ja rukouselämän harjoittelu auttavat kasvattamaan ja tarkastelemaan omaa uskoa. Välillä nuoren voi olla vaikea pukea rukousta sanoiksi. Siinä auttavat erilaiset rukouksen apuvälineet, kuten ristinmerkin tekeminen, rukoushelmet ja rukousalttari. Nuorelle on seurakunnassa annettava mahdollisuus toteuttaa erilaisia rukouksia. Rukous voi olla valmiiksi valmistettu, vapaa, yhteinen, henkilökohtainen, hiljainen tai ääneen lausuttu. (Paananen & Tuominen 2002, 16.) Isoiskoulutuksessa pohditaan isoskoulutusta tarkemmin omaa uskoa ja hengellisyyttä. Koulutuskerralla annetaan aikaa erityisen nuoren omalle pohdinnalle ja rauhoittumiselle uskonasioiden ääressä.

Viidennellä koulutuskerralla syvennyttään myös yhteen varmasti haastavimmista isoison tehtävistä, eli hengellisenä isoveljenä/siskona toimiminen. Hengellisenä isoveljenä/siskona toimiminen voidaan nähdä myös hengellisenä matkakumppanuutena. Isoison on hyvä tietää pääpiirteittäin hengellisen matkakumppanuuden merkitys, sillä sitä voi luontevasti tapahtua esimerkiksi isosen ja isoison välillä. Hengellisessä matkakumppanuudessa on kyse tilanteesta, joka voi toteutua huomaamattomasti tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Siinä matkakumppani on usein tuttu tai ystävä, jonka kanssa voi jakaa omaa elämäänsä ja rohkaistua yhteisestä uskosta. Näin matkakumppanuus perustuu siis kasteeseen ja koskee jokaista kristittyä. Hengellinen matkakumppani on rinnalla kulkija ja on henkisesti kyllin lähellä kyetäkseen samaistumaan toiseen ihmiseen. Hengellisen matkakumppanuuden molemmat osapuolet ovat kristityn matkalla etsimässä, kyselemässä ja löytämässä. Hengellisessä matkakumppanuudessa on mukana aina ystävyyttä. Ilman ystävyyttä, luottamusta ja tasavertaista kohtaamista hengellinen matkakumppanuus ei toimisi. (Holopainen 2004 a, 118–119.) Isoison on hyvä ymmärtää mistä on kyse, kun isonen tulee puhumaan hänelle hengellisistä asioista. Hengellisen matkakumppanuuden ymmärtäminen auttaa ymmärtämään sitä, että isoisoilla ei tarvitse olla vaikeisiin kysymyksiin valmiita vastauksia vaan isoiso on tuon isosen kanssa samalla kristityn matkalla etsimässä ja ihmettelemässä.

Hengellisessä matkakumppanuudessa voi havaita myös sielunhoidon piirteitä. Sielunhoito on kirkon käytännön auttamis- ja huolenpitotyötä. Sielunhoidollisessa keskustelussa käsitellään joko uskonnollisia kysymyksiä, psyykkiseen tilaan liittyviä asioita tai näitä molempia. (Kettunen 2013, 16–18.) Sielunhoitajan ei ole tarkoitus antaa valmiita vastauksia tai kertoa toisista, joilla asiat ovat vielä huommin. Sielunhoitaja toimii välikappaleena siinä, että nuori itse löytäisi omat voimavaransa, saisi apua ja pääsisi takaisin omille jaloilleen. Ennen kaikkea sielunhoitaja kuitenkin on läsnä, kuuntelee ja pyrkii ymmärtämään parhaansa mukaan, mitä nuori yrittää sanoa ja miltä hänestä tuntuu. Joskus sielunhoitaja ei voi auttaa muuten kuin kuuntelemalla mitä toinen tuntee ja kokee. Kuitenkin jo pelkkä kuunteleminen voi auttaa sielunhoitoon hakeutuvaa nuorta. (Pruuki 2008 a, 10–11.) Isonen toimii jossain määrin myös sielunhoitajana rippikoululai-

selle, ja niin isoiso myös isosille. Sielunhoitaja rukoilee nuoremman puolesta, kuuntelee huolia, antaa uusia näkökulmia nuoren elämään ja auttaa nuorempaa mukaan uusiin sosiaalisiin kontakteihin. (Isoja ihmeitä 2016, 61.) Hengellinen matkakumppanuus voi sisältää myös sielunhoidon elementtejä. Siksi hengellisen matkakumppanuuden yhteydessä isoiskoulutuksessa käsitellään myös sielunhoitoa.

10.6 Minä isoiso?

Kuudennella koulutuskerralla pohditaan isoisona toimimista ja merkitystä. Isoisona toimiminen voi olla luontevaa jatkoa isosuralle ja seurakuntanuoruudelle, sekä tarjota isoisolle uuden ja mielekkäämmän paikan olla mukana tekevässä rippikouluja. Lisäksi koulutuskerran alussa kerrataan tärkeitä asioita, kuten esimerkiksi sitä kuinka aina isoiso saa pyytää apua ja kuinka isoisosta pidetään huolta rippikoulun aikana. Myös isoison vastuullisuus verrattuna isoseen korostuu.

Yksi tärkeimmäksi isosen ja isoison tehtäväksi voitaisiin nostaa toimiminen seurakuntaan kutsujana. Yleisin syy isostoiminnan aloittamiseen on omien isosten kannustus ja kutsu. Jopa yhdeksän kymmenestä isosesta kertoo tämän mukaan lähtemisen syyksi. (Isoja ihmeitä 2016, 31.) Tämän takia myös tässä isoiskoulutuksessa haluttiin nostaa esille enemmän kuin isoskoulutuksessa näkyvää teemaa, eli seurakuntaan kutsumista. Seurakuntaan kutsuminen on tärkeää esimerkiksi isosperinteen jatkumiseksi. Viimeisellä koulutuskerralla käsitellään sitä, mitä seurakuntaan kutsujana toimiminen oikein tarkoittaa. Yhdessä työntekijöiden kanssa isoison rooli toimii tärkeänä kannustajana isosille tulla mukaan seurakunnan toimintaan. Isosten kautta myös rippikoululaiset löytävät mukaan seurakuntaan ja sitä kautta mahdollisesti myös isoskoulutukseen. Nuorisotyön ja isoskulttuurin jatkuvuuden kannalta on tärkeää saada uusia rippikoululaisia mukaan toimintaan. Isonen toimii esimerkkinä seurakuntanuoresta rippikoululaisille ja kannustaa nuoria mukaan isoskoulutukseen sekä nuorten toimin-

taan. Isosten kanssa on hyvä miettiä jo isoskoulutuksen aikana isosen vastuuta. Nuoren on tärkeä tietää, onko isonen seurakunnan edustaja, onko isosen pakko osallistua seurakunnan toimintaan rippikoulun jälkeen ja milloin isosen vastuu alkaa ja päättyy. (Harjunpää ym. 1994, 173–175.) Siksi myös isoison pitää tietää vastuunsa isosperinteen jatkumisen ja nuorten seurakuntaan löytämisen avustamisessa. Vanhemman seurakuntanuoren kutsu voi olla vakuuttavampi kuin nuoremman, kun vanhempi seurakuntanuori voi kertoa käyneestä seurakunnassa jo pidemmän aikaa.

Viimeisellä isoiskoulutuskerralla tavoitteena on käydä läpi koulutettavien kysymyksiä, huolenaiheita, haasteita, murheita, onnistumisia ja ilonaiheita. Isosvalintojen jälkeen voidaan puhua myös tulevista leireistä ja isosista. Leirielämän ei tulisi olla pelkkää suorittamista ja isosen liikaa kuormittamista, sillä isosella on oikeus saada itselleen isostoiminnasta itselleen hyviä kokemuksia. Isonen arvostaa sitä, että häntä tarvitaan ja hänen mukana olonsa on itsessään tärkeää ja arvokasta. Leirin jatkuvassa menossa ja meiningissä voi kuitenkin väsyä. Hyvä käytäntö on nimetä isosten isonen, jonka erityinen tehtävä on kuunnella, tukea ja pitää huolta isosena toimivien nuorien hyvinvoinnista. (Isoja ihmeitä 2016, 50–53.) Koulutuksen aikana koulutettavalle on hyvä tulla erityisen selväksi se, että isoiso tukee rippikoulussa isosia ja isoisoa tukee tarvittaessa leirin työntekijät. Kukaan ei tee leiriä yksin, vaan parhaiten leiri toimii yhteisvoimin.

Yhteys omaan seurakuntaan on keskeisimpiä tavoitteita rippikoulussa ja isoskoulutuksessa. Oman paikan löytäminen seurakunnasta nuorena voi auttaa säilyttämään seurakuntayhteyden koko loppuelämän. (Kiilunen ym. 2002, 10.) Lapsissa ja nuorissa voidaan nähdä myös olevan kirkon tulevaisuus. Nuori ei ole pelkästään seurakunnassa työn kohde, vaikka niin voisikin luulla. Nuoret ovat subjekteja, kirkon täysvaltaisia jäseniä iästään huolimatta. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 234.) Hollolan isoiskoulutukseen saapuva nuori on iältään noin 17–20 -vuotias nuori tai nuori aikuinen. Uuden isosten isosen tehtävän myötä nuori aikuinen voi löytää uuden paikan seurakunnasta, saada hyviä kokemuksia seurakunnasta ja säilyttää seurakuntayhteytensä pidempään. Tämä on arvokas näkökulma ja päämäärä isoiskoulutukselle. Polku nuorisotyöstä

muuhun seurakuntaan rakentuu helpommin, kun nuori kiinnittyy laajemmin koko seurakuntaan. Nuori aikuinen tarvitsee seurakuntayhteyden löytämiseksi saatelua ja kutsua. Uuden paikan löytäminen seurakunnasta on haaste, jossa vanhempien isosten huomiointi auttaa ongelman ratkeamiseksi. (Isoja ihmeitä 2016, 59, 62, 66.) Myös isoskoulutuksen aikana seurakunnan jäsenen identiteetti vahvistuu. Toimimalla isosena ja ottamalla vastuuta nuori ymmärtää seurakunnan sanomaa ja tavoitteita. Isoskoulutus voi toimia sillanrakentajana muuhun seurakunnan toimintaan. (Paananen & Tuominen 2002, 17.) Isoisokoulutuksen ja isosten isosena toimimisen tavoitteet ovat samoja kuin isoskoulutuksen, mutta seurakuntayhteyden säilyttäminen korostuu koska koulutettavat ovat iältään nuoria aikuisia.

Viimeisellä koulutuskerralla korostuu myös kaikissa muissa koulutuskerroissa läsnä oleva näkökulma nuoren rohkaisemisesta. Nuorelle on tärkeää olla toisten hyväksymä, mutta vaatii rohkeutta olla oma itsensä ja myöntää omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Hyvä itsetunto tarkoittaa sitä, että nuori kokee itsensä arvokkaaksi ja pitää omaa elämäänsä tärkeänä ja ainutlaatuisena. Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu sekä hyvien että huonojen kokemusten perusteella. Hyvän itsetunnon avulla ihminen kestää paremmin myös epäonnistumista ja pettymyksiä. Nuori asettaa itselleen tavoitteita itsetuntonsa mukaiselle tasolle kehittyäkseen, kasvaakseen ja haastaakseen itseään. Itsetuntoa voidaan pitää ihmisen henkisenä selkärankana. Itsetunto kehittyy läheisissä ihmissuhteissa, ja sen takia lapsi ja nuori tarvitsee erityisen paljon aikuiselta saatua palautetta, kuten kiitosta, kannustusta, halaamista, lohduttamista, kuuntelua ja keskustelua. Vanhemmilla on paljon vaikutusta nuoren itsetuntoon, mutta nuori tarvitsee lähelleen luotettavia aikuisia myös kodin ulkopuolelta. Esimerkiksi nuorisotyöntekijä voi olla nuorelle tärkeä henkilö, jolle voi puhua omista epävarmuuksistaan. (Kinnunen 2008, 46–48, 50.)

Koulutuskerralla isoisokoulutettava saa purkaa ajatuksiaan, ahdistuksiaan ja onnistumisiaan kouluttajalle. Nuorille tärkeintä on tulla nähdyksi, arvostetuksi ja rakastetuksi. On tärkeää, että aikuinen ottaa nuoren todesta ja näkee tämän ulkokuoren alle piiloutuneen potentiaalin. Nuori jaksaa paremmin vaikeissakin

tilanteissa, kun hän kokee että joku aikuinen uskoo häneen ja auttaa häntä tarvittaessa. (Pruuki 2008 a, 9–10.) Nuoren kunnioittaminen ja vakavasti ottaminen voivat olla nuorelle käännteentekeviä hetkiä. Ihminen voi luonnostaan katsoa alentaen nuorempaa ihmistä ja eikä nuoren kanssa samalle tasolle asettuminen ole lainkaan helppoa. Aikuisen tulee tunnistaa oma rajallisuutensa ja kunnioittaa aidosti nuorempaansa, sekä olla korostamatta omaa aikuisuuttaan. (Köykkä 2014, 86–87.) Vaikka isosten isonen onkin vastuullisempi kuin isonen, on tärkeää muistuttaa vielä kerran koulutettavalle, että aina saa ja pitää pyytää apua työntekijöiltä. Isoison tehtävään oppii kokeilemalla, tekemällä ja uudestaan yrittämällä. Jokainen on omanlaisensa isoiso ja tärkeintä on, että nuori yrittää parhaansa toimiessaan isoisona.

11 POHDINTA

Työn tärkein tavoite ja tulos oli tuottaa ensimmäinen isoisokoulutusmateriaali, joka olisi sisällöltään selkeä ja nuorisolähtöinen. Ensimmäisestä virallisesta koulutuksesta isosten isosille muotoutui nyt tämän näköinen ja toivottavasti tämä avaa tietä myös tuleville isoisokoulutuksille ja herättää seurakunnat ajattelemaan isoisin tarvetta ja koulutusta seurakunnassa. Tulevaisuuden jatkokehittämistä ajatellen voisi kehittää lisää erityispiirteitä isosten isoselle verrattuna tavalliseen isoseen. Tässä koulutusmateriaalissa korostuivat erityispiirteet isosten isosesta hengellisenä matkakumppanin, rooli isosten ryhmänvetäjänä ja oppimisen menetelmät sosiaalinen ja toiminnallinen oppiminen. Työn tekemistä olisi helpottanut se, että olisi ollut tutkimustietoa tarkemmin isoisin tehtävistä ja käytöstä eri seurakunnissa.

Vaikuttavuutta työnä isoisokoulutusmateriaali luo siten, että seurakunta käyttää ja osallistaa vanhempia seurakuntanuoria uudestaan tekijöiksi rippikouluun erilaisen roolin avulla ja nuorelle aikuiselle mielekkäämmällä tavalla. Työn luotettavuutta lisäävät lukuisat ja erilaiset lähteet, joita työhön käytettiin lähdekirjallisuutena. Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelman lisäksi työssä huomioidaan myös uutta vuoden 2017 rippikoulusuunnitelmaa. Lähteistä vain harva on vanhempaa kirjallisuutta, joka olisi kirjoitettu ennen 2000 -luvun alkua. Tehdessäni opinnäytetyötä luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyvät seikat pitää ottaa huomioon erityisen tarkasti, sillä en tahdo työlläni levittää väärää tietoa. Uudenlaisen materiaalin luomisessa koen itselläni olevan suuri vastuu materiaalin sisällöstä ja paikkansapitävyydestä, kun vastaavaa koulutusta isosten isosille ei ole vielä olemassa ja pelkästään isosten isosia koskevaa tietoakin on hyvin vähän. Opinnäytetyön riskinä on se, että viittaa liikaa pelkästään isosiin isosten isosista puuttuvan tiedon vuoksi. Isoisokoulutusmateriaalin luomisessa suuntaa on antanut teorian kirjoittaminen. Teoriatiedon avulla oivalsin esimerkiksi mitkä asiat sopisivat koulutukseen ja mitä asioita tulisi ottaa huomioon.

Koulutuksesta tuli lopulta selkeä kokonaisuus ja se sisältää toiminnallisia elementtejä ja yhdessä keskustelua, kuten Hollolan seurakunnan työntekijät olivat toivoneet. Koulutus koettiin seurakunnassa tulevan tarpeeseen niin työntekijöiden kuin koulutettavienkin kannalta, jotta tieto isosten isosista lisääntyisi. Haastavaa on nyt se kuinka levittää seurakuntiin tietoa siitä, että tällainen koulutus on olemassa, jotta työtä voitaisiin hyödyntää yhä useammassa seurakunnassa. Työtä on mahdollista helposti soveltaa myös muihin seurakuntiin. Tärkeää kuitenkin on kiinnittää silloin huomiota esimerkiksi isoiso ja isosten isonen nimityksiin ja isoison tehtäviin, jotka Hollolan seurakunnassa ovat käytössä. Nimitykset ja tehtävät vaihtelevat seurakunnittain, mutta materiaalia on mahdollisuus soveltaa myös toisenlaisiin isoisojen malleihin.

Hollolan työntekijöiden mukaan Hollolan seurakunnan nuorisotyö on murroksessa ja siksi oli erityisen otollinen aika opinnäytetyölleni. Nykyään seurakunnassa käy paljon enemmän nuoria kuin ennen ja sen jatkumiseksi esimerkiksi isoisojen seurakuntaan kutsumisen taitoja on hyvä harjoitella kun eivät työntekijäkään kaikkeen pysty. Työntekijöiden mukaan Hollolan kulttuuri ei ole seurakuntaan kutsuva siten, että toiset nuoret kutsuisivat toisia nuoria seurakuntaan. Tähän on kuitenkin hyvä pyrkiä tulevaisuudessa, kun muutenkin mennään kohti nuorisolähtöisempää, nuorilta nuorille, toimintaa seurakunnassa. Isoisot auttavat kutsumaan mukaan seurakuntaan uusia nuoria, mutta saavat itse samalla jatkoa seurakuntanuoruudelleen. Isoison voidaan nähdä kulkevan työntekijän vierellä samaan suuntaan, kun molempien tavoitteena on isosten tukeminen, jotta he tukisivat rippikoululaisia. Siksi on tärkeä ymmärtää isoisokoulutus omiana osanaan, eikä osana isoskoulutusta. Isoisokoulutus peilaa enemmän nuoreen aikuiseen ja heidän tulevaisuuteensa, sekä antaa isoisolle mahdollisuuden pitää huolta niin itsestään kuin toisista.

Opinnäytetyössä eettiset ulottuvuudet toteutuvat esimerkiksi siten, että lähteviittaukset ovat kunnossa ja aiheita käsitellään monipuolisilta näkökulmilta. Eettisyys näkökulmana kulkee läpi koko opinnäytetyön ottaen huomioon mahdollisimman monen erilaisen näkökulman aiheisiin. Lisäksi opinnäytetyö on nuorisolähtöinen ja tasa-arvoinen. Opinnäytetyön tavoitteiden voidaan nähdä edistävän positiivista muutosta aiheen tietoisuudesta laajemmin eri seurakunnissa ja tule-

vaisuudessa paremmasta ja tavoitteellisemmasta isosten isosten kouluttamisesta. Opinnäytetyö sisältää aiheita ja näkökulmia kaikista osista, jotka kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosamiskuvauksissa mainitaan tärkeiksi. Nämä näkökulmat ovat kasvun tukeminen, ohjaaminen, opettaminen ja kouluttaminen. Hienoa oli se, että pääsin näkemään koulutusta käytännössä kun koulutus järjestettiin keväällä 2017. Opinnäytetyön prosessin aikana pääsin suunnittelemaan, kehittämään, ohjaamaan ja toteuttamaan erilaisissa muodoissa.

Opiskelijan ammatillisen kehityksen kannalta materiaali oli merkittävä, sillä tulevaisuudessa työelämässä kirkon nuorisotyönohjaajana juuri tällaisia materiaaleja tulisin tarvitsemaan isosten isosten kouluttamiseen. Lisäksi materiaalipaketin luominen on hyvää harjoitusta erilaisten koulutusten suunnittelun ja kehittämisen kannalta. Materiaalin tekeminen antoi laajempaa näkökulmaa myös muihin tärkeisiin aiheisiin työssä ja opetti paljon materiaalin luomisen prosessista. Työn valmistuessa tuntuu, että nyt olen valmis valmistumaan ammattiin ja kohtaamaan työelämän haasteet. Opinnäytetyö prosessina oli lopulta erittäin antoisa, antoi uutta tietoa ja näkökulmia. Vaikka opinnäytetyön teoriaosuudesta tulikin melko pitkä, vaikka kyseessä onkin materiaalipaketti, kaikki ajatukset joita teoriaosuudessa ilmaistaan ovat tärkeitä ja mainitsemisen arvoisia asioita.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi – Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation Oy.
- Anttila, Marko 2017. Nuorisotyönohjaaja, Roihuvuoren seurakunta. Lahti. Sähköpostiviesti 1.4.2017. Vastaanottaja Viivi Karvanen. Tuloste tekijän hallussa.
- Autio, Marko & Kiilunen, Katariina 2005. Rippikoulun ydinkohdat. Helsinki: Kirjapaja.
- Hakkarainen, Kaarina & Pihkala, Panu 2012. Seurakunta ja koulu. Yhteistyön käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Halme, Lasse 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: LK-kirjat.
- Harjunpää, Mikko; Paananen, Terhi; Parviainen, Jorma & Saarainen, Pekka 1994. Elämän siiville. Isoskouluttajan käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Heino, Iida & Kuusi, Riitta 2006. Erilainen samanlainen rippikoululainen. Teoksessa Riitta Kuusi & Jouko Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Helenius, Timo 2005. Apostolien jalanjäljissä – nuoret aikuiset ja kirkko. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Hollolan seurakunta i.a. Viitattu 15.2.2017.
<http://www.hollolanseurakunta.fi/info-ja-asiointi/seurakunta-ennen-ja-nyt>
- Holopainen, Jussi 2004 a. Hengellisen ohjaajan rooleista. Teoksessa Tampereen hiippakunnan vuosikirja LV 2004; Matkalla. Hengellisestä ohjauksesta ja matkakumppanuudesta. Tampere: Tampereen hiippakunta.
- Holopainen, Jussi 2004 b. Ohjauksesta matkakumppanuuteen – hengellisen ohjauksen suuntaviivoja. Teoksessa Tampereen hiippakunnan vuosikirja LV 2004; Matkalla. Hengellisestä ohjauksesta ja matkakumppanuudesta. Tampere: Tampereen hiippakunta.

- Holopainen, Jussi 2008. Hengellisestä matkasta ja matkakumppanuudesta. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Horelli, Liisa; Kytä, Marketta & Kaaja, Mirkka 2002. Lasten ja nuorten osallistumista tukevia menetelmiä. Teoksessa Anu Gretscher (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Hyvönen, Jenni 2006. Urbaanin kristityn nuoren aikuisen spiritualiteetti. Teoksessa Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Häyrynen, Seppo 2004. Kumppaneita matkalla. Teoksessa Tampereen hiippakunnan vuosikirja LV 2004; Matkalla. Hengellisestä ohjauksesta ja matkakumppanuudesta. Tampere: Tampereen hiippakunta.
- Ijäs, Petri 2017. Nuorisotyönohjaaja, Hollolan seurakunta. Lahti. Sähköpostiviesti 5.4.2017. Vastaanottaja Viivi Karvanen. Tuloste tekijän hallussa.
- Isosten mediateekki i.a. Viitattu 13.3.2017.
<http://www.isostenmediateekki.fi/tyontekijat/mediaisonen-seurakunnassa/>
- Jokela, Eero 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Jolkkonen, Jari 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Junttila, Niina 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.
- Kettunen, Paavo 2013. Auttava kohtaaminen I. Sielunhoidon perusteet ja teologia. Helsinki: Kirjapaja.
- Kiilunen, Katariina; Rantavuori, Markus & Salo, Kalervo 2002. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Kiiski, Jouko 2009. Sielunhoito. Helsinki: Edita.

- Kinnunen, Saara 2008. Nuoren itsetunto. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Kokkonen, Sari & Kokkonen, Jarmo 2008. Kasvattajan ammatti-identiteetti ja persoonallinen kasvu. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Kormilainen, Ville; Ahonen, Jan & Ijäs, Johannes 2016. Somempi seurakunta. Sosiaalisen median opas. Helsinki: Kirjapaja.
- Kärkinen, Janne 2017. Lahti. Sähköpostiviesti 7.3.2017. Vastaanottaja Viivi Karvanen. Tuloste tekijän hallussa.
- Köykkä, Arto 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Kirjapaja.
- Launonen, Pekka 2008 a. Kasvattava ja palveleva kirkko – Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheessa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Launonen, Pekka 2008 b. Kirkon nuorisotyö – Hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Leskinen, Eija 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatust? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Mäkelä, Jukka 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Suvielise Nurmi & Kaisa Rantala (toim.) Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat: PTK – poikien ja tyttöjen keskus.
- Niemelä, Kati 2002. Hyvä rippikoulu. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2006. Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Teija Mikko-la, Kati Niemelä & Juha Petterson (toim.) Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

- Niemi, Jari-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo; Helsinki: WSOY.
- Niemistö, Raimo 2004. Aikuinen nuorten ryhmän ohjaajana. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2002. Aarre: Isoskouluttajan opas. Helsinki: LK-kirjat.
- Paananen, Terhi 2008. Ihana, kipeä nuoruus – naamion takana ahdistus ja elämänilo. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Penttilä, Hanna-Leena 2017. Rippikoulu- ja nuorisotyön pappi, Hollolan seurakunta. Lahti. Sähköpostiviesti 15.2.2017. Vastaanottaja Viivi Karvanen. Tuloste tekijän hallussa.
- Porkka, Jouko & Ryyppö, Tuula 2006. Rippikoulu kaikille? – Erilainen oppija rippikoulussa. Teoksessa Riitta Kuusi & Jouko Porkka (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Porkka, Jouko 2009. Rippikoulusta seurakunnan vapaaehtoistyöhön – Iseksi haluamisen motiivit ja odotukset. Teoksessa Tapani Innanen & Kati Niemelä (toim.) Rippikoulun todellisuus. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Pruuki, Heli 2008 a. Suuret korvat ja pieni suu – lähtökohtia nuorten sielunhoitoon. Teoksessa Heli Pruuki (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Pruuki, Lassi & Tirri, Kirsi 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Pruuki, Lassi 1998. Oppiminen ja opetus rippikoulussa. Teoksessa Antero Rissanen (toim.) Kartalla. Rippikoulutyön käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Pruuki, Lassi 2008 b. Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Edita.
- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat.

- Puolimatka, Tapio 2008. Arvojemme juuret. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Rauste-von Wright, Maijaliisa; von Wright, Johan & Soini, Tiina 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.
- Suomen ev. lut. Kirkon julkaisuja 2001. Elämä – usko – rukous. Rippikoulu-suunnitelma 2001. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen ev. lut. Kirkon julkaisuja 2012. Aikuiset seurakuntalaisina, kehittämissiisakirja. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen ev. lut. Kirkon julkaisuja 2013. Nuoret seurakuntalaisina, kehittämissiisakirja. Helsinki: Suomen ev.lut. kirkko.
- Suomen ev. lut. Kirkon julkaisuja 2016. Isoja ihmeitä. Isostoiminnan linjaus 2016. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen ev. lut. Kirkon julkaisuja 2017. Suuri ihme. Rippikoulu-suunnitelma 2017. Viitattu 12.3.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/EADD755F3D7D5D6EC225804F00359B21/\\$FILE/Suuri%20ihme%20+%20Rks2017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/EADD755F3D7D5D6EC225804F00359B21/$FILE/Suuri%20ihme%20+%20Rks2017.pdf)
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Mitä kasvatus on. Viitattu 16.3.2017.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content498E49>
- Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Tuomisto, Pirkko 2004. Mistä tässä elämässä oikein on kyse! Teoksessa Tampereen hiippakunnan vuosikirja LV 2004; Matkalla. Hengellisestä ohjauksesta ja matkakumppanuudesta. Tampere: Tampereen hiippakunta.
- Virtanen, Kalevi 2008. Matkalla lastenkaltaiseen, vahvaan kirkkoon. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat.
- Yeung, Anne Birgitta 2002. Nuorten osallisuus vapaaehtoistoiminnassa ja seurakunnassa. Teoksessa Anu Gretscher (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

LIITE 1: Mikä ihmeen isoiso? Isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle

Mikä ihmeen isoiso?

Isoisokoulutusmateriaali
Hollolan seurakunnalle

Viivi Karvanen

Sisällysluettelo

Hyvä työntekijä!	1
1. Mikä ihmeen isoiso?	3
Mikä ihme on isoiso? Isoison tehtävät ennen leiriä, leirillä ja leirin jälkeen....	3
2. Kuka minä olen?	6
Isoison rooli leiriläisille, isosille ja työntekijöille. Millainen minä olen tyyppinä, entä isoisona?	6
3. Minä ryhmänvetäjänä?	9
Isoison tehtävät käytännössä	9
4. Kuinka minä toimin?	13
Leirillä mahdollisesti ilmenevät ongelmatilanteet ja niistä selviäminen.....	13
5. Minun uskoni?	18
Oman hengellisyyden tutkintaa. Kuinka toimia hengellisenä isoveljenä/siskona ja mitä tarkoittaa hengellinen matkakumppanuus?	18
6. Minä isoiso?	22
Miten toimia seurakuntaan kutsujana, sekä tulevien isoisojen kysymykset, huolenaiheet, haasteet, murheet ja ilonaiheet.	22
Mikä ihmeen isoiso –koulutusmateriaalin diat	26
.....	26
Palautekysely isoiskoulutuksesta	47
Kirje menneiden vuosien isoisoilta	49
Hartausmateriaaliksi ja rohkaisuksi tuleville isoisoille	49
Jaettavaksi isoisoille	51
Mikä ihme on isoiso?	51
Isoison tehtävät.....	52

Hyvä työntekijä!

Pitelet käsissäsi isoisokoulutusmateriaalia. Sellaista ei muuten kovin monella olekaan saatavilla... Toivottavasti hyödyt ja hyödynät materiaalia kouluttaessasi isoisoja tehtäväänsä.

Mikä ihmeen isoiso -materiaali sisältää kuusi koulutuskertaa. Jokaisen koulutuskerran alussa kerrotaan myös koulutuskerran keskeiset tavoitteet. Koulutuskerrat ja niiden sisällöt ovat seuraavat:

1. Kerta: Mikä ihmeen isoiso?

Mikä ihme on isoiso? Isoison tehtävät ennen leiriä, leirillä ja leirin jälkeen.

2. Kerta: Kuka minä olen?

Isoison rooli leiriläisille, isosille ja työntekijöille. Millainen minä olen tyyppinä, entä isoisona?

3. Kerta: Minä ryhmänvetäjänä?

Isoison tehtävät käytännössä.

4. Kerta: Kuinka minä toimin?

Leirillä mahdollisesti ilmenevät ongelmatilanteet ja niistä selviäminen.

5. Kerta: Minun uskoni?

Oman hengellisyyden tutkintaa. Kuinka toimia hengellisenä isoveljenä/siskona ja mitä tarkoittaa hengellinen matkakumppanuus?

6. Kerta: Minä isoiso?

Miten toimia seurakuntaan kutsujana, sekä tulevien isoisojen kysymykset, huolenaiheet, haasteet, murheet ja ilonaiheet.

Jokainen koulutuskerta sisältää erilaisia osioita, joiden merkitykset ovat seuraavat:

OPETA! sisältää tärkeimmät faktat aiheesta, jotka kouluttajan on hyvä muistaa mainita.

KESKUSTELE! sisältää esimerkkilauseita keskusteluun, sekä pyrkii siihen, että koulutettavat saisivat pohtia kysymyksiin itse ensin vastauksia.

ROHKAISE! sisältää esimerkkejä siitä, mitä kouluttaja voi sanoa isoisokoulutettaville rohkaisun sanoiksi juuri, kun he ajattelevat että isoison paikka on liian haastava heille.

TOIMI! sisältää erilaisia mahdollisia toiminnallisia tehtäviä tai leikkejä, joita voit käyttää koulutuksen aikana.

HILJENNY. sisältää mahdollisia hartausaiheita ja niihin sopivia Raamatun lauseita. Hartausaihe on alleviivattu ja aiheeseen sopiva Raamatun lause kirjoitettu aiheen viereen.

Materiaalin lopusta löydät koulutuskertojen diat, joita voit käyttää isoisokoulutusta pitäessäsi, sekä materiaalit jotka on tarkoitus jakaa koulutuskerroilla koulutettaville. Lopusta löydät myös palautekyselyn isoisokoulutuksesta, jonka avulla pystyt kehittämään koulutusta entisestä paremmaksi.

Esimerkiksi hartausmateriaaliksi sopiva ”Kirje menneiden vuosien isoisoilta” syntyi keväällä 2016 rohkaisuksi Hollolan seurakunnan ensimmäisille isoisoille kesäksi 2016 ja on kerätty haastattelemalla yhteensä 11 Nastolan seurakunnassa toiminutta isoisoa.

Koulutusmateriaalin luomisessa on ollut vahvasti läsnä ajatus tulevien isoisojen rohkaisemisesta tehtävänsä. Koulutusmateriaalin nimen mukaisesti nuori isoiso on ihme. Mysteeria nimeltään isoiso ihmetellään ja selvitetään yhdessä kouluttajan ja koulutettavien kesken ja tähän ajatukseen viittaavat myös koulutuskertojen nimet ja niihin sisältyvät kysymyslauseet. Toiminnallisuus sekä sosiaalisen oppimisen, eli yhdessä keskustelemisen, näkökulmat ovat kaksi tärkeintä koulutusmateriaalissa käytettävää oppimismenetelmää. Toivottavasti myös sinä käytät niitä ja pidät ne ajatukset mielessäsi isoisokoulutusta pitäessäsi.

Tervetuloa isoisokoulutuksen pariin ja tsemppiä matkaan!

Viivi Karvanen 17.4.2017

1. Mikä ihmeen isoiso?

Mikä ihme on isoiso? Isoison tehtävät ennen leiriä, leirillä ja leirin jälkeen

Ensimmäisen koulutuskerran tavoitteena on ymmärtää mikä isoiso oikein on ja tehdä ensisilmäys isoisolle kuuluviin tehtäviin. Seuraavilla koulutuskerroilla syvennyttään pohtimaan enemmän sitä mitä nuo isoison tehtävät oikein tarkoittavat ja miten ne käytännössä toteutuvat.

Tässä koulutuskerrassa on hyvä jakaa koulutettaville kansiot, jonne he saavat alkaa keräämään leireillä tarvittavaa materiaalia. Lisäksi muista tällä koulutuskerralla jakaa koulutettaville materiaalin lopusta löytyvät tähän koulutuskertaan liittyvät materiaalit ”**Mikä ihme on isoiso?**” ja ”**Isoison tehtävät**”.

TOIMI!

Aivan koulutuksen alkuun kannattaa ottaa **nimikierros**. Seuraava alkuleikki auttaa samalla myös hahmottamaan isoison paikkaa leirillä.

Rippikoulun henkilöt, versio Aameba -leikistä

Pelissä jokainen kulkee koulutustilassa ympäriinsä hokien tiettyä lausetta ja tehden sille ominaista liikettä. Aluksi kaikki ovat leiriläisiä. Kun kaksi samaa esimerkiksi leiriläistä kohtaavat toisensa, he käyvät kivi-sakset-paperi taistelun. Taistelun voittaja siirtyy yhden asteen ylemmäs kehityskaarella ja hävinnyt vastaavasti yhden alemmas. Kun pelaaja saavuttaa nuorisopastorin asteen ja voittaa toisen nuorisopastorin, hän pääsee pois leikistä. Muut jatkavat, kunnes mahdollisimman moni on päässyt pois leikistä.

Mikä ihmeen isoiso –version ameeban kehitysvaiheet ovat seuraavat:

1. **Leiriläinen** (laahustaa kädet puuskassa ja sanoo ”Sama kuin edellisellä.”)
2. **Isonen** (hyppii ylös ja alas iloisesti huudahdellen ”Kaikki mukaan ponileikkiin!”)
3. **Isoiso** (kävelee pikakävelyä levitellen käsiään ja kysyen ”Missä ne isoset oikein ovat?”)
4. **Nuorisotyönohjaaja** (kävelee rauhallisesti juoden kuvitellusta kahvikupista ja kyselee ”Otetaanko erä bilistä?”)
5. **Kanttori** (kävelee reippaasti ja soittaa kuviteltuja urkuja laulaen ”Jumala loi auringon, kuun.”)
6. **Nuorisopastori** (kävelee tehden kokoajan ristinmerkkiä ilmaan ja laulaen ”Aamen, Aamen,

OPETA!

Mikä on isoiso?

- Isoiso, eli isosten isonen.
- Nimensä mukaisesti isoisolla ei ole omaa ryhmää leiriläisistä, vaan isoison oman ryhmän muodostavat isokset.
- Isoiso toimii isosporukan ryhmänvetäjänä.
- Yleensä isoiso on hieman muita isosia vanhempi, kokeneempi isonen.
- Isoiso on vastuussa siitä, että isokset tekevät työnsä leirillä. Isoison tehtävät eivät tapahdu pelkästään leirijaksolla...

Isoison tehtävät ennen leiriä

- Isoisiin tutustuminen
- Isoiso innostaa isosia tutustumaan leiriläisiin, etenkin oman ryhmän jäseniin
- Vähintään yhden suunnittelupalaverin järjestäminen ja vetäminen isosten kanssa

Isoison tehtävän leirin aikana

- Olla linkkinä isosten ja työntekijöiden välillä
- Valmistelut ja suunnittelut isosten kanssa
- Olla isosille hengellinen isosisko/isoveli
- Olla isosille tukena
- Tuurata ja auttaa isosia tarvittaessa
- Antaa isosten olla isosia

Isoison tehtävät leirin jälkeen

- Leirin jälkeen isoiso toimii yhdessä työntekijöiden kanssa tärkeänä kutsujana ja innostajana mukaan seurakunnan toimintaan, niin isosille kuin leiriläisillekin.

KESKUSTELE!

Mikä isoison tehtävistä tuntuu helpoimmalta/luontevimmalta juuri sinulle?

Entä haastavimmalta? Miksi?

Missä tehtävässä koet eniten tarvetta kehittyä? Miten voisit kehittää itseäsi kyseisessä tehtävässä?

Katsokaa yhdessä koulutusmateriaalin etukannessa ja materiaaleissa käytettyä kuvaa. Miettikää yhdessä ketä kuvassa esiintyvät henkilöt voisivat olla ja mikä olisi tuo kaukana siintävä määränpää? Jos kuvan henkilöt olisivat isoiso, isonen ja leiriläinen, kuka olisi kuvassa kukakin henkilö?

Millaisia isoisoja teillä on ollut leirillä, kun itse olette olleet isosena?

Missä tilanteissa he toimivat hyvin ja miten itse toimisit tietyissä tilanteissa toisin?

ROHKAISE!

Pää pyörryksissä? Ei hätää! Muistuta tulevaa isoisoa kuinka hän on itse joskus ollut jännittyneenä ensimmäistä kertaa isosena. Nyt isoiso itse olla isosten tukena ja turvana, kun heitä jännittää. Isoiso voi käyttää omia riparikokemuksiaan hyödyksi auttaessaan isosia. Nuorella on nyt upea mahdollisuus päivittää omia isostaitojaan ja -tietojaan uudelle aivan tasolle ja saada vaihtelua jo tuttuihin isosen tehtäviin.

HILJENNY.

Isoisona toimiminen 2. Kor. 6: 1–10 (anna koulutettavien sulkea silmänsä ja kuvitella tämä kohta Raamatusta isosison näkökulmasta) & Jumalan huolenpito Ps. 25: 4–5, Ps. 32: 6–8

2. Kuka minä olen?

Isoison rooli leiriläisille, isosille ja työntekijöille. Millainen minä olen tyyppinä, entä isoisona?

Tällä koulutuskerralla pohditaan isoison roolia sekä isoisoa itseään ihmisenä.

Toisen isoiskoulutuskerran tavoitteena on herätellä nuori ajattelemaan omaa itsetuntoaan ja -tuntemustaan. Tarkoitus olisi rauhassa nuorelle antaa aikaa keskittyä itseensä ja miettiä sitä millainen ihminen hän oikein on.

Jokaiselle on hyvä pohdiskella omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan välillä. Lisäksi koulutuskerta avaa isoison roolia ja paikkaa rippikoulussa kolmesta eri näkökulmasta.

OPETA!

Isoison rooli

- **Leiriläisille** isoiso voi jäädä kaukaiseksi hahmoksi. Tämän välttämiseksi leirin vapaa-ajalla isoisolla on loistava mahdollisuus tutustua myös leiriläisiin.
- **Isosille** isoiso on auktoriteetin roolissa. Isoiso ei hermostu tai huuda isosille ja toimii isosille tarvittaessa ”järjenäänenä”. Isoiso on isosten suhteen puolueeton ja reilu kaikkia kohtaan. Isoiso voi purkaa isosten leirijännitystä tai väsymystä esimerkiksi kannustamalla, tsemppaamalla ja auttamalla heitä omien taitojensa mukaan.
- **Työntekijöille** isoiso on suureksi avuksi, sillä työntekijöiden tavoin isoiso pitää huolta isosista ja leirin sujuvuudesta. Isoiso ei ole työntekijä, mutta vastuullisempi kuin tavalliset isokset. Isoisokin on vain ihminen; työntekijöiden tulee pitää huolta isoisosta ja auttaa häntä tarvittaessa.

KESKUSTELE!

Mikä rooleista tuntuu haastavimmilta? Entä helpoimmalta? Miksi?

Missä roolissa koet eniten tarvetta kehittyä? Miten voisit kehittää itseäsi jossain kyseessä olevassa roolissa?

Kuinka voisit isoisona selkeyttää omaa rooliasi esimerkiksi isosille tai työntekijöille?

OPETA!

Itsetunto

- Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta.
- Itsetunto tarkoittaa itsensä hyväksymistä ja kokemusta siitä, että on hyväksytty toisten silmissä.
- Hyvän itsetunnon omaava hyväksyy omat vahvuutensa ja heikkoutensa, sekä luottaa omiin kykyihinsä.
- Itsetunto auttaa kokemaan itsensä ja oman elämänsä arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi.
- Hyvän itsetunnon ansiosta ihmisellä on realistinen kuva itsestään ja hän pitää itsestään sellaisena kuin on.

KESKUSTELE!

Millainen on sinun itsetuntosi tällä hetkellä?

Millainen itsetuntosi on joskus parhaimmillaan/pahimmillaan ollut?

Kuinka voit itse vaikuttaa omaan itsetuntoosi?

Kuinka muut ihmiset tai erilaiset tilanteet vaikuttavat omaan itsetuntoosi?

Voitko vaikuttaa toisen ihmisen itsetuntoon? Perustelee.

TOIMI!

Jaa kaikille kynä ja paperi. Jokainen kirjoittaa paperille esittelyn itsestään ja piirtää omakuvan. Jokainen kuvailee paperille:

- Millainen tyyppi minä oikein olen
- Miten kaverini kuvailevat minua yleensä
- Omasta mielestäni viisi hyvää ja viisi kehitystä kaipaavaa piirrettä minussa.
- Muistele millainen olit leiriläisenä. Entä isosena? Entä tulevana isoisona? Kuvaile niitä hieman paperille.

Lopuksi tuotos esitellään muille. Anna tarpeeksi aikaa esittelyn tekemiseen, sillä tässä hetkessä koulutettavan on tarkoitus päästä pohtimaan itseään rauhassa.

Halutessaan myös kouluttaja voi tehdä esittelyn itsestään.

ROHKAISE!

Koulutuskerran tärkein oivallus nuorelle pitäisi olla se, että jokainen riittää ja pärjää isoisona sellaisena kuin on. Isoisona riittää että toimii vastuullisesti omana itsenään ja omien kykyjensä mukaan. Muistuta, että apua saa ja pitää pyytää työntekijöiltä. Työntekijöiden on tarkoitus pitää huolta leirillä isoisosta.

HILJENNY.

Jumala tuntee sinut Ps. 139: 1–6, Joh. 10: 27–30 & Älä pelkää Joos. 1: 9, Ps. 23:4

3. Minä ryhmänvetäjänä?

Isoison tehtävät käytännössä

Tässä vaiheessa koulutusta aloitetaan avaamaan tarkemmin isoison tehtäviä. Mitä kaikkea tehtäviin kuuluikaan ja miten ne käytännössä oikein toteutuvat? Anna koulutettavien taas itse ensin pohtia ratkaisuja erilaisiin tilanteisiin. Tavoitteena on selkeyttää isoison tehtäviä ja näyttää miten ne käytännössä tapahtuvat.

Huomaa, että isoison tehtävät **hengellisenä isoveljenä/siskona ja seurakuntaan kutsujana toiminen** käydään läpi vasta viidennellä ja kuudennella koulutuskerralla.

KESKUSTELE!

Kuinka tutustua isosiin ennen leiriä?

Whatsapp tai Facebook –ryhmän luominen auttaa tutustumiseen, mutta myös kaikenlaisten asioiden tiedottamiseen isosille. Kun isosporukat ovat selvillä, ennen leiriä nuortenilloissa on loistava tilaisuus tutustua isoison omiin ryhmäläisiin, eli isosiin. Isoiso voi mennä rohkeasti luo esittäytymään ja juttelemaan esimerkiksi tulevasta leiristä. Isosten suunnittelupalaverissa on hyvä mahdollisuus isoison vetää myös esimerkiksi pari tutustumisleikkiä isosten kesken ja kysellä isosten fiiliksiä tulevasta leiristä. Fiiliskierroksen vastaukset kertovat usein paljon isosesta ja hänen persoonastaan.

Kuinka järjestää suunnittelupalaveri isosille ennen leiriä ja mitä se pitää sisällään?

Asiasta pitäisi keskustella riparin työntekijän/työntekijöiden kanssa. Hyvä idea olisi, että suunnittelupalaveri olisi esimerkiksi ennen nuorteniltaa seurakunnan tiloissa. Tarvittaessa myös työntekijä voi tulla mukaan suunnittelupalaveriin, mutta tarkoitus on kuitenkin isosien harjoitella ryhmänvetämistä ennen leirijaksoa. Suunnittelupalaveri sisältää tutustumista, puhetta tulevasta leiristä, sekä leirin valmisteluja. Palaverin on tarkoitus helpottaa ensimmäisten leiripäivien kiirettä ja jännitystä.

Ainakin ensimmäisen leiripäivän tutustumisleikit, ulkoilu ja iltaohjelma olisi hyvä saada valmiiksi palaverissa. Vielä parempi on, jos koko leiri saadaan suunniteltua alustavasti kokoon. Palaverissa porukka on hyvä jakaa pienempiin ryhmiin niin, että jotkut suunnittelevat ulkoiluja, jotkut iltaohjelmia ja niin edelleen ja sitten vaihdetaan vastuualueita. Näiden lisäksi on hyvä yhdessä tehdä listat kaikista leikeistä, sketseistä ja ulkoiluista, joita isokset muistavat. Tarvittaessa leirillä, kun isosille ei tule mieleen mitään sketsejä tai leikkejä, voitte katsoa tekemästänne listasta jotain. Isoiso pitää suunnittelupalaverissa tehdyt paperit tallessa ja tuo ne mukanaan leirille.

Kuinka vetää suurta isosten ryhmää esimerkiksi valmisteluissa ja suunnitteluissa?

Joskus isosporukan vetäminen voi olla haastavampaa kuin ujojen rippikoululaisten ohjaaminen. Isoison tulisi olla sopivan tiukka ja tilanteissa se ”järjenääni”. Tärkeintä on kuitenkin ottaa huomioon kaikki isokset ja antaa tilaa kaikkien ideoille tasapuolisesti. Isoison tulisi keskustella kaikkien kanssa, kuunnella jokaista ja katsoa silmiin. Isoiso ottaa keskusteluun mukaan myös hiljaisemmat ja kysyy heidän mielipiteitään. Isoison tulisi ottaa jokaisen mielipide huomioon ja varmistaa, että kaikki saavat vaikuttaa leirin suunnitteluun ja toteuttamiseen haluamallaan tavalla. Isoisena on erittäin tärkeää toimia isosille esimerkkinä. Muista, että huonoimmat tavat saada auktoriteettia ovat hermostuminen ja huutaminen.

Iso porukka on hyvä jakaa suunnitteluissa taas pienempiin ryhmiin, kuten suunnittelupalaverissakin. Hyvä keino on myös se, että isosporukan yhteisissä hetkissä isoiso jakaa puheenvuoroja tai vaihtaa tarvittaessa aiheen pois sivuraiteilta. Muista aina ohjeiden selkeä ja rauhallinen selittäminen.

Erilaisia isostyyppisiä on niin paljon kuin on olemassa erilaisia ihmisiäkin ja isosporukkaan tarvitaan kaikenlaisia erilaisia ihmisiä. Isosporukassa saattaa olla hiljainen, määräilevä, kaikkietävä, arka, höpöttäjä tai temperamenttinen isonen. Jokaista erilaista ja ainutlaatuista isosta tulee kohdella arvostavasti, eikä ole isosporukassa arvostella kenenkään isospaikan ansaitsemista.

Kuinka toimia linkkinä isosten ja työntekijöiden välillä?

Isoison rooli on jostain työntekijän ja isosen välistä. Isoiso ei ole työntekijä, mutta ei tavallinen isonenkaan. Isosporukassa isoiso on enemmän työntekijöiden edustaja ja työntekijöille isoiso on isosporukan edustaja. Isoison tarkoituksena on tuoda esimerkiksi isosten fiiliksiä ja jaksamisen tilaa työntekijöiden kuultavaksi, sekä kertoa asioita jotka työntekijöiltä ovat voineet jäädä huomaamatta. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että isonen ei saisi tulla puhumaan tarvittaessa työntekijöille ja kaikki viestintä tapahtuisi isoison kautta. Jokaisella tulisi säilyä mahdollisuus kertoa itse ajatuksistaan ohjaajille. Hyvä vinkki on jopa listata ylös asioita mitä leirillä ja isosten kesken tapahtuu esimerkiksi puhelimeen tai paperille, että muistaa kertoa tärkeimmät asiat niin työntekijöille kuin isosillekin.

Kuinka antaa isosten olla isosia?

Isoison ei ole tarkoitus tehdä ja päättää kaikkea, vaikka hän toimiikin isosten ryhmänvetäjänä. Isoiset ovat ensisijaisesti ne, jotka suunnittelevat ja toteuttavat leiriä, sekä ovat mukana sketseissä ja leikeissä haluamissaan rooleissa. Tarvittaessa isoiso ehdottaa vaihtoehtoja tai tilanteeseen sopivampia sketsejä tai leikkejä. Isoiso kannustaa ja ehdottaa kaikkia isosia mukaan leikkeihin ja sketseihin, vasta viimeiseksi hän ehdottaa sitten itseään. Isoiso voi esimerkiksi iltaohjelmissa toimia juontajana halutessaan ja/tai olla kokonaan osallistumatta sketsien ja leikkien vetämiseen.

Entä jos joku isosista on isoison kaveri?

Isoison tulisi muistaa oma roolinsa sekä se, että isoison kaveri on nyt tällä hetkellä yksi isosporukan ryhmän jäsen. Isoison kaverin tulisi olla samalla viivalla ja saada samanlaista kohtelua kuin muidenkin isosten.

Helposti kaveria kohtaan voi olla huomaamattaan kylmä tai esimerkiksi tyrmätä tämän ideoita siksi, ettei tulisi suosineeksi omaa kaveriaan muiden isosten silmissä. Kaverisuhdetta ei tarvitse lopettaa leirin ajaksi, mutta isoison tulee muistaa oma roolinsa ja huomioida kaveria, kuten muitakin isosia. Kaverille voi myös suoraan käydä puhumassa tilanteesta tilanteen ymmärtämiseksi. että leirin ajan tilanne on nyt se, että toinen on isoiso ja toinen isonen, mutta ollaan silti kavereita.

TOIMI!

Mainos isoisokoulutukselle

Pienissä ryhmissä isoisokoulutettavat tekevät mainoksen siitä, mikä isoiso on ja miksi muidenkin kannattaisi lähteä mukaan isoisokoulutukseen. Mainos voi olla tuotettu paperille, tehty tietokoneella tai olla lyhyt kuvattu videopätkä. Aikaa mainoksen tekemiselle ei tarvitse antaa paljon, vaan tarkoituksena on saada aikaan esimerkiksi mainos/iskulauseita ja samalla kerrata mikä isoiso on.

Muista käyttää mainoksia myös oikeasti isoisokoulutuksen mainostamiseen.

ROHKAISE!

Kuinka yksi ihminen selviää tästä kaikesta? Vastaus: No hyvin ☺

Isoison hommaa oppii tekemällä ja kokeilemalla. Hyväksi isoisoksi tullaan virheitä tekemällä ja niistä oppimalla. Isoiso ei ole mikään yli-ihminen verrattuna isosiin, vaan nyt astetta vastuullisemmassa tehtävässä kuin isokset. Isoison tehtävissä mikään ei voi mennä kuitenkaan aivan peruuttamattomasti pieleen. Jokaisen isoisokokemuksen jälkeen nuori voi hyödyntää kokemustaan seuraavalla kerralla leirillä.

Käske nuoren luottaa itseensä ja puhua varmuudella. Jos ei tiedä jotain, lupaa aina ottaa selvää. Hyvällä asenteella, positiivisuudella, rauhallisuudella ja puolueettomuudella pääsee jo pitkälle.

HILJENNY.

Ylistys Ps. 13:6, Ps. 79:13 & Leiriväsmykseen kannustukseksi isoisoille Jes. 40: 29–31, Matt. 11: 28–

29

4. Kuinka minä toimin?

Leirillä mahdollisesti ilmenevät ongelmatilanteet ja niistä selviäminen

Kolmannen koulutuskerran tavoitteena on käydä läpi erilaisia mahdollisesti leirillä ilmeneviä ongelmatilanteita. Isoisolle saattaa leirillä tulla eteen monenlaisia pulmia ja ongelmatilanteita, jotka kaipaavat isoison ongelmanratkaisutaitoja.

Anna koulutettavien ensin itse miettiä ratkaisuja ongelmiin ja kerro sitten tarvittaessa lisää ratkaisuvaihtoehtoja. Ongelma on **tummennettu** ja ratkaisuvaihtoehdot kirjoitettu ongelman alapuolelle. Haasta koulutettavia keksimään luovia ratkaisuja leirin erilaisiin ongelmatilanteisiin, mutta muistuta siitä että isoiso ei ole yksin leirillä vaan saa aina tarvittaessa apua ja tukea työntekijöiltä.

TOIMI!

Leikin alustuksena kouluttaja voi sanoa, että ensin heittännytään mielikuvituksen maailmaan ja sen jälkeen todellisiin tilanteisiin leirillä.

Murha leirillä, versio Lappumurhaaja -leikistä

Kouluttaja jakaa jokaiselle pienen lapun, jota ei saa näyttää muille. Yhdessä lapussa lukee “isoiso”, yhdessä “kanttori”, yhdessä “nuorisotyönohjaaja” ja yhdessä “nuorisopastori”. Lopuissa lapuissa lukee joko “isonen” tai “leiriläinen”. Nuorisopastori ja nuorisotyönohjaaja ilmiantavat itsensä, he toimivat salapoliiseina. Muut eivät paljasta roolejaan. Isoiso ja kanttori ovat murhaajia. Laput kerätään pois ja salapoliisit, eli nuorisotyönohjaaja ja nuorisopastori poistuvat huoneesta. Salapoliisien poistuttua leikkijät alkavat käyskennellä huoneessa ristiinrastiin toisiaan valppaasti tarkkaillen. Haluamallaan hetkellä jompikumpi murhaajista voi tappaa jonkun vinkkaamalla tälle silmää. JATKUU →

Henkilö jolle on vinkattu silmää on nyt murhattu ja hän kiljaisee, kaatuu lattialle ja on poissa leikistä. Kiljaisun kuultuaan salapoliisit tulevat huoneeseen ja ohjaavat leikkijät istumaan ruumiin ympärille. Salapoliisit kuulustelevat jokaiselta vuorotellen kysymyksillä “Missä olit kun murha tapahtui?” ja “Ketä epäilet murhaajaksi?”. Jokainen saa vastata mielikuvituksensa mukaan. Kuultuaan kaikkia salapoliisit saavat yhdessä epäillä kuka henkilöistä on murhaaja. Jos arvaus ei osu oikeaan, salapoliisit poistuvat ja käyskentely jatkuu ympäri huonetta, jolloin murhaajat voivat iskeä uudestaan. Salapoliisit epäilevät niin kauan kunnes murhaaja löytyy, jolloin salapoliisit voittavat tai kunnes kaikki henkilöt on murhattu ja murhaaja voittaa leikin. Sen jälkeen laput voidaan jakaa uudestaan ja kaikki ovat taas mukana leikissä. Koulutettavien määrästä riippuen murhaajia ja salapoliiseja voi olla yksi, kaksi tai useampia.

KESKUSTELE!

Isosella on ongelmia ryhmänsä kanssa

Isoiso antaa neuvoja isosille omien kykyjensä ja taitojensa mukaan. Isoiso voi miettiä miten itse toimisi, jos olisi samanlaisessa tilanteessa itse isosena ja kertoa omakohtaisia kokemuksiaan jos sellaisia on. Isoiso voi mennä myös ryhmään isosen seuraksi ja avuksi. Pelkästään isoison läsnäolo voi auttaa asiassa. Työntekijöiltä saa lisäksi apua ryhmänohjaustilanteisiin.

Joku isosista ei meinaa jaksaa

Leiri voi isosille olla raskas. Isoiso tarkkailee ja kyselee isosten vointia leirillä aika ajoin. Isoiso voi esimerkiksi puhua leirin työntekijöille siitä, pitäisikö isosille järjestää ylimääräistä vapaa-aikaa hengähtämiseen. Isosen levätessä isoiso tuuraa tarvittaessa isosta. Isoiso huolehtii suunnitteluisissa ja valmisteluissa aikataulusta kiinni pitämällä siitä, että isoset saavat myös vapaa-aikaa. Isoison on hyvä muistaa, että huolellinen valmistelu auttaa jaksamaan, mutta liiallinen ajankäyttö valmisteluihin vie niin isosten kuin isoisonkin voimia.

Isoiso ei itse meinaa jaksaa

Kun isokset pitävät raamista, on isoison mahdollisuus hengähtää. Silloin isoiso ottaa rennosti ja pitää vapaata. Isoison tulee kertoa työntekijälle jos hän kokee tarvitsevansa lisää omaa aikaa, hän ei pärjää isosten kanssa tai leiri meinaa polttaa hänet loppuun, ennen kuin niin tapahtuu.

Isoiso ei saa kontaktia rippikoululaisiin

Isoison ryhmä ovat leiriläiset, joten tavallisesti isoiso ei saa samanlaista yhteyttä rippikoululaisiin kuin isokset. Isoison ei silti sovi unohtaa rippikoululaisia, sillä heitä varten ripareita tehdään. Isoisolla on toisinaan isosia enemmän vapaa-aikaa, silloin isoisolla on mahdollisuus mennä rohkeasti rippikoululaisten luo. Rippikoululaisten luo on helpompi mennä esimerkiksi isosen/isosten seurassa.

Isosten välillä on riitaa tai isosporukan yhteistyö ei meinaa toimia

Isosten riidat selvitetään aina asianosaisten kanssa. Isosten riidoista ei koskaan tulisi mainita rippikoululaisten kuullen. Isoiso pyrkii selvittämään mitä on tapahtunut ja kehottaa osapuolia sopimaan keskenään. Isoiso on tarvittaessa tai pyydettyään mukana riitojen selvittämistilanteissa. Isoiso kertoo isosten välisistä riidoista aina työntekijöille. Jos ongelma on hankala, hän pyytää työntekijöiltä apua.

Rippikoulussa isokset viettävät paljon aikaa toistensa kanssa eivätkä henkilökemiat isosporukan sisällä aina kohtaa. Jos osa isosista ei tule toimeen keskenään, paras tapa on puhua asianomaisten kanssa kahden kesken. Isoison tulisi muistuttaa isosia siitä, että kaikkien kanssa on tultava toimeen vaikkei joistain henkilöistä niin suuresti pitäisikään. Kaikilla on kuitenkin sama tavoite tehdä riparista hyvä kokemus niin itselleen kuin toisille. Isoiso pyytää leirin työntekijöiltä apua, jos ongelma ei ratkea keskustelun jälkeen.

Isosten ja työntekijöiden välillä on riitaa

Joskus isokset voivat närkästyä, jos toiset työntekijät ovat esimerkiksi tiukempia kuin toiset. Isoiso on toisaalta kuitenkin isosten edustaja ja isoison tulisi pitää isosten puolia tarvittaessa. Toisaalta isoiso edustaa isosille työntekijöitä. Jos isoiso kokee, että työntekijät eivät kohtele oikein isosia, hän voi ottaa asian rauhallisesti puheeksi työntekijöiden kanssa ja neuvotella toimintatavoista. Isoiso ei kuitenkaan saisi asettua työntekijöitä vastaan.

Jos tilannetta ei voi muuttaa, isoiso kehottaa isosia sopeutumaan tilanteeseen. Isosten ja isoison on hyvä ymmärtää, että on olemassa monenlaisia erilaisia ja hyviä tapoja vetää rippikouluja. Parasta on keskittyä siihen leiriin missä nyt ollaan ja tehdä siitä mahdollisimman mukava kokemus kaikille niiden työntekijöiden kanssa, joita leirillä jo on.

Isoiso joutuu hetkeksi poistumaan leiriltä

Tämä ei ole toivottavaa, mutta jos isoiso joutuu poistumaan hetkeksi leiriltä voi hän pyytää sijaisekseen yhtä isosista. Yleensä vanhin tai kokenein isonen on hyvä valinta isoison tuuraajaksi, mutta myös muuten pätevä nuorempi isonen on oiva valinta. Jos kukaan ei halua tuurata isoisoa, isoiso pyytää työntekijää huolehtimaan tehtävistään sillä aikaa. Isoiso voi jättää isosille tai isoison tuuraajalle listan siitä, mitä hänen poissa ollessaan tulee tehdä. Isoison tulee muistaa ilmoittaa poistumisestaan työntekijöille ja isosille hyvissä ajoin.

Leirin ohjelma tuntuu liian kiireiseltä ja aikaa ei jää esimerkiksi isosten suunnitteluille

Joskus leirin aikataulu voi olla huonosti suunniteltu isosten kannalta ja isosten suunnitteluille ei jää tarpeeksi aikaa. Jokainen voi kuvitella, että kiireen ja stressin keskellä isosporukka ei välttämättä saa aikaiseksi mitään järkevää. Isoiso voi antaa työntekijöille palautetta leirin aikataulusta ja kysyä voisivatko isokset saada lisää aikaa suunnittelulle. Joskus aikaa voidaan ja joskus ei voida järjestää enempää. Silloin isoison on tärkeä pitää huolta suunnittelujen aikatauluista ja varmistaa, että vaikei saataisi aikaiseksi niin laadukasta ohjelmaa, niin saadaan kuitenkin jotain ohjelmaa leirille.

Isokset eivät pidä isoisosta tai hänen toimintatavoistaan

Negatiivisen palautteen saamista ei tarvitse pelätä, vaikkei se mukavaa olekaan. Jos isokset valittavat isoison toimintatavoista isoiso voi suoraan kysyä missä tilanteissa isoiso voisi toimia toisin ja parantaa toimintaansa. Aina ei ole kyse siitä, että isoiso tekisi jotain väärin. Isosten voi olla vaikeaa myös hahmottaa isoison tarkoitusta ja tehtävää leirillä. Asian voi ottaa myös puheeksi isosten kanssa, jotta myös he ymmärtäisivät isoison roolin ja sen, että isoiso on heitä varten leirillä apuna. Isoiso voi keskustella roolistaan myös työntekijän kanssa tai työntekijä voi ottaa isoison roolin puheeksi isosten kanssa.

Joskus isoisoa ei kunnioiteta riittävästi isosten tiiminvetäjänä. Isosporukka toimii parhaiten silloin, kun vain yksi, eli isoiso, johtaa porukkaa. Yhden johtajan avulla päästään eteenpäin esimerkiksi suunnitteluissa ilman turhaa sähellystä. Erilaisten ihmisten kanssa pitää toimia erilailla, sama juttu myös isosten kanssa. Isoison ei pidä antaa isosten ottaa vetovastuuta itselleen.

Isosten kunnioitus ansaitaan teoin. Kun isoiso kunnioittaa isosia ja kohtelee heitä hyvin, niin he tekevät saman myös isoisolle. Isoison on hyvä muistaa, ettei vain käskytä isosia tekemään kaikkea, vaan antaa myös oman panostuksen leirin tekemiseen.

ROHKAISE!

Osa tilanteista on todella harvinaisia ja usein leirintilanteista selviää käyttämällä maalaisjärkeä, kuten varmasti moni isosena toiminut ymmärtää. Muistuta, että jokainen tekee virheitä ja jokaisella on parannettavaa toiminnassaan.

Työntekijöiltä avunpyytäminen ei ole mitenkään häpeällistä tai noloa, vaan usein jopa suotavaa ja järkevää. Muistuta tulevaa isoiso siitä, ettei hän anna tilanteen leirillä muuttua liian pahaksi vaan puhuu varhaisessa vaiheessa työntekijöiden kanssa hankalista asiasta. Kukaan ei tee leiriä yksin vaan leiri toimii parhaiten yhteisvoimin. Muista rukoilu ennen leiriä leirin puolesta ja leirillä niin hyvinä kuin vaikenakin hetkinä.

HILJENNY.

Jumalan rakkaus Ps. 37: 3–5, Ef. 3: 17–21 & Jumala auttaa ja opastaa Ps. 71: 14–17, Room. 8: 37–39

5. Minun uskonni?

Oman hengellisyyden tutkintaa. Kuinka toimia hengellisenä isoveljenä/siskona ja mitä tarkoittaa hengellinen matkakumppanuus?

Koulutuskerran tavoitteena on saada koulutettava pohtimaan omaa uskoaan, sekä hahmottamaan sitä, mitä tarkoittaa isoisson tehtävistä hengellisenä isoveljenä/siskona toimiminen, joka voidaan nähdä myös hengellisenä matkakumppanuutena.

Etene koulutuskerran aikana rauhallisesti ja anna koulutettaville hyvin aikaa pohtia vastauksiaan ja suorittaa tehtäviä.

TOIMI!

Mielikuvaharjoitus

Anna koulutettavien ottaa mukava asento ja sulkea silmänsä. Kuvaile heille seuraavat maisemat vaikka omin sanoin. Lisää mielikuviin halutessasi enemmän elementtejä. Anna heidän yksi kerrallaan rauhallisesti kuvitella maisemat mielessään.

- **Aavikko**, jossa on tyhjää ja täysin hiljaista. Mikään ei tunnu liikkuvan tai elävän missään. Olet aivan yksin.
- **Meri**, jossa aallokko kuohuu voimakkaasti vasten kallioita. Vesi pärskyy edestakaisin levottomasti. Olosi tuntuu rauhattomalta ja mielesi on täynnä kysymyksiä. Pohdit myös onko joku kanssasi, mutta et ole varma.
- **Metsä**, jossa luonto on kauniin vihreä ja kasvit kasvavat. Olosi tuntuu rauhalliselta, kun kuuntelet lintujen laulua. Sinusta tuntuu aivan kuin joku tarkkailisi sinua kokoajan ja se rauhoittaa sinua.
- **Taivas**, jossa kaikki on kauniin sinistä ja valkoista silmäkantamattomiin. Enkelikuoro laulaa harmonisesti jossain kauempana. Olet aivan varma, että lähelläsi on joku ja se tekee olosi rohkeaksi.

Maisemien jälkeen näytä heille maisemienkuvaukset ja anna heille pohdittavaksi: **Mikä näistä mielenmaisemista kuvaa heidän uskonelämänsä tällä hetkellä ja miksi?** Pohdinnan jälkeen vastauksen voi kertoa vierustoverille perusteluiden kera.

OPETA!

Hengellisyys ja uskonasiat

- Hiljentyminen ja rukous ovat tärkeitä hengellisyyden elementtejä.
- Hartauden ja rukoilun kautta nuori voi opetella puhumaan uskonasioista, joista puhuminen ei aikuisellekaan ole helppoa.
- Uskonelämän hoitamisen neljä elementtiä (pöydän/tuolinjalat) ovat Raamattu, rukous, sakramentit ja seurakuntayhteys.

KESKUSTELE!

Pohtikaa alun mielikuvaharjoitusta. Voiko uskonelämän tilanne esimerkiksi vaihdella jostain syystä tai kuvitteleeko jokainen ”kunnan kristitty” olevansa taivasmaisemassa?

Mitä edes tarkoittaa olla ”kunnan kristitty”? Mitä mielikuvia se sinussa herättää?

Ovatko sinun elämässäsi läsnä kaikki neljä uskonelämän hoitamisen pöydän/tuolinjalakkaa? Miten se näkyy elämässäsi/Miten voisit korjata asian?

Riittääkö minun uskoni ja raamattutuntemukseni kannattelemaan ja opastamaan myös muita, eli isosia?

Mitä minun pitäisi isoisena tietää uskosta tai Raamatusta?

Yksi isoisson tehtävistä on toimia hengellisenä isoveljenä/siskona? Mitäköhän se oikein tarkoittaa? Entä mitä tulee mieleen sanasta hengellinen matkakumppanuus?

TOIMI!

Jaa kaikille kynä ja paperi. Jokainen saa aikaa kirjoittaa kirjeen Taivaan Isälle. Kirjeitä ei ole tarkoitus lukea ääneen tai näyttää muille. Kirjeen tarkoitus on antaa isoisokoulutettavalle hetki aikaa miettiä omaa uskoaan ja elämäänsä. Kirjeeseen sisältyvät lauseet:

”Rakas Jumala, minun uskoni on tällä hetkellä...”,

“Viime aikoina olen miettinyt...”,

Tällä hetkellä toivoisin...”.

Voit keksiä myös itse lisää lauseita, joilla johdatella kirjeen sisältöä.

OPETA!

Hengellinen matkakumppanuus

- Hengellisenä isoveljenä/siskona toimiminen voidaan nähdä hengellisenä matkakumppanuutena
- Hengellinen matkakumppani on rinnalla kulkija ja on henkisesti kyllin lähellä kyetäkseen samaistumaan toiseen ihmiseen.
- Hengellisessä matkakumppanuudessa on kyse tilanteesta, joka voi toteutua huomaamattomasti tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Siinä matkakumppani on usein tuttu tai ystävä, jonka kanssa voi jakaa omaa elämäänsä ja rohkaistua yhteisestä uskosta. Hengellisessä matkakumppanuudessa on mukana aina ystävyttä.
- Hengellinen matkakumppanuus perustuu yleiseen pappouteen, eli ajatukseen siitä, että jokainen kristitty voi olla toiselleen hengellinen matkakumppani.
- Hengellisen matkakumppanuuden molemmat osapuolet ovat kristityn matkalla etsimässä, kyselemässä ja löytämässä.
- Hengellisessä matkakumppanuudessa voi olla myös sielunhoidon piirteitä. Sielunhoito on kirkon käytännön auttamis- ja huolenpitotyötä. Sielunhoitotilanteessa sielunhoitaja auttaa esimerkiksi kuunnellen, myötäeläen, ymmärtäen ja olemalla lähellä, mutta sielunhoitajan ei ole tarkoitus antaa sielunhoidettavalle välttämättä valmiita vastauksia.

ROHKAISE!

Muistuta, että Taivaan Isä on aina heidän kanssaan ja rukoileminen auttaa. Rukoileminen ennen leiriä leirin puolesta ja leirin aikana niin hyvinä kuin huonoinakin hetkinä on hyvä tapa, johon kannattaa opetella.

Jokaisen usko on riittävä, eikä koskaan tarvitse vertailla kenen usko on vahvempi kuin toisen. Riittää, että uskoo omalla tavallaan ja hengellisistä asioista puhumisessa isosten kanssa puhuu esimerkiksi siten miten itse asian kokee. Jos hengellisistä asioista puhuminen tuntuu vaikealta voi siihen opetella pikku hiljaa, pyytää apua työntekijöiltä tai kehottaa hengellisissä asioissa isoisoa lähestynyttä puhumaan esimerkiksi papin kanssa.

Muistuta, että mitä isoiso ei pysty, jaksaa tai muista hoitaa työntekijät ja Taivaan Isä hoitavat kyllä.

HILJENNY.

Usko Ps. 16: 7–11,. 1. Aik. 16:34 & Johdatus 5. Moos. 31:6, Sef. 3:17

6. Minä isoiso?

Miten toimia seurakuntaan kutsujana, sekä tulevien isoisojen kysymykset, huolenaiheet, haasteet, murheet ja ilonaiheet.

Viimeisellä isoisokoulutuskerralla puhutaan tulevien isoisojen kysymyksistä, huolenaiheista, haasteista, murheista ja ilonaiheista, eli kaikesta mitä tulevien isoisojen mielessä on koulutuksen ja tulevan kesän tehtävän suhteen. Lisäksi käsitellään seurakuntaan kutsujana toimimista. Tarkoitus on saada nuori pohtimaan omaa tyyliään kutsua toisia mukaan seurakuntaan, sekä kannustaa siihen.

Koulutuskerran tavoitteena on keskustella menneestä koulutuksesta ja tulevasta tehtävästä isoisona. Erityisen tärkeässä roolissa tässä koulutuskerrassa ovat viimeiset KESKUSTELE! -kysymykset. Yhdessä keskusteleminen ja murheiden puhuminen ääneen helpottaa, kun koulutettava saa huomata että muut ajattelevat samanlaisia asioita kuin hänkin.

Lopussa kerrotaan myös kaksi vapaavalintaista toimintamallia, **isoison vartti** ja **isoison välipalaute**, joita isoiso voi käyttää halutessaan leirin aikana. Lisäksi kerran aikana kerätään palautetta isoisokoulutuksesta, jota työntekijä voi hyödyntää jatkossa. Palautekyselyn pohjan löydät materiaalin lopusta kohdasta ”**Palautekysely isoisokoulutuksesta.**”

OPETA!

Isoisona toimimisesta

- Isoison rooli voi olla luontevaa jatkoa seurakuntanuoruudelle ja isosuralle
- Omia kokemuksia rippikouluista voi isoiso nyt hyödyntää auttaessaan isosia
- Muista, että isoiso huolehtii isosista ja leirin työntekijät isoisosta
- Muista aina puhua ja pyytää apua!
- Isoisona riittää, että toimii vastuullisesti omana itsenään omien taitojensa mukaan.
Mikä ihmeen isoiso?

Miten toimia seurakuntaan kutsujana ja mitä se oikein tarkoittaa?

- Isoiso toimii esimerkkinä kristitystä nuoresta rippikoululaiselle ja isoselle.
- Isoiso kutsuu isosia ja leiriläisiä mukaan seurakunnan toimintaan käymällä itse seurakunnassa ja kannustamalla muita samaan. Tässäkin isoiso toimii esimerkin näyttäjänä, eli jos isoiso itse käy seurakunnassa myös muiden kutsuminen mukaan on helpompaa ja luontevampaa. Jos isoiso ei itse käy seurakunnassa, kutsulta katoaa helposti pohja.
- Leiriltä tuttujen ihmisten kanssa on niin uusien kuin vanhojenkin seurakuntanuorien helpompi löytää mukaan seurakunnan toimintaan.
- Isoiso kannustaa myös lähtemään mukaan isoskoulutukseen tai isoisokoulutukseen isosperinteen jatkumiseksi.

TOIMI!

Seurakuntaan kutsuja, versio Rikkinäinen puhelin -leikistä

Muista piilottaa tässä välissä näkyviltä dia, missä puhutaan seurakuntaan kutsumisesta, sillä leikin idea perustuu dian lauseisiin.

Koulutettavat asettuvat tasaisien välimatkojen päähän toisistaan istumaan tai seisomaan riviin. Kouluttaja asettuu istumaan rivin jompaankumpaan päähän. Kouluttaja kuiskaa vieressään istuvalle viestin siten etteivät muut koulutettavat kuule lausetta. Viestin kuullut kuiskaa viestin taas seuraavalle ja viesti etenee näin aina rivin loppuun asti. Lopuksi viimeinen kertoo mahdollisesti paljonkin matkan varrella muuttuneen viestin ja sen jälkeen kouluttaja lukee mikä oli alkuperäinen viesti.

Viesti on:

”Muista, että sinä toimit esimerkkinä nuoresta kristitystä rippikoululaiselle ja minun mielestä olisi tosi kiva jos sinä ja sinun ryhmäläiset tulisitte mukaan seurakunnan toimintaan. Minäkin käyn seurakunnassa ja seurakuntaan on helpompi löytää mukaan niin uusien kuin vanhojen seurakuntanuorien leiriltä tuttujen ihmisten kanssa. Toivottavasti sinä kannustat sinun pikkusia myös lähtemään isoskoulutukseen ja sinä itse lähtisit mukaan myös isoisokoulutukseen isosperinteen jatkamiseksi.”

Vinkkejä toimintamalleiksi tuleville isoisoille

Nämä kaksi seuraavaa toimintatapaa eivät ole pakollisia kenenkään isoison käyttöä, mutta ne on suositeltavia ja useiden isoisojen hyväksi havaittuja tapoja.

Isoison vartti

Jotkut isoiset pitävät isoison vetämänä oman palaverin tai fiiliskierroksen isosporukan kesken ilman työntekijöitä. Se voi lähentää isosporukkaa ja isoisoa porukkana ja hahmottaa isosille paremmin isoison paikkaa leirillä.

Tärkeää on kuitenkin huolehtia, että isoison vartille löytyy oikea aika ja paikka, ettei se vie aikaa suunniteluilta, valmisteluilta tai tapahdu leiriläisten vapaa-aikana. Hetkessä voidaan keskustella esimerkiksi kuulumisista tai leirin tapahtumista.

Isoison välipalaute

Hyväksi toimintatavaksi on havaittu myös se, että puolivälissä riparia isoiso kerää nimettömästi isosilta palautetta omasta toiminnastaan. Kysymykset voivat olla yksinkertaisia ja vastaukset lyhyitä, mutta välipalaute auttaa isoisoa kehittymään ja ratkaisemaan isosporukan mahdollisia ongelmia. Kysymykset voivat olla esimerkiksi tällaisia:

- Mitä ajattelet meidän isosporukasta? /Meidän isosporukka on...
- _____ on isoisona... ja hänen toimintansa on...
- Toivoisin, että isoiso ja/tai isosporukka kiinnittäisi huomiota...
- Isosporukassamme minua mietityttään.../Haluaisin kysyä...

Luettuaan palautteet isoiso voi kertoa isosille palautteiden sisällöistä ja ottaa puheeksi asioita, joita palautteista ilmeni. Palautteen avulla isoiso voi pyrkiä muuttamaan vielä riparin puolivälissä asioita ja ottaa opiksi palautteista, mutta myös ratkaisemaan isosporukan piileviä ongelmia.

Eriyksen tärkeää myös välipalautteen läpikäymisessä on muistaa palautteen nimettömyys.

KESKUSTELE!

Seuraavat keskustelun aiheet voidaan käydä läpi esimerkiksi yhdessä keskustellen tai esimerkiksi niin, että koulutettavat saavat kiertää kirjoittamassa papereille kysymysten alle omia ajatuksiaan aiheesta, jonka jälkeen paperit käydään yhdessä läpi.

Aiotko hakea/haitko jo isoiseksi ensi kesän ripareille?

Mitä isoisona toimiminen antaa ja merkitsee minulle?

Miltä isoison tehtävä kuulostaa/tuntuu tällä hetkellä?

Mitä isoiskoulutus on minulle antanut?

Missä kaipaisin vielä apua ja tukea?

Mikä minulle tulee olemaan haastavinta isoisona toimimisessa? Entä luontevinta?

Mitä haluaisin kysyä ihmiseltä, joka on jo ollut isoisona?

Miten kutsua isosia ja rippikoululaisia mukaan seurakunnan toimintaan?

ROHKAISE!

Onneksi olkoon! Koulutettavat ovat nyt suorittaneet isoiskoulutuksen kokonaan, hurraa!

Kuuden koulutuskerran aikana olemme pohtineet isoisoa, isoison tehtäviä ja roolia, leirin ongelmatilanteita, ryhmänvetämistä ja omaa uskoa. Koulutusmateriaalin nimen mukaisesti nuori isoiso on ihme. Muistuta nuorta siitä, että hän ainutlaatuinen ja upea Jumalan luomus, joka saa nyt toimia isoison tehtävässä. Isoisona toimiminen on tärkeää ja erittäin tarpeellista leirin toimimisen ja isosten kannalta.

Isoison on turha miettiä liikaa mitä muut ajattelevat hänestä. Hän on saanut tehtävänsä koulutuksen ja toimii niin hyvin kuin pystyy. Toivota nuorelle onnea ja johdatusta tehtävänsä isosten isosena!

HILJENNY.

Tulevaisuus Jer. 29: 11, Ps. 8: 4-10 & Rohkaiseminen Fil. 4: 6-9, Joh. 14:27

Mikä ihmeen isoiso –koulutusmateriaalin diat

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

- 1. KERTA: MIKÄ IHMEEN ISOISO?
ISOISON TEHTÄVÄT ENNEN
LEIRIÄ, LEIRILLÄ JA LEIRIN
JÄLKEEN.**

Rippikoulun henkilöt, Ameeba -leikki

- 1. Leiriläinen** (laahustaa kädet puuskassa ja sanoo ”Sama kuin edellisellä.”)
- 2. Isonen** (hyppii ylös ja alas iloisesti huudahdellen ”Kaikki mukaan ponileikkiin!”)
- 3. Isoiso** (kävelee pikakävelyä levitellen käsiään ja kysyen ”Missä ne isokset oikein ovat?”)
- 4. Nuorisotyönohjaaja** (kävelee rauhallisesti juoden kuvitellusta kahvikupista ja kyselee ”Otetaanko erä bilistä?”)
- 5. Kanttori** (kävelee reippaasti ja soittaa kuviteltuja urkuja laulaen ”Jumala loi auringon, kuun.”)
- 6. Nuorisopastori** (kävelee tehden kokoajan ristinmerkkiä ilmaan ja laulaen ”Aamen, Aamen, Aaa–aaa–men.”)

Mikä ihmeen isoiso?

- Isoiso, eli isosten isonen
- Nimensä mukaisesti isoisolla ei ole omaa ryhmää leiriläisistä, vaan isoison ryhmän muodostavat isokset
- Isoiso toimii isosporukan ryhmänvetäjänä
- Yleensä isoiso on hieman muita isosia vanhempi, kokeneempi isonen
- Isoiso vastaa siitä, että isokset tekevät työnsä leirillä
- Isoison tehtävät eivät tapahdu pelkästään leirijaksolla... ->

Isoison tehtävät ennen leiriä

- Isosiin tutustuminen
- Isoiso innostaa isosia tutustumaan leiriläisiin, etenkin oman ryhmän jäseniin
- Vähintään yhden suunnittelupalaverin järjestäminen ja vetäminen isosten kanssa

Isoison tehtävät leirillä

- Valmistelut ja suunnittelut isosten kanssa
- Olla linkkinä isosten ja työntekijöiden välillä
- Olla isosille hengellinen isosisko/isoveri
- Olla isosille tukena
- Tuurata ja auttaa isosia tarvittaessa
- Antaa isosten olla isosia

Isoison tehtävät leirin jälkeen

- Leirin jälkeen isoiso toimii yhdessä työntekijöiden kanssa tärkeänä kutsujana ja innostajana mukaan seurakunnan toimintaan, niin isosille kuin leiriläisillekin.

Keskustellaan

- Mikä isoison tehtävistä tuntuu helpoimmalta/luontevimmalta juuri sinulle? Entä haastavimmalta? Miksi?
- Missä tehtävässä koet eniten tarvetta kehittyä? Miten voisit kehittää itseäsi jossain kyseessä olevassa tehtävässä?
- Katsokaa yhdessä koulutusmateriaalin etukannessa ja materiaaleissa käytettyä kuvaa. Miettikää yhdessä ketä kuvassa esiintyvät henkilöt voisivat olla ja mikä olisi tuo kaukana siintävä määränpää? Jos kuvan henkilöt olisivat isoiso, isonen ja leiriläinen, kuka olisi kuvassa kukakin henkilö?
- Millaisia isosten isosia teillä on ollut leirillä, kun itse olette olleet isosena?
- Missä tilanteissa he toimivat hyvin ja miten itse toimisit tietyissä tilanteissa toisin?

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

**2.KERTA: KUKA MINÄ OLEN?
ISOISON ROOLI LEIRILÄISILLE, ISOSILLE JA
TYÖNTEKIJÖILLE.
MILLAINEN MINÄ OLEN TYYPPINÄ, ENTÄ
ISOISONA?**

Isoison rooli

- **Leiriläisille** isoiso voi jäädä kaukaiseksi hahmoksi. Tämän välttämiseksi leirin vapaa-ajalla isoisolla on loistava mahdollisuus tutustua myös leiriläisiin.
- **Isosille** isoiso on auktoriteetin roolissa. Isoiso ei hermostu tai huuda isosille ja toimii isosille tarvittaessa ”järjenäänenä”. Isoiso on isosten suhteen puolueeton, reilu kaikkia kohtaan.
- **Työntekijöille** isoiso on suureksi avuksi, sillä työntekijöiden tavoin isoiso pitää huolta isosista ja leirin sujumuudesta. Isoiso ei ole työntekijä, mutta vastuullisempi kuin tavalliset isokset. Isoisokin on vain ihminen; Työntekijöiden tulee pitää huolta isoisosta ja auttaa häntä tarvittaessa.

Keskustellaan

- Mikä rooleista tuntuu haastavimmilta? Entä helpoimmalta? Miksi?
- Missä roolissa koet eniten tarvetta kehittyä? Miten voit kehittää itseäsi jossain kyseessä olevassa roolissa?
- Kuinka voit isosten isosena selkeyttää omaa rooliasi esimerkiksi isosille tai työntekijöille?

Itsetunto

- Itsetunto on sisäinen tila, joka muodostuu hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta.
- Itsetunto tarkoittaa itsensä hyväksymistä ja kokemusta siitä, että on hyväksytty toisten silmissä.
- Hyvän itsetunnon omaava hyväksyy omat vahvuutensa ja heikkoutensa, sekä luottaa omiin kykyihinsä.
- Itsetunto auttaa kokemaan itsensä ja oman elämänsä arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi.
- Hyvän itsetunnon ansiosta ihmisellä on realistinen kuva itsestään ja hän pitää itsestään sellaisena kuin on.

Keskustellaan

- Millainen on sinun itsestuntosi tällä hetkellä?
- Millainen itsetuntosi on joskus parhaimmillaan/pahimmillaan ollut?
- Kuinka voit itse vaikuttaa omaan itsetuntoosi?
- Kuinka muut ihmiset tai erilaiset tilanteet vaikuttavat omaan itsetuntoosi?
- Voitko vaikuttaa toisen ihmisen itsetuntoon? Perustele.

Millainen minä olen tyyppinä? Entä isoisona?

Kirjoita paperille esittely ja piirrä itsestäsi omakuva.

Kuvaile paperille:

- Millainen tyyppi minä oikein olen?
- Miten kaverini kuvailevat minua yleensä
- Omasta mielestäni viisi hyvää ja viisi kehitystä kaipaavaa piirrettä minussa.
- Muistele millainen olit leiriläisenä. Entä isosena? Entä tulevana isoisona? Kuvaile niitä hieman paperille.
- Lopuksi tuotos esitellään muille.

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

**3. KERTA: MINÄ RYHMÄNVETÄJÄNÄ?
ISOISON TEHTÄVÄT KÄYTÄNNÖSSÄ.**

Miten toteutat käytännössä isoison tehtävät?

- Kuinka tutustua isosiin ennen leiriä?
- Kuinka järjestää suunnittelupalaverin isosille ennen leiriä ja mitä se pitää sisällään?

Miten toteutat käytännössä isoison tehtävät?

- Kuinka vetää suurta isosten ryhmää esimerkiksi valmisteluissa ja suunnitteluissa? Kuinka saada auktoriteetti?
- Kuinka toimia linkkinä isosten ja ohjaajien välillä?

Miten toteutat käytännössä isoison tehtävät?

- Kuinka antaa isosten olla isosia?
- Entä jos joku isosista on isoison kaveri?

Mainos isoiskoulutukselle

Pienissä ryhmissä isoiskoulutettavat tekevät mainoksen siitä, mikä isoiso on ja miksi muidenkin kannattaisi lähteä mukaan isoiskoulutukseen.

Mainos voi olla tuotettu paperille, tehty tietokoneella tai olla lyhyt kuvattu videopätkä.

Aikaa on ____ minuuttia ja aika alkaa nyt!

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

**4. KERTA: KUINKA MINÄ TOIMIN?
LEIRILLÄ MAHDOLLISESTI ILMENEVÄT
ONGELMATILANTEET JA NIISTÄ SELVIÄMINEN.**

Leikitään!

Kysymykset:

”Missä olit kun murha tapahtui?”

”Ketä epäilet murhaajaksi?”

Miten ratkaisisit kyseiset leirien ongelmatilanteet isoisona?

- Isosella on ongelmia ryhmänsä kanssa
- Joku isosista ei meinaa jaksaa
- Isoiso ei itse meinaa jaksaa

Miten ratkaisisit kyseiset leirien ongelmatilanteet isoisona?

- Isoiso joutuu hetkeksi poistumaan leiriltä
- Leirin ohjelma tuntuu liian kiireiseltä ja aikaa ei jää esimerkiksi isosten suunnittelulle
- Isokset eivät pidä isoisosta tai hänen toimintatavoistaan

Miten ratkaisisit kyseiset leirien ongelmatilanteet isoisona?

- Isoiso ei saa kontaktia rippikoululaisiin
- Isosten välillä on riitaa tai isosporukan yhteistyö ei meinaa toimia
- Isosten ja työntekijöiden välillä on riitaa

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

**5. KERTA: MINUN USKONI?
OMAN HENGELLISYYDEN TUTKINTAA.
KUINKA TOIMIA HENGELISENÄ
ISOVELJENÄ/SISKONA JA MITÄ
TARKOITTA HENGELLINEN
MATKAKUMPPANUUS?**

Mielikuvaharjoitus

- **Aavikko**, jossa on tyhjää ja täysin hiljaista. Mikään ei tunnu liikkuvan tai elävän missään. Olet aivan yksin.
- **Meri**, jossa aallokko kuohuu voimakkaasti vasten kallioita. Vesi pärskyy edestakaisin levottomasti. Olosi tuntuu rauhattomalta ja mielesi on täynnä kysymyksiä. Pohdit myös onko joku kanssasi, mutta et ole varma.
- **Metsä**, jossa luonto on kauniin vihreä ja kasvit kasvavat. Olosi tuntuu rauhalliselta, kun kuuntelet lintujen laulua. Sinusta tuntuu aivan kuin joku tarkkailisi sinua kokoajan ja se rauhoittaa sinua.
- **Taivas**, jossa kaikki on kauniin sinistä ja valkoista silmänkantamattomiin. Enkelikuoro laulaa harmonisesti jossain kauempana. Olet aivan varma, että lähelläsi on joku ja se tekee olosi rohkeaksi.

Minun uskoni?

Mikä näistä mielenmaisemista kuvaa
uskonelämäsi tällä hetkellä ja miksi?

Kerro vastauksesi vierustoverille perusteluiden kera.

Hengellisyys ja uskonasiat

- Hiljentyminen ja rukous ovat tärkeitä hengellisyyden elementtejä.
- Hartauden ja rukoilun kautta nuori voi opetella puhumaan uskonasioista, joista puhuminen ei aikuisellekaan ole helppoa.
- Uskonelämän hoitamisen neljä elementtiä (pöydän/tuolinjalat) ovat Raamattu, rukous, sakramentit ja seurakuntayhteys.

Keskustellaan

- Pohtikaa alun mielikuvaharjoitusta. Voiko uskonelämän tilanne esimerkiksi vaihdella jostain syystä tai kuvitteleeko jokainen ”kunnon kristitty” olevansa taivasmaisemassa?
- Mitä edes tarkoittaa olla ”kunnon kristitty”? Mitä mielikuvia se sinussa herättää?
- Ovatko sinun elämässäsi läsnä kaikki neljä uskonelämän hoitamisen pöydän/tuolinjalaa? Miten se näkyy elämässäsi/Miten voisit korjata asian?

Keskustellaan

- Riittääkö minun uskoni ja raamattutuntemukseni kannattelemaan ja opastamaan myös muita, eli isosia?
- Mitä minun pitäisi isoisona tietää uskosta tai Raamatusta?
- Yksi isoison tehtävistä on toimia hengellisenä isoveljenä/siskona? Mitäköhän se oikein tarkoittaa? Entä mitä tulee mieleen sanasta hengellinen matkakumppanuus?

Kirje Taivaan Isälle

- Jokainen saa aikaa kirjoittaa kirjeen Taivaan Isälle. Kirjeitä ei ole tarkoitus lukea ääneen tai näyttää muille.

Kirjeeseen sisältyvät lauseet:

- ***”Rakas Jumala, minun uskoni on tällä hetkellä...”***,
- ***“Viime aikoina olen miettinyt...”***,
- ***Tällä hetkellä toivoisin...”***.

Hengellinen matkakumppanuus

- Hengellisenä isoveljenä/siskona toimiminen voidaan nähdä hengellisenä matkakumppanuutena
- Hengellinen matkakumppani on rinnalla kulkija ja on henkisesti kyllin lähellä kyetäkseen samaistumaan toiseen ihmiseen.
- Hengellisessä matkakumppanuudessa on kyse tilanteesta, joka voi toteutua huomaamattomasti tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa. Siinä matkakumppani on usein tuttu tai ystävä, jonka kanssa voi jakaa omaa elämäänsä ja rohkaistua yhteisestä uskosta. Hengellisessä matkakumppanuudessa on mukana aina ystävyyttä.

Hengellinen matkakumppanuus

- Hengellinen matkakumppanuus perustuu yleiseen pappauteen, eli ajatukseen siitä, että jokainen kristitty voi olla toiselleen hengellinen matkakumppani.
- Hengellisen matkakumppanuuden molemmat osapuolet ovat kristityn matkalla etsimässä, kyselemässä ja löytämässä.
- Hengellisessä matkakumppanuudessa voi olla myös sielunhoidon piirteitä. Sielunhoito on kirkon käytännön auttamis- ja huolenpitotyötä. Sielunhoitotilanteessa sielunhoitaja auttaa esimerkiksi kuunnellen, myötäeläen, ymmärtäen ja olemalla lähellä, mutta sielunhoitajan ei ole tarkoitus antaa sielunhoidettavalle välttämättä valmiita vastauksia.

Tervetuloa isoisokoulutukseen!

6. Kerta: MINÄ ISOISO? MITEN TOIMIA SEURAKUNTAAN KUTSUJANA, SEKÄ TULEVIEN ISOISOJEN KYSYMYKSET, HUOLENAIHEET, HAASTEET, MURHEET JA ILONAIHEET.

Isoisona toimimisesta

- Isoison rooli voi olla luontevaa jatkoa seurakuntanuoruudelle ja isosuralle
- Omia kokemuksia rippikouluista voi isoiso nyt hyödyntää auttaessaan isosia
- Muista, että isoiso huolehtii isosista ja leirin työntekijät isoisosta
- Muista aina puhua ja pyytää apua!
- Isoisona riittää, että toimii vastuullisesti omana itsenään omien taitojensa mukaan.

Miten toimia seurakuntaan kutsujana ja mitä se oikein tarkoittaa?

- Isoiso toimii esimerkkinä kristitystä nuoresta rippikoululaiselle ja isoselle.
- Isoiso kutsuu isosia ja leiriläisiä mukaan seurakunnan toimintaan käymällä itse seurakunnassa ja kannustamalla muita samaan. Tässäkin isoiso toimii esimerkin näyttäjänä, eli jos isoiso itse käy seurakunnassa myös muiden kutsuminen mukaan on helpompaa ja luontevampaa. Jos isoiso ei itse käy seurakunnassa, kutsulta katoaa helposti pohja.

Miten toimia seurakuntaan kutsujana ja mitä se oikein tarkoittaa?

- Leiriltä tuttujen ihmisten kanssa on niin uusien kuin vanhojenkin seurakuntanuorien helpompi löytää mukaan seurakunnan toimintaan.
- Isoiso kannustaa myös lähtemään mukaan isoskoulutukseen tai isoisokoulutukseen isosperinteen jatkumiseksi.

Seurakuntaan kutsuja, rikkinäinen puhelin

Seurakuntaan kutsuminen ei olekaan niin helppoa...

Vinkkejä toimintamalleiksi tuleville isoisoille

- Isoison vartti
- Isoison välipalaute

Keskustellaan

- Aiotko hakea/haitko jo isoisoksi ensi kesän ripareille?
- Mitä isoisona toimiminen antaa ja merkitsee minulle?
- Miltä isoison tehtävä kuulostaa/tuntuu tällä hetkellä?

Keskustellaan

- Mitä isoisokoulutus on minulle antanut?
- Missä kaipaisin vielä apua ja tukea?
- Mikä minulle tulee olemaan haastavinta isoisona toimimisessa? Entä luontevinta?

Keskustellaan

- Mitä haluaisin kysyä ihmiseltä, joka on jo ollut isoisona?
- Miten kutsua isosia ja rippikoululaisia mukaan seurakunnan toimintaan?

Palautekysely isoisokoulutuksesta

Täytähän palautteen ajatuksella ja nimettömästi, kiitos! ☺

Tämä koulutus on antanut minulle...

1.

2.

3.

Tärkeintä minulle on ollut...

Työskentelyistä ajattelen....

Olen pitänyt erityisesti....

En ole pitänyt....

Koulutukselta jäin vielä kaipaamaan...

Olen oppinut...

1.

2.

3.

Minulle on jäänyt epäselväksi...

Vapaa sana, ruusut ja risut...

Kirje menneiden vuosien isoisoilta

Hartausmateriaaliksi ja rohkaisuksi tuleville isoisoille

Hei sinä tuleva isoiso, joka kuuntelet tätä kirjettä!

Tämän kirjeen kirjoittajina on yhteensä 11 19–28-vuotiasta tyttöä ja poikaa, joilla on takana yhteensä 20 leiriä isoisona vuosina 2007–2015. Se tekee yhteensä huimat 160 leiripäivää isoison roolissa, joten voimme sanoa puhuvamme kokemuksen syvällä rintaäänellä ja vakuuttaa, että olet valinnut hyvän tien astuessasi isoison saappaisiin.

Isoison tärkein tehtävä on olla läsnä, kannustaa ja rohkaista nuorta, joka toimii isosen tehtävässä. Omat tiedot ja taidot saa laittaa koetukselle, kun sinulta tullaan kysymään kaikenlaista ja myös luotetaan, että osaat vastatakin jotain viisasta! Vaikka leiriläisistä ei sinulla tulekaan olemaan omaa ryhmää voi isokset nähdä isoison ryhmänä. Ainutlaatuisista, keskenään täysin erilaisista isopersoonista huolehtiminen on samaan aikaan haastavaa, mutta äärimmäisen palkitsevaa.

Isoison tehtävässä saa aivan uudenlaista mielekästä vastuuta verrattuna isosen tehtävään. Oman paikan löytäminen leiriltä voi aluksi olla vaikeaa, mutta se avaa myös paljon erilaisia mahdollisuuksia. Isoisolla on myös leirillä enemmän vapaa-aikaa ja siksi erilailla aikaa tutustua niin isosiin kuin leiriläisiinkin. Saa olla eri tavalla, erilaisessa roolissa osa nuorten elämää. Leirillä syntyy parhaimmillaan elinikäisiä ystävyysyhteistyösuhteita. Haastavaa saattaa olla roolinsa sisäistäminen, kun samaan aikaan pitäisi olla rento ja mukava, mutta myös auktoriteetti. Lopulta kuitenkin se, että saa isokset toimimaan keskenään hyvässä yhteistyössä on konkreettisinta missä isoiso voi oman kädenjälkensä nähdä.

Useille meistä se, että sai olla kuuntelijana uskonasioissa oli aivan uutta ja merkittävää. Se haastaa ihan eri tasolla miettimään myös omaa uskoa. Tärkeää on osata kuunnella ketä vain, milloin vain, vaikka juttu olisi omasta mielestä kuinka tyhmää. Sille toiselle osapuolelle voi olla tärkeää saada puhua juuri sinulle tässä ja nyt. Kaikkeen oppii ja tottuu, älä siis turhaan stressaa ettet tiedä kaikkea. Karua mutta totta on, että jokainen aloittaa pohjalta ja on alussa hieman pihalla koko aiheesta nimeltä isoiso, mutta seuraavilla kerroilla oppii edellisistä. Luota itseesi ja omiin kykyihisi. Muista ettei leirin onnistuminen ole koskaan pelkästään yhden ihmisen hartioilla.

Isoiso on isosia varten leirillä. Muista kehu ja tsemppaus, varmista heille riittävä lepo ja vapaa-aika. Kuuntele ja ole aina tilanteen tasolla. Isoiso saa ainutkertaista opetusta ryhmänjohtamisesta, jota voit hyödyntää tulevaisuudessa. Muista, että isokset osaavat jo valmiiksi paljon kaikkea. Ole vastuuntuntoinen linkki isosten ja työntekijöiden välillä, muista ettet ole kuitenkaan kenenkään puolella. Isoison tehtävässä tulet huomaamaan kuinka paljon kasvat ihmisenä tuon leiriviikon aikana. Tuo omalla tavallasi ja persoonallasi leiriarkeen aitoa välittämistä ja rakkautta. Kanna leirillä huolta ja iloa. Kyllä Taivaan Isä ja työntekijät pitävät huolta lopusta.

Onnea ja siunausta tulevaan tehtävääsi!

Ystävällisin terveisin,

Menneiden vuosien isoiset

Jaettavaksi isoisoille

Mikä ihme on isoiso?

Isoiso, eli isosten isonen.

Nimensä mukaisesti isoisolla ei ole omaa ryhmää leiriläisistä,
vaan isoison oman ryhmän muodostavat isokset.

Isoiso toimii isosporukan ryhmänvetäjänä.

Yleensä isoiso on hieman muita isosia vanhempi, kokeneempi isonen.

Isoiso on vastuussa siitä, että isokset tekevät työnsä leirillä.

Isoison tehtävät

ENNEN LEIRIÄ:

Isosiin tutustuminen

Isoison on hyvä tuntea oma ryhmänsä, eli isokset. Isoiso myös innostaa isosia tutustumaan leiriläisiin, etenkin oman ryhmän jäseniin. Osaksi myös isoison vastuulla on selkeyttää isoison roolia isosille.

Suunnittelupalaverin järjestäminen ja vetäminen

Suunnittelupalaverin tarkoituksena helpottaa leirin ensimmäisten päivien jännitystä ja kiirettä. Suunnittelupalaverissa tavoitteena on saada suunniteltua vähintään ensimmäisen leiripäivän toiminnot eli tutustumisleikit, ulkoilu ja iltaohjelma valmiiksi ennen leirin alkua. Leiriä helpottamaan kannattaa palaverissa tehdä yhdessä lista kaikista leikeistä ja sketseistä, joita muistatte. Nämä paperit auttavat isosporukkaa suunnitteluissa leireillä. Isoiso pitää nämä paperit tallessa.

LEIRILLÄ:

Valmistelut ja suunnittelut isosten kanssa

Isoiso toimii suunnitteluissa puheenjohtajana. Hän ylläpitää suunnitteluja, valmistelee isosten kanssa ulkoilut, iltaohjelmat, raamukset ja muun tarpeellisen. Isoiso ottaa huomioon kaikki isokset ja antaa tilaa kaikkien ajatuksille. Isoiso varmistaa, että esitettävät sketsit ovat sopivia, eli eivät loukkaa ketään tai ole aiheeltaan asiattomia.

Olla linkkinä isosten ja työntekijöiden välillä

Isoiso on mukana työntekijöiden palaverissa. Isoiso toimii viestin tuojana/viejänä isosten ja työntekijöiden välillä. Toimi kuitenkin niin, että jokaisella isosella säilyy mahdollisuus kertoa itse ajatuksistaan ja tunteistaan työntekijöille.

Olla isosille hengellinen isosisko/isoveli

Tarkoitus ei ole osata Raamattua kannesta kanteen. Isoiso on isosille esimerkkinä kristitystä nuoresta, kuten isokset ovat leiriläisille. Hän voi toimia tarvittaessa isosten kuuntelijana, keskustelijana hengellisistä asioista, sekä isosporukan rauhoittavana osapuolena. Apua tähän voi aina saada ohjaajilta.

Olla isosille tukena

Isoiso toimii isosten äänenä ohjaajien suuntaan. Isoiso on toisaalta yksi isosista, toisaalta isosten edustaja työntekijöille. Muista, että isokset ovat ryhmäsi, eli ole kiinnostunut heidän kuulumisistaan ja huolehdi että isokset saavat tarpeeksi lepoa. Muistuta isosia, että he voivat kääntyä huolien ja murheiden kanssa sinun puoleesi. Isoiso on tärkeä kannustaja ja tsemppaaja isosille.

Tuurata ja auttaa isosia tarvittaessa

Jos joku isonen tarvitsee apua ryhmänsä kanssa tai liian väsynyt tms. isoiso toimii isosen sijaisena tarvittaessa. Jos isosella on vaikeuksia ryhmänsä kanssa, voit kysyä isoselta haluaako tämä isosion mukaan tueksi ryhmänvetämiseen. Isoiso on aina valmis auttamaan isosia parhaansa mukaan. Ongelmatilanteissa pyri löytämään tarvittaessa työntekijän kanssa ratkaisuja miten tilanteissa tulisi toimia.

Antaa isosten olla isosia

Anna isosten epäonnistua ja harjoitella isosena olemista. Isosilla on etuoikeus suunnitella ja toteuttaa leirin sisältöä. Isoiso ei ole sketsien päätähti, vaan antaa tilaa isosille. Isoiso on isosia varten leirillä.

LEIRIN JÄLKEEN:

Toimia seurakuntaan kutsujana

Leirin jälkeen isoiso toimii yhdessä työntekijöiden kanssa tärkeänä kutsujana ja innostajana mukaan seurakunnan toimintaan, niin isosille kuin leiriläisillekin.

Mikä ihmeen isoiso?

Isoisokoulutusmateriaali Hollolan seurakunnalle

Viivi Karvanen, 2017